

सन २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या प्राध्यापकांचे सेवानिवृत्ती वेतन ठरवितांना भेदभावपूर्ण वागणूक

प्रा. वी. टी. देशमुख

महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाचे माजी अध्यक्ष

१. अमुक एका तारखेच्या पूर्वी निवृत्त झालेल्या व त्या तारखेनंतर निवृत्त झालेल्या एकाच प्रवर्गातील सेवानिवृत्तांमध्ये निवृत्तीवेतन अदा करतांना 'कट ऑफ डेट' चे निमित्त करून भेदभाव करता येणार नाही. असा भेदभाव करणे हे भारतीय संविधानाच्या कलम १४ चा भंग करणारे कृत्य होय. असा महत्त्वपूर्ण निर्णय मा.सर्वोच्च न्यायालयाने डी.एस.नकारा विरुद्ध केंद्र शासन या प्रकरणामध्ये दिला. ३० वर्षापूर्वीचा मा.सर्वोच्च न्यायालयाचा हा निर्णय आजही याबाबतीत प्रमाणभूत मानल्या जातो व सेवानिवृत्तांच्या प्रकरणी अंतिम शब्द मानल्या जातो. मुळात या निर्णयातील ही शब्दरचना पुढीलप्रमाणे :-

"The fixation of cut off date as a result of which equals were treated as unequals and for the purpose of entitlement and payment of pension to those who retired by a certain date and those who retired thereafter is wholly arbitrary and did not stand the test of Article-14. The object sought to be achieved was not to create a class within a class, but to ensure that the benefits of pension were made available to all pensioners of the same class equally" [D.S.Nakara and others Vs. Union Government of India (ISCC 305/1983)]

२. केंद्र शासनाच्या व विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या आदेशाची अवहेलना करून महाराष्ट्र शासनाने याबाबतचे जे शासननिर्णय निर्गमित केले त्यामुळे "सिलेक्शन ग्रेड अधिव्याख्याता म्हणून किंवा रिडर म्हणून ३ वर्षांपेक्षा जास्त सेवा पूर्ण केलेले अधिव्याख्याते" या प्रवर्गामध्ये शासन निर्णयाने १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेले व त्या तारखेनंतर निवृत्त झालेले असे दोन भाग केले असून त्यांना अत्यंत भेदभावपूर्ण व असमान वागणूक दिलेली आहे व ती सरळ-सरळ घटनेच्या कलम १४ चा भंग करणारी आहे.

३. वरवर पाहता भेदभावपूर्ण वागणूक देण्यासाठी या प्रवर्गातील शिक्षकांचे शासनाने दोन भाग केले, असे दिसत असले तरी प्रत्यक्षात या प्रवर्गातील शिक्षकांची एकूण ३ गटांमध्ये शासनाने विभागणी केली असून यातील पहिल्या गटातील शिक्षकांना असमान व भेदभावपूर्ण वागणूक दिलेली आहे. हे तीन गट पुढीलप्रमाणे :-

(१) निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेले अधिव्याख्याते

(२) निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या कालावधीत सेवानिवृत्त झालेले अधिव्याख्याते (सहपत्र : एक पहा)

(३) निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन २७ फेब्रुवारी, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेले अधिव्याख्याते

या प्रवर्गापैकी पहिल्या दोन गटातील शिक्षकांना कशी भेदभावपूर्ण वागणूक देण्यात आली याची तपशीलवार माहिती करून घेऊ.

४. १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या अशा शिक्षकांना सेवानिवृत्ती वेतन अदा करणारा शासननिर्णय (P151 NB2009) महाराष्ट्र शासनाच्या वित्त विभागाने दिनांक ५ मे, २००९ रोजी निर्गमित केला. खरे म्हणजे विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या सुधारित वेतनश्रेण्यांचा शासननिर्णय त्यावेळी निर्गमित झालेला नव्हता. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या पायदळी तुडवून राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या समकक्ष वेतनश्रेण्या या शिक्षकांना लागू

करण्याचा शासनातील सनदी अधिकाऱ्यांच्या मनामध्ये विचार होता. त्यांनी २३ जुलै, २००९ च्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीमध्ये तसा निर्णय करवून घेतला व त्या प्रमाणे "राज्य मंत्रिमंडळाने २३ जुलै, २००९ रोजी विचार करून राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे १ जानेवारी, २००६ पासून सहावा वेतन आयोग लागू करण्याबाबत निर्णय घेतला आहे." (P142NB2009) असे महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाला उच्च शिक्षण विभागाने दिनांक २४ जुलै, २००९ रोजी म्हणजे दुसऱ्याच दिवशी पत्र लिहून कळविले.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या नाकारल्या गेल्या व राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे सहावा वेतन आयोग लादण्यात येत आहे, त्यामुळे विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांमध्ये तीव्र संतापाची लाट उसळली. ही लाट इतकी तीव्र होती की एक आठवड्यातच शासनाला आपला निर्णय बदलावा लागला. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या लागू करण्याचा निर्णय मंत्रिमंडळाने घेतला व त्याप्रमाणे दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चा शासननिर्णय निर्गमित करण्यात आला. सारांश काय तर वेतनाचा निर्णय दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ रोजी निर्गमित झाला. सेवानिवृत्ती वेतनाचा निर्णय त्या अगोदरच दिनांक ५ मे, २००९ रोजी निर्गमित झालेला होता. त्यामुळे त्यावेळी अधिकाऱ्यांच्या मनात जे होते त्याप्रमाणे तो निघाला.

५. दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने "पाचव्या वेतन आयोगातील मूळ निवृत्तीवेतनात ४० टक्के वाढ देण्याचे सरसकट सूत्र" (यापुढे उल्लेख 'सरसकट सूत्र') स्वीकारले. या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ३ मध्ये हे सूत्र स्पष्ट केले आहे. १ जानेवारी, २००६ रोजी एखाद्याचे मूळ निवृत्तीवेतन समजा १० हजार रुपये असेल तर त्याचे निवृत्तीवेतन सरसकट सूत्राप्रमाणे (A) निवृत्तीवेतन रु.१०,००० (B) डी.पी. रु.५००० (C) त्या तारखेचा २४ टक्के डी.ए. रु.३६०० (D) मूळ वेतनात ४० टक्के वाढ रु.४००० असे मिळून १ जानेवारी, २००६ रोजी (E) सुधारित निवृत्तीवेतन रुपये २२,६०० राहिल.

६. राज्यशासनाच्या या सरसकट सूत्रातील एक महत्त्वाचा दोष असा होता की या शासननिर्णयाने केंद्र शासनाच्या सूचना पूर्णपणे पायदळी तुडविल्या होत्या. २००६ पूर्वीच्या सेवानिवृत्तांची निवृत्तीवेतन निश्चिती कशी करावी याबाबत केंद्र शासनाचा शासननिर्णय (P122 NB2008) दिनांक १ सप्टेंबर, २००८ रोजीचा असून त्या शासननिर्णयातील परिच्छेद ४.२ पुढीलप्रमाणे आहे:-

"4.2 The fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than fifty percent of the minimum of the pay in the pay band plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired. In the case of HAG+ and above scales, this will be fifty percent of the minimum of the revised pay scale."

७. केंद्र शासन एवढ्यावरच थांबले नाही तर त्यांनी रिडर व सिलेक्शन ग्रेडमधील अधिव्याख्यात्यांनी ३ वर्षे सेवा पूर्ण केली असेल तर त्यांचे सेवानिवृत्ती वेतन कोणत्या पद्धतीने निश्चित करावे याबाबतच्या स्पष्ट सूचना आपल्या दिनांक १५ डिसेंबर, २००९ च्या शासननिर्णयान्वये (F-NO. 15-1/2009-IFD/U.II) दिल्या. त्या शासननिर्णयातील परिच्छेद ३ पुढीलप्रमाणे आहे :-

"3. Accordingly, the Government has decided that

in the case of teachers and equivalent cadres, the pre-1.1.2006 pensioners mentioned at categories (A) and (B) above who had completed 3 years of service in the pre-revised pay scale of Rs. 12000-420-18300 (and/or the corresponding pay scale(s) applicable prior to 1.1.1996) shall be placed at the minimum of the Pay Band of Rs. 37400-67000 with AGP of Rs. 9000 for revision of their pension/family pension with effect from 1.1.2006." (P3NB2010)

८. दिनांक ५ मे, २००९ च्या ज्या शासननिर्णयाने विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या सेवानिवृत्ती वेतननिश्चितीचे सरसकट सूत्र ठरवून दिले त्या शासननिर्णयाच्या सुरुवातीलाच हा शासननिर्णय हकीम समितीच्या अहवालावर शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार काढण्यात आला आहे, असे नमूद आहे. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचा व या हकीम समितीचा काहीही संबंध नाही. हकीम समितीची स्थापना राज्यशासनाच्या दिनांक २३ सप्टेंबर, २००८ च्या शासननिर्णयान्वये (शासन निर्णय क्रमांक : वेपुर १२०८ / प्र.क्र. ७२/ सेवा - ९) (P131NB2008) करण्यात आली. त्या शासननिर्णयाने हे काम या समितीच्या कार्यक्षेत्रात सोपविलेले नव्हते. हकीम समितीची नेमणूक ज्या शासननिर्णयाने केली त्या शासननिर्णयाच्या जोडपत्राच्या परिच्छेद १ मध्ये या समितीच्या विचारार्थ विषयाची यादी (दिनांक २३ सप्टेंबर, २००८ च्या शासननिर्णयाचे जोडपत्र : राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ च्या विचारार्थ विषय) दिलेली आहे. ती शब्दशः पुढीलप्रमाणे :-

"१. सहाय्या केंद्रीय वेतन आयोगाच्या शिफारसीवरील केंद्र शासनाचे निर्णय विचारात घेऊन खाली नमूद केलेल्या पदांना सुधारित वेतनश्रेणीची शिफारस करणे :- (अ) राज्य शासकीय पदे (अखिल भारतीय सेवेतील पदांव्यतिरिक्त) (ब) जिल्हा परिषदांकडील पदे (क) मंत्रालयातील पदांशी तत्सम नसलेली राज्य विधानमंडळ सचिवालयातील पदे (ड) उच्च न्यायालयातील राजपत्रित व अराजपत्रित पदे (इ) अनुदानित शाळांतील शिक्षकीय पदे (ई) राज्यातील कृषि व कृषिपत्तर विद्यापीठे तसेच या विद्यापीठांना संलग्न असलेल्या अशासकीय महाविद्यालयातील शिक्षकेतर पदे (फ) इतर अनुदान प्राप्त संस्थांतील पदे" (P131NB2008)

समितीच्या विचारार्थ सोपविलेल्या विषयांचे काळजीपूर्वक अवलोकन केले तर उपरोक्त अधिकारी व कर्मचारी यांच्या निवृत्तीवेतनाबाबत हकीम समितीने काही शिफारशी करणे शासननिर्णयाला धरून असले तरी आणि विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची बाब समितीकडे विचारार्थ सोपविली असली तरी शिक्षकीय पदांचा व या समितीचा काहीही संबंध नसल्याचे विचारार्थ विषयाच्या वाचनानंतर लक्षात येते. सर्वात महत्त्वाची बाब अशी की सहाय्या केंद्रीय वेतन आयोगाच्या शिफारशीवरील केंद्र शासनाचे निर्णय विचारात घेऊन हकीम समितीला आपल्या शिफारशी करावयाच्या होत्या. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या बाबतीत केंद्र शासनाचे निर्णय हकीम समिती नेमली त्यावेळी झालेले नव्हते.

९. खरे म्हणजे १ जानेवारी, १९९६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या सेवानिवृत्तांसाठी पाचव्या वेतन आयोगाने अस्तित्वात आणलेली व्यवस्था १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या शिक्षकांसाठी सहाय्या वेतन आयोगाच्या दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने उध्वस्त केली. हा एक आणखी महत्त्वाचा दोष म्हणून सांगता येईल. १ जानेवारी, १९९६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या सेवानिवृत्तांसाठी पाचव्या वेतन आयोगात दिनांक १५ नोव्हेंबर, १९९९ च्या राज्यशासनाच्या निर्णयाने ही व्यवस्था केली होती. या शासननिर्णयात पुढीलप्रमाणे तरतूद होती:-

"The amount so arrived at will be regarded as consolidated pension/family pension with effect from 1st January 1996. However, in cases where the pension consolidated is treated as the final full pension, it shall not be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay introduced with effect from 1st January 1996 for the post last held by the Pensioner at the time of his retirement." (P164NB1999)

९.१ मा.मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठाने दिनांक ९ जून, २०१५ रोजी सन २०१३ च्या याचिका क्रमांक ४२९२ मध्ये दिलेल्या निर्णयातील परिच्छेद २१ मध्ये १५ नोव्हेंबर, १९९९ च्या शासननिर्णयाचा उल्लेख केलेला आहे. तो पुढीलप्रमाणे :-

"21. It prima facie appears that, the State Government did not abide by clause (6) of the Government Resolution issued by the Finance Department of Government of Maharashtra dated 15th November, 1999, which is placed on record at Exhibit A Colly by the petitioner. The said

resolution was issued for modification in the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982. The clause (6) of the said Resolution reads thus :

(6) Pension shall be calculated at 50% of Pensionable Pay in all cases and shall be subject to a minimum of Rs.1275 per month and a maximum of upto 50% of highest pay admissible in the State Government, (which is Rs. 24,500 per month since 1st January 1996), but the full pension in no case shall be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay introduced with effect from 1st January 1996 for the post last held by the employee at the time of his retirement...." (Underlines added)

पुढे मा.खंडपीठाने आपल्या उपरोक्त निर्णयाच्या परिच्छेद २४ मध्ये पुढीलप्रमाणे ठाम मत व्यक्त केले आहे :-

"The State Government is bound to abide by clause (6) of the Government Resolution dated 15th November, 1999 which is reproduced hereinabove."

१०. वेतन आयोग ज्यावेळी नेमला जातो, त्यावेळी वेतनाबरोबरच सेवानिवृत्तीवेतनाची बाबसुद्धा त्याच वेतन आयोगाकडे सोपविलेली असते. सेवानिवृत्ती वेतनासाठी कधीही वेगळा आयोग वगैरे नेमला गेला नाही, नेमला जात नाही. त्यामुळे केंद्र शासनाने नेमलेल्या (Sixth Central Pay Commission vide Resolution No. 5/2/2006-E.III(A) dated October 5, 2006.) सहाय्या वेतन आयोगाकडेच पूर्वपरंपरेप्रमाणे यावेळीसुद्धा सेवानिवृत्ती वेतनाबाबतच्या शिफारशी हा विषयसुद्धा सोपविण्यात आला होता. या आयोगाला जी कार्यकक्षा (Terms of Reference) सोपविण्यात आली होती. त्यातील एक प्रमुख विषय पुढीलप्रमाणे होता :-

" E. To examine the principles which should govern the structure of pension, death-cum-retirement gratuity, family pension and other terminal or recurring benefits having financial implications to the present and former Central Government employees appointed before January 1, 2004."

११. न्यायमूर्ती श्री.बी.एन.श्रीकृष्ण यांच्या अध्यक्षतेखालील सहाय्या वेतन आयोगाने आपला अहवाल दिनांक २४ मार्च, २००८ रोजी केंद्र शासनाला सादर केला. स्वाभाविकपणे सहाय्या वेतन आयोगाच्या अहवालामध्ये सेवानिवृत्ती वेतनाबाबतच्या व्यवस्थेचा तपशिलाने विचार करण्यात आलेला आहे. "सेवानिवृत्तीचे लाभ" या नावाचे एक स्वतंत्र प्रकरण (5.1) या अहवालामध्ये असून सर्व संबंधितांचे म्हणणे ऐकून घेऊन, केंद्र शासनाचे म्हणणे ऐकून घेऊन आयोगाने आपल्या तपशीलवार शिफारशी केलेल्या आहेत. आयोगाने सर्व बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतले. कोणी काय मागण्या केल्या याबद्दलचे सारे तपशील ३० परिच्छेदांमध्ये आयोगाने नमूद केलेले आहेत. नंतर परिच्छेद 5.1.31 मध्ये आयोगाने पुढीलप्रमाणे नमूद केले आहे :-

"5.1.31 The Commission has considered the various demands in light of the extant provisions, the need and justification of giving a proper deal to the pensioners and the capacity of the Government to bear additional burden on this account. Recommendations on various pension related issues have, accordingly, been made in the succeeding paragraphs."

१२. आयोगाने सेवानिवृत्ती वेतनाबाबत (Recommendations relating to quantum of pension) आपल्या अहवालाच्या परिच्छेद 5.1.32 मध्ये पुढीलप्रमाणे शिफारस केली आहे :-

"The Commission does not recommend any change in the present rates of pension which is payable at 50% of emoluments on completion of minimum prescribed years of qualifying service. The Commission, however, is of the view that older pensioners require a better deal because their needs, especially those relating to health, increase with age. Accordingly, the Commission recommends that quantum of pension available to the old pensioners should be increased as follows :-

On attaining age of	Additional quantum of pension
80 years	- 20% of basic pension

85 years	-	30% of basic pension
90 years	-	40% of basic pension
95 years	-	50% of basic pension
100 years	-	100% of basic pension"

१३. निवृत्त होणाऱ्यांसाठी सेवानिवृत्तीची व्यवस्था नमूद केल्यानंतर याच अहवालात पूर्वीच सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांसाठीची व्यवस्थासुद्धा (Fitment benefit to the past pensioners) परिच्छेद 5.1.47 मध्ये सांगितली आहे. ती पुढीलप्रमाणे :-

"The fixation as per this table will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than fifty percent of the sum of the minimum of the pay in the pay band and the grade pay thereon corresponding to the preremised pay scale from which the pensioner had retired. To this extent, a change would need to be allowed from the fitment shown in the fitment table."

१४. विद्यापीठ अनुदान आयोग कायदानुसार विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या सेवाशर्ती ठरविण्याबाबत शिफारशी करण्याचा अधिकार विद्यापीठ अनुदान आयोगाचा आहे. ज्यामध्ये वेतने व सेवानिवृत्ती वेतनेसुद्धा समाविष्ट आहेत. या कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे प्रत्येक वेळी विद्यापीठ अनुदान आयोग आपली एक समिती नेमते. त्या समितीचा अहवाल विचारात घेऊन विद्यापीठ अनुदान आयोग आपल्या शिफारशी केंद्र शासनाला सादर करते. आयोगाच्या समितीने आपला अहवाल ("Report of the Committee to Review the Pay Scales and Service Conditions of University and College Teachers, 2008") आयोगाला सादर केला व आयोगाने दिनांक ३ ऑक्टोबर, २००८ रोजी एक वृत्तपत्रीय निवेदन काढून तो प्रकाशित केला. (P133NB2008) या समितीच्या अहवालामध्ये परिच्छेद 5.4.4 मध्ये सेवानिवृत्ती वेतनाबाबत पुढीलप्रमाणे शिफारशी आहेत :-

"5.4.4 Pension : Pension too has become a major issue among university and college teachers, particularly since 2004 when the government decided to introduce the Contributory Pension Scheme in place of the earlier under which pension was the responsibility of the state. In service teachers who are still governed by the old pension scheme, raised the question of revising the length of service one needs to put in for becoming eligible for full pension. The forceful plea made by teachers both in their oral and written representations while discussing the question of pension underlines the gravity of the issue. **The PRC recommends that the VI Central Pay Commission recommendations in respect of pension may be adopted in toto for teachers that includes eligibility for full pension"**

१५. पुढे समितीचा अहवाल विचारात घेऊन विद्यापीठ अनुदान आयोगाने दिनांक ७ व ८ ऑक्टोबर, २००८ रोजीच्या बैठकीत आपल्या शिफारशी तयार केल्या व त्या केंद्र शासनाला सादर केल्या. केंद्र शासनाने "Scheme of revision of pay of teachers and equivalent cadres in Universities and Colleges following the revision of pay scales of Central Government employees on the recommendations of the Sixth Central Pay Commission." या विषयावरील आपला शासननिर्णय (No.1-32/2006-U.II/U.I(i)) दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ रोजी जाहीर केला. केंद्राच्या या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद 8(g) मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद आहे :-

"(g) Pension : (i) For teachers and other cadres in UGC maintained institutions in receipt of pension, the Central Government rules for pension and gratuity as applicable to Central Government employees shall be applicable. **Recommendations of Sixth Central Pay Commission in respect of pension for Central Government employees, including eligibility for full pension shall be adopted** for only those teachers and other cadres who are already on pension in Central Universities/ colleges and other institutions deemed to be universities coming under the purview of the UGC."

१६. कोणत्याही वेतन आयोगाच्या कक्षमध्ये वेतन या विषयाबरोबरच सेवानिवृत्ती वेतन हा विषयसुद्धा सोपविलेला असतो. पूर्वी म्हणजे बऱ्याच वर्षापूर्वी केंद्र शासनाच्या वेतन आयोगाचा अहवाल प्रसिद्ध झाल्यावर किंवा त्या दरम्यान राज्यशासनाचा वेतन आयोग नेमल्या जात असे. सन १९७५ ते १९८० च्या दरम्यान या घटनाक्रमामध्ये आमूलाग्र बदल झाला. राज्यशासनाने काही धोरणात्मक निर्णय घेतले. तत्कालीन अर्थमंत्री श्री.यशवंतराव मोहिते यांनी सन १९७८-७९ चा अर्थसंकल्प (लेखानुदान) सभागृहाला सादर करतांना जे भाषण केले, त्यामध्ये याबाबतच्या धोरणात्मक निर्णयांची स्पष्टपणे घोषणा केली. मंगळवार, दिनांक २१ मार्च, १९७८ रोजीच्या महाराष्ट्र विधानसभेच्या कार्यवाहीच्या अधिकृत प्रतिवेदनातील पृष्ठ क्रमांक ५/२१ वरील **मा.अर्थमंत्र्यांच्या भाषणातील हा धोरणात्मक उल्लेख शब्दशः पुढीलप्रमाणे :-**

"राज्यसरकार यापुढे वेगळा वेतन आयोग नियुक्त करणार नाही, असाही निर्णय घेण्यात आला आहे. केंद्र सरकार यापुढे जेव्हा जेव्हा वेतन आयोग नियुक्त करील, तेव्हा त्या आयोगाच्या वेतनश्रेणीबाबतच्या शिफारशीवरील केंद्र सरकारचे निर्णय राज्यशासनाच्या तुलनीय वर्गाच्या कर्मचाऱ्यांना लागू केले जातील आणि तेच सूत्र वेतन निश्चितीसाठी अवलंबिले जाईल."

१७. शासनाने हा जो धोरणात्मक निर्णय घेतला तो आजही कायम असून त्यामध्ये कोणत्याही शासनाने पुढे बदल केला नाही. याचा पुरावा म्हणून मा.न्या.भोळे यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेला वेतन आयोग हा शेवटचा राज्यस्तरीय वेतन आयोग ठरला, त्यानंतर महाराष्ट्रात राज्यस्तरीय वेतन आयोग कधीही नेमला गेला नाही, ही वस्तुस्थिती नमूद करता येईल. केंद्र शासनातील एखाद्या पदाची राज्यशासनाच्या एखाद्या पदाशी समतुल्यता ठरविण्यासाठी समतुल्यता समिती नेमण्याची प्रथा पडली. अगदी शासननिर्णयातील मूळ शब्द वापरण्याचे झाल्यास या समितीचे नाव व काम पुढीलप्रमाणे शब्दशः नमूद करता येईल :- "Equivalence Committee" to decide the Comparability of the State Government posts with those under the Central Government and prescribe suitable revised pay scales for such posts."

१८. चौथ्या वेतन आयोगाच्या वेळी मा.न्या.एन.बी.नारईक यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २० नोव्हेंबर, १९८६ च्या ज्या शासननिर्णयाने (No.RPS 1286/600/SER-10) समानीकरण समिती नेमण्यात आली होती, त्या शासननिर्णयाच्या सहपत्र एकच्या (Annexure I) परिच्छेद एकमध्ये **पुढीलप्रमाणे धोरणात्मक निर्णय नमूद आहे :-**

"The State Government, while taking decisions on the recommendations of the Bhole Pay Commission, also took a decision that thereafter, no separate Pay Commission will be appointed by the State Government and whenever the Central Government appoints a Pay Commission, the decisions of the Central Government on the Commission's recommendations on pay scales will be made applicable to the comparable categories of employees of the State Government. The Pay fixation formula will also be applied identically."

१९. चौथ्या वेतन आयोगाच्या वेळी **"पहिल्या अंतरिम वाढीचे सुधारित दर आणि मूळ वेतनामध्ये तदर्थ वाढ देण्याबाबत"** या मथळ्याचा जो शासननिर्णय दिनांक १० नोव्हेंबर, १९८६ रोजी राज्यशासनाने काढला, त्याच्या परिच्छेद दोनमध्ये **राज्यशासनाचा धोरणात्मक निर्णय स्पष्ट शब्दात पुढीलप्रमाणे नमूद आहे :-**

"राज्यशासनाने असे ठरविले आहे की, राज्य शासकीय कर्मचारी आणि इतर यांच्या विद्यमान वेतनश्रेणी सुधारण्यासाठी स्वतंत्र वेतन आयोग नेमण्यात येऊ नये. परंतु केंद्र शासनाने मंजूर केलेल्या सुधारित वेतनश्रेणी ह्या, वेतननिश्चितीच्या सूत्रासहित, राज्यशासनाकडील तुलनीय पदांसाठी स्वीकारण्यात याव्यात."

२०. चौथ्या वेतन आयोगाच्या वेळी न्या.नारईक यांच्या समतुल्यता समितीकडे जे काम सोपविले होते, तेच काम पाचव्या वेतन आयोगाच्या वेळी श्री.द.म.सुकथनकर यांच्या समितीकडे व सहाव्या वेतन आयोगाच्या वेळी हकीम समितीकडे सोपविले होते. **यापैकी कोणत्याही समितीकडे विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांची कोणतीही बाब विचारार्थ व शिफारशीसाठी सोपविण्यात आलेली नव्हती. हकीम यांच्या समितीकडे तर नाहीच नाही.** हकीम समितीची कार्यक्षमता शब्दशः याच लेखात नमूद केलेली आहे. श्री हकीम यांच्याकडे ही बाब सोपविण्यातच आलेली नव्हती, कायदाने तसे करताही येत नव्हते व करताही येत नाही. मग त्यांच्या शिफारशीवर आधारित सेवानिवृत्ती वेतनाचा शासननिर्णय विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या डोक्यावर कसा आदळता येऊ शकतो?

२१. केंद्र शासनाच्या सहाय्या वेतन आयोगाकडे शेकडो निवेदने आली. अनेकांचे म्हणणे त्यांनी ऐकून घेतले. शासनाचे म्हणणे ऐकून घेतले. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांची बाब विद्यापीठ अनुदान आयोगाने नेमलेल्या Pay Review Committee कडे असल्यामुळे या शिक्षकांनी व त्यांच्या संघटनांनी आपले म्हणणे त्या समितीकडे मांडले. अखिल भारतीय प्राध्यापक महासंघाने दिनांक १५ एप्रिल, २००८ रोजी "Proposal for Pay Review Committee (Teachers) Submitted before the 6th Pay Review Committee by the All India Federation of University & College Teachers' Organizations (AIFUCTO) New Delhi; 15-4-2008" (P89NB2008) या मथळ्याचा एक सविस्तर प्रस्ताव त्या समितीला सादर केला होता.

२२. अखिल भारतीय प्राध्यापक महासंघाने हे जे निवेदन निरनिराळ्या मुद्यांवर या समितीला दिले होते, त्यामधील सेवानिवृत्त शिक्षकांविषयीचे दोन महत्त्वाचे मुद्दे पुढीलप्रमाणे होते :-

"RETIREMENT BENEFITS : The age of retirement at the universities, Govt. and aided private colleges and the quantum of retirement benefits throughout the country should be the same. At present the retirement age varies from state to state, from universities to colleges and from Govt. colleges to aided colleges. It varies from 55 years to 65 years. The retirement age should be at par with the Central Govt. funded institutions."

"FULL PENSION ELIGIBILITY : Most teachers may not be eligible for full pension as the eligibility for full pension in most states is 33 years and as teachers enter the service late in their lives because of their higher studies, research work after their studies and also because of the policies of the governments which for years together ban recruitment and teachers have to wait for years to join teaching profession because of that. Hence the eligibility for full pension should be reduced to 20 years. The proposal for contributory pension scheme should be rejected." (P91NB2008)

२३. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या या समितीने देशभर दौरा केला व विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचे तसेच त्यांच्या संघटनांचे व या शिक्षकांशी संबंधित असलेल्या सर्व घटकांचे म्हणणे ऐकून घेतले. ५ व ६ जून, २००८ असा दोन दिवस या समितीचा मुक्काम पुणे येथे होता. महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने "MFUCTO MEMORANDUM For Consideration of the UGC Pay Review Committee (VIth Pay Commission) Presented by the MFUCTO on behalf of University and College Teachers in the State of Maharashtra at Pune on Friday 6th June, 2008" या मथळ्याचे एक सविस्तर निवेदन या समितीला सादर केले होते. (P81NB2008) त्याच दिवशी महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने "Note submitted to the UGC pay Review Committee on behalf of MFUCTO on Anomalies in the Matter of Pay structure and / or Carrier Advancement Opportunities to NET /SET Affected Teachers in Maharashtra" या मथळ्याचे एक सविस्तर टिपणही या समितीला सादर केले होते. (P83 NB2008) तत्कालीन विधानपरिषदेचे सदस्य व 'नुटा'चे तत्कालीन अध्यक्ष यांनी "Submissions by Prof. B. T. Deshmukh, Member of Maharashtra Legislative Council, in his personal appearance before the Pay Review Committee on 5th June, 2008 at Set Bhavan, Pune University Campus, Pune." या मथळ्याचे एक निवेदन या समितीला दिले होते. (P84NB2008)

२४. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने नेमलेल्या Pay Review Committee ने देशभर दौरा केला. अनेकांची निवेदने स्वीकारली, म्हणणे ऐकून घेतले. ही समिती फक्त विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या साठीच नेमलेली होती व त्या समितीने आपला अहवाल विद्यापीठ अनुदान आयोगाला सादर केला. दिनांक ७ व ८ ऑक्टोबर, २००८ च्या बैठकीमध्ये विद्यापीठ अनुदान आयोगाने तो अहवाल विचारात घेतला व आपल्या शिफारशी केंद्र शासनाकडे पाठविल्या. केंद्र शासनाने त्यावर निर्णय घेतला व दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ रोजी आपला शासन आदेश निर्गमित केला.

२५. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्यांची व्यवस्था (सेवानिवृत्ती वेतन व्यवस्थेसह) दिनांक ३१ डिसेंबर, २००८ च्या आदेशान्वये केंद्रशासनाने राज्यांना कळविली, ती व्यवस्था राज्यशासनाने मान्य केली व त्याप्रमाणे दिनांक

१२ ऑगस्ट, २००९ रोजी "Revision of pay Scales of teachers and equivalent cadres in Higher Education as per UGC Scheme (6th Pay commission) Universities, Affiliated Colleges, Government Colleges/ Institutes of Science etc." या मथळ्याचा शासननिर्णय (Resolution No. NGC 2009/(243/09)-UNI-1) निर्गमित केला. त्यातील पहिलाच परिच्छेद पुढीलप्रमाणे आहे :-

"Government of India vide its letter dated 31st December, 2008 referred to 2 above has revised the pay scales of teachers and equivalent cadres in the Central Universities subject to various provisions of the scheme of revision of pay scales as contained in the said letter, and regulations to be framed by the UGC in this behalf. Government of India has mentioned in the said letter that scheme may be extended to Universities, colleges and other higher educational institutions coming under the purview of State Legislatures, provided State Governments wish to adopt and implement the scheme. It has further been clarified by the Government of India that **payment of central assistance for implementing this scheme is subject to the condition that the entire scheme of revision of pay scales together with all the conditions etc. shall be implemented by the State Governments as a composite scheme without any modification etc.**" (P123NB2009)

२६. राज्यमंत्रिमंडळाने मान्यता दिल्याशिवाय शासननिर्णय निघू शकत नाही. "It has further been clarified by the Government of India that payment of central assistance for implementing this scheme is subject to the condition that the entire scheme of revision of pay scales together **with all the conditions** etc. shall be implemented by the State Governments as a **composite scheme** without any modification etc." याची जाणीव असतांना राज्यमंत्रिमंडळाने मान्यता दिली व शासननिर्णय निघाला. अर्थभार असल्यामुळे त्याबाबीला पूरक मागणीद्वारे किंवा अर्थसंकल्पाद्वारे विधानमंडळाची मान्यता मिळणे आवश्यक असते. सन २००९ पासून अनेकदा खर्चाला मान्यता मिळविण्यासाठी ही बाब विधानमंडळाच्या उभय सभागृहासमोर ठेवण्यात आली व त्याला उभय सभागृहाची मान्यता मिळाली. अर्थसंकल्प विषयक निवेदन किंवा पूरक मागणी मांडतांना **मा. मंत्रिमहोदयांचे स्पष्टीकरणालात्मक निवेदन** याद्वारे ती बाब सभागृहासमोर ठेवण्यात आली. त्या प्रत्येक वेळी "राज्य कृषित्तर विद्यापीठे आणि संलग्न महाविद्यालयातील अध्यापकांच्या वेतनश्रेणीत दिनांक १ जानेवारी, २००६ पासून सुधारणा करण्याची विद्यापीठ अनुदान आयोगाची शिफारस शासननिर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र.एनजीसी २००९/(२४३/०९)-यु.एन.आय.-१, दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ द्वारे स्वीकारण्यात आली आहे." असा स्पष्ट उल्लेख त्यामध्ये आहे. असे असतांना विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या त्या शिफारशीमध्ये २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या शिक्षकांची सेवानिवृत्ती व्यवस्थामुळे समाविष्ट आहे, हे विसरून कसे चालेल?

२७. आंदोलन सुरू असतांना अचानक उच्च शिक्षण विभागाने दिनांक ३१ जुलै, २००९ रोजी महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या अध्यक्षाना एक पत्र पाठवून राज्यशासनाने "अनुषंगिक लाभ राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे लागू करण्याचा निर्णय घेतला आहे" असे कळविले. शासनाच्या या धक्कादायक निर्णयामुळे महाराष्ट्रभर संतापाची तीव्र लाट उसळली. या स्थितीत महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाची बैठक दिनांक ६ ऑगस्ट, २००९ रोजी होऊन शासनाच्या या भूमिकेचा धक्कार करणारा तपशीलवार ठराव संमत करण्यात आला. त्यातील मुख्य भाग पुढीलप्रमाणे :-

"केंद्र शासनाची वेतन सुधाराची "समग्र योजना" या शब्दापेवजी "केंद्र शासनाप्रमाणे वेतनश्रेणी" हीच शब्दरचना पुन्हा पुन्हा वापरण्यात येत आहे व त्या पाठोपाठ "अनुषंगिक लाभ राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे" ही न करण्यात आलेली मागणी मान्य करून उच्च शिक्षणमंत्र्यांनी अत्यंत घातक असा पायंडा पाडला आहे. "परिनिर्णयाने स्थापीत झालेली सेवाशर्तीची व्यवस्था" मोजून काढून शिक्षकांचे भवितव्य नासवू पाहणाऱ्या व त्यांचा आत्मसन्मान कस्पटासमान समजणाऱ्या सेवाशर्तीची पायाभरणी करणाऱ्या नव्या व्यवस्थेची मुहूर्तमेढ रोवण्याची सुरुवात म्हणून सहाय्या वेतन आयोगाच्या संधीचा वापर करण्याच्या प्रयत्नांचा तीव्र धक्कार करण्यात येत आहे. त्यांच्या या डावपेचामुळे सेवाशर्तीचे बलिदान करण्याची बाब महाराष्ट्रातील प्राध्यापक कधीही मान्य करणार नाहीत. अशा स्थितीत आंदोलन आणखी तीव्र करण्याचा निर्णय घेण्यात येत असून मंगळवार, दिनांक ११ ऑगस्ट, २००९ या दिवशी महाराष्ट्रभर "जेलभरो आंदोलन" राबविण्यात येईल." (P146NB2009)

२८. "एचआरडी मंत्रालय आणि युजीसी जे आदेश काढील त्याचे महाराष्ट्र

शासन पालन करील.” “युजीसी कडून शिफारस आल्यानंतर केंद्र सरकारकडून आदेश दिले जातील, त्या आदेशाचे पालन केले जाईल” ही शासनाने विधानपरिषद सभागृहात दिलेली आश्वासने पूर्णपणे पायदळी तुडविली जात आहेत, गेल्या ३०-४० वर्षांत अखिल भारतीय प्राध्यापक महासंघाच्या नेतृत्वाखाली महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने प्रयत्न केले व त्यातून विद्यापीठ अनुदान आयोग, केंद्र सरकार, राज्य सरकार व विद्यापीठे यांनी केलेल्या सहकार्यातून मा. चॅन्सेलरांच्या (मा. राज्यपाल) सम्मतीने महाराष्ट्रामध्ये अनेक वर्षांच्या मेहनतीने “परिनियमांनी स्थापीत झालेली सेवाशर्तीची व्यवस्था” मोडून काढून शिक्षकांचे भवितव्य नासवू पाहणाऱ्या व त्यांचा आत्मसन्मान कस्पटासमान समजणाऱ्या सेवाशर्तीची पायाभरणी करणाऱ्या नव्या व्यवस्थेची मुहूर्तमेढ रोवण्याची सुरुवात म्हणून सहाव्या वेतन आयोगाच्या संधीचा वापर करण्याच्या प्रयत्नांचा तीव्र धिक्कार करण्याची भावना महाराष्ट्रभर उमटली. (P149NB2009) दिनांक ११ ऑगस्ट, २००९ रोजी राज्यभर जे मोर्चे निघाले त्यामध्ये महासंघाच्या तशा कोणत्याही सूचना नसतांना “सेवाशर्ती आमच्या हक्काच्या, नाही कुणाच्याच्या” अशा उत्स्फूर्त घोषणा शिक्षक देत होते.

२९. राज्यभर आंदोलन जोरात होते. संताप अत्यंत तीव्र होता, हे स्पष्ट दिसत होते. पण त्याचवेळी तत्कालीन मा.मुख्यमंत्री श्री.अशोकराव चव्हाण यांनी सनदी अधिकाऱ्यांचा धुडगूस अकारण व अमर्यादित वाढत आहे ही गोष्ट ओळखली व त्यावर अत्यंत कणखरपणे उपाययोजना केली. (१) नेट-सेट ग्रस्त शिक्षकांना ‘बॉटम स्केल’सुद्धा द्यावे नाही असा निर्धार सनदी अधिकाऱ्यांनी केला होता. मुख्यमंत्र्यांनी त्यांना खडसून विचारले, चौथ्या वेतन आयोगात तुम्ही त्यांना ‘बॉटम स्केल’ दिले होते काय? पाचव्या वेतन आयोगात तुम्ही त्यांना ‘बॉटम स्केल’ दिले होते काय? दोनही प्रश्नांची ‘होय’ उत्तरे आल्याबरोबर मुख्यमंत्र्यांनी “मग त्यांना सहाव्या वेतन आयोगात बॉटम स्केल द्यावे लागेल. हे लिहून घ्या व त्याप्रमाणे कारवाई करा” असे आदेश दिलेले. (२) आज विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्यांचा प्रश्न समोर असतांना अनेक वर्षांपासून स्थापीत झालेल्या या शिक्षकांच्या सेवाशर्ती उध्वस्त करण्याचा कार्यक्रम सनदी अधिकाऱ्यांनी हाती घेतला आहे हे लक्षात येताच “त्यांचे विद्यमान सेवालाभ” व “शासकीय कर्मचाऱ्यांना सहाव्या वेतन आयोगाप्रमाणे लागू असणारे सेवालाभ” या दोनपैकी शिक्षकांना जे लाभदायक असेल ते कायम ठेवा असे आदेशच त्यांनी दिले.

३०. खुद्द मुख्यमंत्र्यांनी आदेश दिल्यामुळे सनदी अधिकाऱ्यांना विद्यमान सेवाशर्ती उध्वस्त करण्याचा कार्यक्रम गिळावा लागला व दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ८ (B) मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद आली:-

" 8 (B) Following allowances and benefits shall be at par with the state government employees. However for those areas where the teachers are already drawing more allowances or enjoying more benefits than the state government employee (even after the 6th pay commission) the higher rates and / or benefits shall continue i.e. the teachers shall continue to get whichever is higher (existing rates and benefits or as per state government employees after 6th pay commission.) "

तेवढ्याही आंदोलनाच्या काळात श्री.अशोकराव चव्हाण यांनी तातडीने लक्ष घालून न्यायबुद्धीने जे उपरोक्त निर्णय घेतले त्याबद्दल महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने त्यावेळी त्यांचे जाहीरपणे आभार मानले होते.

३१. संघटनेने उभा केलेला संघर्ष, मदत करणाऱ्या किंवा विरोध करणाऱ्या व्यक्ती यांचा पाठींबा किंवा विरोध या गोष्टी थोड्या बाजूला ठेवून विचार केला तर असे दिसून येईल की एक म्हणजे “सहाव्या वेतन आयोगानुसार शासकीय कर्मचाऱ्यांना मिळालेले लाभ” (Benefits) व दुसऱ्या बाजूला “विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना तत्पूर्वीपासून मिळत असलेले विद्यमान लाभ” (Existing Benefits) या दोनपैकी जे जास्त लाभदायक असेल ती व्यवस्था या शिक्षकांना उपलब्ध असेल अशी स्पष्ट तरतूद शासननिर्णयात आली व ती आजही कायम आहे. “Allowances” चा विषय आजच्या चर्चेमध्ये बाजूला ठेवण्यासारखा आहे, त्यामुळे ‘Benefits’ विषयीची माहिती घेऊ. हे सर्व लाभ (Benefits) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या योजनेमध्ये व केंद्र शासनाच्या आदेशामध्ये नमूद आहेत. “अलौन्सेस” हा विषय बाजूला ठेवला तर त्या लाभांची यादी १२ ऑगस्ट, २००९ च्या राज्य शासननिर्णयामध्ये नमूद आहे. या लाभांची संख्या एकूण ७ आहे. ती पुढीलप्रमाणे :- (i) Research Promotion Grant (ii) Study Leave (iii) Age of Superannuation (iv) Pension (v) Family Pension (vi) Gratuity (vii) Provident Fund

३२. या सर्व लाभांपैकी पेन्शन व फॅमिली पेन्शन हे दोन लाभ (Benefits) आजच्या विवेचनाचा विषय असल्यामुळे “१ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त

झालेल्या कर्मचाऱ्यांचे निवृत्तीवेतन” ठरवितांना (अ) “सहाव्या वेतन आयोगाने शासकीय कर्मचाऱ्यांना याबाबतीत काय व्यवस्था लाभ दिलेले आहेत?” (benefits as per state government employees after 6th pay commission) ते पाहू व त्यानंतर याचबाबतीत (ब) “सहाव्या वेतन आयोगापूर्वी विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना काय व्यवस्था लाभ उपलब्ध होते ते पाहू.” (existing rates and benefits)

(अ) “सहाव्या वेतन आयोगाने शासकीय कर्मचाऱ्यांना या संदर्भात जे व्यवस्था लाभ दिलेले आहेत?” (benefits as per state government employees after 6th pay commission) त्याचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे आहे :-

दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने पाचव्या वेतन आयोगातील मूळ निवृत्तीवेतनात ४० टक्के वाढ देण्याचे सरसकट धोरण स्वीकारले गेले. या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ३ मध्ये हे धोरण स्पष्ट केलेले आहे. १ जानेवारी, २००६ रोजी एखाद्याचे मूळ निवृत्तीवेतन समजा १० हजार रुपये असेल तर त्याचे निवृत्तीवेतन सरसकट सूत्राप्रमाणे (A) निवृत्तीवेतन रु.१०,००० (B) डी.पी. रु.५००० (C) त्या तारखेचा २४ टक्के डी.ए. रु.३६०० (D) मूळ वेतनात ४० टक्के वाढ रु.४००० असे मिळून १ जानेवारी, २००६ रोजी (E) सुधारित निवृत्तीवेतन रुपये २२,६०० राहिल.

(ब) “सहाव्या वेतन आयोगापूर्वी विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना या संदर्भात जे व्यवस्था लाभ” (existing rates and benefits) उपलब्ध होते त्याचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे आहे :-

वेतन आयोग लागू होण्यापूर्वी निवृत्त झालेल्या सेवानिवृत्तांसाठी पाचव्या वेतन आयोगात दिनांक १५ नोव्हेंबर, १९९९ च्या राज्यशासनाच्या निर्णयाने जी व्यवस्था केली होती तीच व्यवस्था म्हणजे सहाव्या वेतन आयोगापूर्वीची व्यवस्था होय. त्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ४ मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद होती:-

"The amount so arrived at will be regarded as consolidated pension/family pension with effect from 1st January 1996. However, in cases where the pension consolidated is treated as the final full pension, it shall not be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay"

(अ) आणि (ब) या दोनपैकी जे जास्त लाभदायक असेल "the higher rates and / or benefits shall continue i.e. the teachers shall continue to get whichever is higher" ते या शिक्षकांना द्यावे लागेल अशी या शासननिर्णयातील व्यवस्था आहे.

३३. सिलेक्शन ग्रेडमध्ये ३ वर्षे पूर्ण केलेल्या व १ जानेवारी, २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना केंद्राच्या सेवानिवृत्ती योजनेचे लाभ नाकारणारा महाराष्ट्राचा शासननिर्णय दिनांक ५ मे, २००९ रोजी निर्गमित झाला. त्यावेळी त्याविरुद्ध एकदम तक्रार करण्यास कोणतीही जागा नव्हती, कारण केंद्राची व्यवस्था महाराष्ट्रात स्वीकारली जाते किंवा नाही? यावरच त्यावेळी फार मोठे प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले होते. सभागृहात आश्वासने पुष्कळ दिली गेली होती. पण त्यावर कारवाई काहीच होत नव्हती. मे, २००९ ते ऑगस्ट, २००९ हा ३-४ महिन्यांचा कालखंड विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना खूपच संघर्षाचा गेला. शेवटी ऑगस्ट, २००९ च्या शेवटाला हा संघर्ष यशस्वीरित्या संपुष्टात आला.

३४. ऑगस्ट, २००९ च्या संघर्षातून ज्या उपलब्धी निष्पन्न झाल्या त्यातील याविषयाबाबतच्या प्रमुख उपलब्धी पुढीलप्रमाणे सांगता येतील :-

(१) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या लागू करणारी केंद्र शासनाची दिनांक ३१.१२.२००८ ची योजना (P17 NB2009) राज्यशासनाने लागू करण्याचे मान्य केले.

(२) त्याप्रमाणे राज्यशासनाचा दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ रोजीचा शासननिर्णय निर्गमित झाला. त्याच्या पहिल्याच परिच्छेदात केंद्राचे ८० टक्के सहाय्य घेण्याचे राज्यशासनाने ठरविले असून केंद्राची पूर्ण योजना जशीच्या तशी Composite Scheme म्हणून राबविण्याचे ठरविल्याची नोंद त्याच परिच्छेदात आहे.

(३) केंद्राच्या दिनांक ३१.१२.२००८ च्या पत्राच्या परिच्छेद ८ नुसार सेवानिवृत्ती वेतनाच्या शर्ती हा त्या केंद्राच्या योजनेचा अविभाज्य भाग आहे.

(४) दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ८ (B) मध्ये मोठ्या संघर्षानंतर पुढीलप्रमाणे तरतूद आली :-

" 8 (B) Following allowances and benefits shall be at par with the state government employees. However for those

areas where the teachers are already drawing more allowances or enjoying more benefits than the state government employee (even after the 6th pay commission) the higher rates and / or benefits shall continue i.e. the teachers shall continue to get whichever is higher (existing rates and benefits or as per state government employees after 6th pay commission.) "

३५. सन २००९ च्या शेवटी शेवटी म्हणा किंवा सन २०१० च्या सुरुवातीला सेवानिवृत्ती वेतनाबाबत चुकीच्या धोरणामध्ये शासन दुरुस्ती करीत नसेल तर विधानमंडळाच्या मार्गाने किंवा न्यायालयाच्या मार्गाने उपाययोजना सुरू कराव्यात असा विचार महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या स्तरावर निश्चित करण्यात आला होता. त्यानुसार करण्यात आलेल्या कारवाईची थोडक्यात माहिती करवून घेणे आवश्यक आहे.

३६. आम्ही काही सदस्यांनी विधानपरिषदेमध्ये लक्षवेधी सूचनेची नोटीस दिली. ती सूचना व त्यावरील शासनाचे निवेदन यावर (P54NB2010) विधानपरिषदेत दिनांक २२ मार्च, २०१० रोजी चर्चा झाली. लक्षवेधी सूचनेची नोटीस देतांना त्यामध्ये निश्चित मुद्दे द्यावे लागतात. मुद्दे निश्चित असतील तर त्या मुद्द्यांना निश्चित उत्तरे येण्याची शक्यता असते. मुद्दे मोघम असतील तर उत्तरेसुद्धा मोघम येतात. आमच्या लक्षवेधी सूचनेमध्ये आम्ही काय मुद्दे उपस्थित केले होते हे लक्षात घेण्यासाठी मी सभागृहाच्या अधिकृत प्रतिवेदनातील सुरुवातीचा भाग नमूद करीत आहे. तो पुढीलप्रमाणे :-

“प्रा.बी.टी.देशमुख (अमरावती विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी नियम १०१ अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय वित्त मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

“केंद्र शासनाने लागू केलेल्या सहाव्या वेतन आयोगाशी समकक्ष सेवानिवृत्ती वेतन योजना राज्यात अमलात आणतांना त्यातील काही महत्वाच्या तरतुदी राज्य शासनाने न स्विकारणे, काही योजनाबाबत अजूनही शासन निर्णय निर्गमित न होणे, ‘कन्सोलिडेटेड पेन्शन’ नवीन वेतनश्रेणीच्या किमान वेतनाच्या निम्माहून कमी निश्चित झालेले असेल तर दिनांक २९ जुलै, १९९९ च्या शासन निर्णयाच्या (No PEN-1099/239-SER 4) परिच्छेद ७ मध्ये असलेली तरतूद व सोबतचे सहपत्र- पाच याबाबतचा शासन निर्णय अजूनही निर्गमित झालेला नसणे, एका विशिष्ट तारखेपूर्वी (१ जानेवारी, २००६) व त्या तारखेनंतर निवृत्त झालेल्या सेवानिवृत्तांमध्ये असा भेदभाव करणे घटनेच्या कलम १४ चा भंग करणारे असल्याचा मा.सर्वोच्च न्यायालयाने डी.एस.नकारा विरुद्ध केंद्र शासन प्रकरणात (ISCC 305/1983) दिलेला निर्णय, महाराष्ट्र पेन्शनर्स असोसिएशनच्या अध्यक्षानी अतिरिक्त सचिव, वित्त विभाग यांना दिनांक २० जानेवारी, २०१० रोजी एक निवेदन देऊन अनेक त्रुटी लक्षात आणून देणे, या निवेदनातून सादर केलेल्या तक्रारीबाबत कोणतीही कारवाई होत नसल्यामुळे या सेवानिवृत्तांमध्ये निर्माण झालेला तीव्र असंतोष व याबाबत शासनाची भूमिका व प्रतिक्रिया.”

श्री. विजय वडेईवार (नियोजन राज्य मंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

तालिका सभापती (श्री. जयप्रकाश छाजेड) : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.”

३७. आम्ही उपस्थित केलेल्या मुद्द्यांना उत्तरे देणारे जे निवेदन शासनातर्फे सभागृहात सादर करण्यात आले होते ते पुढीलप्रमाणे :-

“मा. वित्तमंत्री यांचे निवेदन : केंद्र शासनाने लागू केलेल्या सहाव्या केंद्रीय वेतन आयोगाच्या शिफारसीचा सखोल अभ्यास करून शासनास अहवाल सादर करण्यासाठी नेमलेल्या राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ ची स्थापना करण्यात आली होती. या समितीने निवृत्तीवेतनधारकांसंदर्भात केलेल्या शिफारसी शासनाने स्वीकृत केल्या आहेत. केंद्रातील निवृत्तीवेतनधारकांना सहाव्या वेतन आयोगात मंजूर केलेले लाभ राज्यातील निवृत्तीवेतनधारकांना लागू करणे बंधनकारक नाही. राज्याची आर्थिक परिस्थिती विचारात घेऊन असे लाभ देण्याबाबतचा निर्णय घेतला जातो. त्यामुळे केंद्र शासनाने त्यांच्या निवृत्तीवेतनधारकांना दिलेले सर्वच लाभ राज्यांना लागू करता येणार नाहीत. दि. ०१.०१.०६ पूर्वी व दि.०१.०१.०६ नंतर निवृत्त झालेल्या सेवानिवृत्तांचे निवृत्तीवेतन ठरवितांना घटनेच्या कलम १४ चा भंग झालेला नाही व मा. सर्वोच्च न्यायालयाने डी.एस.नकारा विरुद्ध केंद्र शासन प्रकरणात दिलेला निर्णय लागू होत नाही असे स्पष्ट अभिप्राय विधी व न्याय विभागाने दिले आहेत. केंद्र शासनाने केंद्रीय निवृत्तीवेतनधारकांना सहाव्या वेतन आयोगानुसार लागू केलेले सर्व लाभ राज्यातील निवृत्तीवेतनधारकांना लागू करावे यासाठी मुंबई उच्च न्यायालयात विविध याचिका दाखल झाल्या असून त्यावर सुनावणी प्रलंबित आहे. राज्यातील निवृत्तीवेतनधारकांच्या

बाबतीत शासनाचे कायम सहानुभुतीचे धोरण असून त्यांच्या निवृत्तीवेतनात ४० टक्के एवढी भरिव वाढ दिली आहे. तसेच दि. ०१.०१.२००६ नंतर निवृत्त झालेल्या निवृत्तीवेतनधारकांचे निवृत्तीवेतन सहाव्या वेतन आयोगानुसार सुधारित करण्याची कार्यवाही सुरू आहे. बहुतांश निवृत्तीवेतनधारकांना थकबाकीचा पहिला हप्ता अदा करण्यात आला आहे.”

३८. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाबाबत आम्ही जो मुद्दा उपस्थित केला होता, त्याला “घटनेच्या कलम १४ चा भंग झालेला नाही असे मत विधी व न्याय विभागाने दिले आहे.” असे शासनाच्या निवेदनात नमूद होते. विधी व न्याय विभागाचा सल्ला तुम्ही घ्या, तो तुमच्या समजूतीसाठी, पण सभागृहात किंवा न्यायालयात विधी विभागाच्या नावे तसे सांगता कामा नये असा नियमच आहे. पण त्याचे पालन झाले नाही. घटनेच्या कलम १४ चा भंग होत नाही असे निवेदनात आल्याने मी सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचा तो भाग वाचून दाखविला व नेमका प्रश्न विचारला, पण उत्तर देत असलेल्या मा.राज्यमंत्र्यांनी नेमक्या त्या प्रश्नाचे उत्तर टाळून इतर बरीच लांबलचक माहिती दिली. ती चर्चा पुढीलप्रमाणे:-

“प्रा. बी.टी.देशमुख : सभापती महोदय, शासकीय सेवेतील निवृत्ती धारकांचा हा प्रश्न आहे. शासनातील कर्मचाऱ्यांशी शासनाने चांगल्या रीतीने वागले पाहिजे. या निवेदनात “असे स्पष्ट अभिप्राय विधी व न्याय विभागाने दिलेले आहेत” अशा प्रकारचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे. खरे म्हणजे हे नियमाच्या विरुद्ध आहे. विधी व न्याय विभागाचे आपण जरूर अभिप्राय घ्यावेत. परंतु रुल्स ऑफ प्रोसिजर अँड कंडक्ट ऑफ विझीनेसमध्ये नियम असे आहेत की, विधी व न्याय विभागाचे नाव सभागृहात किंवा कोर्टात कोट करावयाचे नाही. इट इज फॉर युवर अॅप्रिसिएशन. डॉट कोट देम. आपण या निवेदनात असे म्हटले आहे की, “असे झालेले नाही.” यासंदर्भातील सुप्रिम कोर्टाचा जो दोन ओळीचा निर्णय आहे तो मी या ठिकाणी वाचून दाखवतो. “...the fixation of cut off date as a result of which equals were treated as unequals and for the purpose of entitlement and payment of pension to those who retired by a certain date and those who retired thereafter is wholly arbitrary and did not stand the test of Article-14. The object sought to be achieved was not to create a class within a class, but to ensure that the benefits of pension were made available to all pensioners of the same class equally.”

सभापती महोदय, हा सुप्रिम कोर्टाचा निर्णय असून या आधारावर अनेक निर्णय झालेले आहेत. माझे म्हणणे असे आहे की, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयामध्ये ही बाब नमूद आहे की, नाही?

श्री. विजय वडेईवार : सभापती महोदय, खरे म्हणजे सन्माननीय सदस्य श्री. बी.टी.देशमुख यांनी स्पेसिफिक प्रश्न विचारलेला आहे. निवेदनामध्ये एवढेच म्हटले आहे की, “सहाव्या वेतन आयोगानुसार लागू असलेले सर्व नियम राज्यातील निवृत्तीवेतनधारकांना लागू करावेत यासाठी मुंबई उच्च न्यायालयात विविध याचिका असून त्यावरील सुनावणी प्रलंबित आहेत.” यामध्ये पिटीशनर अनेक आहेत. खरे म्हणून सन्माननीय सदस्यांचा मूळ प्रश्न असा होता की, पाचव्या वेतन आयोग निवृत्ती वेतन धारकांना जसाच्या तसा लागू केला तसाच सहावा वेतन आयोगही जसाच्या तसा लागू करावा असा आपल्या प्रश्नाचा सारांश होता. निवृत्ती वेतनधारकांना काही सवलती दिल्या पाहिजेत, काही गोष्टी झाल्या पाहिजेत हे खरे आहे. परंतु केंद्रशासनाचे रिसोर्सेस आणि राज्य शासनाचे रिसोर्सेस यामध्ये फरक आहे. निवृत्ती वेतनधारकांसाठी आपण ३५०० रुपयांची किमान मागणी केलेली आहे. शासनाने निवृत्ती वेतन धारकांना ३५०० रुपयांच्या अगेन्स्ट २८२२ रुपये दिलेले आहे. सन्माननीय सदस्यांचे सर्व प्रश्न एकामेकांशी रिलेटेड आहेत.”

३९. पूर्वसूचना देऊन विचारलेल्या सर्वोच्च न्यायालयाबाबतच्या मुद्याला उत्तर येत नव्हते. याबाबत १९९९ च्या शासननिर्णयामध्ये असलेली व्यवस्था उध्वस्त का केली? हा पूर्वसूचना दिलेला दुसरा मुद्दा होता. त्यालाही लेखी निवेदनात उत्तर आलेले नव्हते. चर्चेमध्ये ते उत्तर मिळावे यासाठी केलेला प्रयत्न व त्यानंतर मिळालेले उत्तर समाविष्ट असलेली चर्चा पुढीलप्रमाणे :-

“प्रा. बी.टी.देशमुख : सभापती महोदय, सुप्रिम कोर्ट आहे. परंतु यासंदर्भातील उत्तर माननीय मंत्रीमहोदय देत नाही हे आमच्या सर्वांच्या लक्षात आलेले आहे. सन्माननीय राज्यमंत्र्यांनी माझे म्हणणे समजावून घेतले पाहिजे. लक्षवेधी सूचनेद्वारे मी आपणास अगोदरच नोटीस दिलेली आहे. तरीसुद्धा सन्माननीय राज्यमंत्री माझ्या पहिल्या प्रश्नाला उत्तर देत नाहीत. उलट ते जास्तीची माहिती सांगत आहेत. जी माहिती मी विचारलेली नाही ती माहिती ते मला सांगत आहेत. या बाबतीत सुप्रिम कोर्टाने निर्णय दिला होता किंवा नाही अशा प्रकारचा पॉइन्टेड प्रश्न मी त्यांना विचारला होता परंतु त्याचे उत्तर त्यांनी दिलेले नाही. म्हणून मी सभागृहात अशी विनंती करतो की, या प्रश्नाचे उत्तर सन्माननीय राज्य मंत्री महोदयांनी द्यावे अशी विनंती त्यांनी सन्माननीय राज्यमंत्र्यांना करावी.सभापती

महोदय, यानंतर मी सन्माननीय राज्यमंत्र्यांना दुसरा प्रश्न विचारतो. मघाशी मी जो भाग या ठिकाणी वाचून दाखवला होता ती केस १९८३ सालची आहे.या राज्यातील थोर न्यायमूर्ती चंद्रचूड आता दिवंगत झाले आहेत. त्यांनी असा निर्णय दिला होता की या तारखेच्या अगोदर निवृत्त झालेला डेप्युटी कलेक्टर आणि या तारखेच्या नंतर निवृत्त झालेला डेप्युटी कलेक्टर यामध्ये शासनाला भेदभाव करता येणार नाही. अशा प्रकारचा भेदभाव करणे घटनेच्या कलम १४ च्या विरोधात आहे. या संबंधी आपण उत्तर दिलेले नाही यातच आपले उत्तर आलेले आहे. मी आपल्याला पुन्हा प्रश्न विचारतो की, कोर्टाचा असा निर्णय असल्यामुळे गेल्या वेळच्या म्हणजेच दिनांक २९ जुलै १९९९ च्या शासन निर्णयामध्ये परिच्छेद ७ होता आणि त्या सोबत सहपत्र पाच जोडले होते. या मुद्यासंबंधी मी आपल्याला नोटीस दिली होती. परंतु यावेळी तुम्ही ते का विसरला आहात? या प्रश्नाचे उत्तर आम्हाला सन्माननीय राज्यमंत्र्यांकडून मिळाले पाहिजे. यानंतर मला त्यांना दुसरा प्रश्न असा विचारावयाचा आहे की, नेट लागणाऱ्या प्रश्नाचे उत्तर टाळून ज्याप्रमाणे सभागृहाचे समाधान होत नाही त्याप्रमाणे लोकांचेसुद्धा समाधान होत नाही. शासन आपल्या कर्मचाऱ्यांशी कसे वागत आहे हे यावरून स्पष्ट होते. मघाशी उत्तर देतांना असे सांगण्यात आले की, केन्द्र सरकारची आणि राज्य सरकारची आर्थिक स्थिती वेगवेगळी आहे.परंतु त्यावरही सुप्रीम कोर्ट आहे. या कर्मचाऱ्यांची ही लहानशी मागणी आहे.नवीन पेव्हंडमध्ये जे मिनिमम आहे त्याच्या निम्मे निवृत्ती वेतन शासनाने दिले पाहिजे. एक डेप्युटी कलेक्टर २००५ साली निवृत्त झाला आहे आणि दुसरा डेप्युटी कलेक्टर २००६ साली निवृत्त झाला आहे त्यांच्यात अशा प्रकारचा भेदभाव शासनाला करता येणार नाही. राज्य शासन आपल्या कर्मचाऱ्यांशी अशा प्रकारे वागत असतांना मी विचारलेल्या दुसऱ्या प्रश्नाचे उत्तर तरी सन्माननीय राज्यमंत्र्यांनी नीट दिले पाहिजे. सर्वोच्च न्यायालयाने निर्णय दिलेला असल्यामुळे त्यासंदर्भात राज्य शासनाने तशी तरतूद केली होती. यासंबंधी मी आपल्याला नोटीस दिली होती. १९९९ सालच्या शासन निर्णयातील परिच्छेद ७ आणि सहपत्र पाच आपण आता वगळले आहे ते योग्य केलेले नाही. तेव्हा ती तरतूद करणारा जी.आर. काढण्यात येणार आहे काय?

श्री.विजय वडेईवार : सभापती महोदय, शासनाच्या महसुली उत्पन्नाच्या ४६ टक्के रक्कम कर्मचाऱ्यांचे वेतन आणि निवृत्ती वेतनावर खर्च होत असते. अशा प्रकारे जर खर्च होत असेल तर राज्य शासनाच्या महसुलाच्या किती टक्के रक्कम यासाठी खर्च केली पाहिजे? राज्य शासनाच्या रिसोर्ससंबंधी मी सुरुवातीलाच सभागृहाला माहिती दिली होती. सहावा वेतन आयोग केन्द्र सरकारने दिला त्या प्रमाणे सर्व गोष्टी राज्य सरकारने स्वीकारण्यासाठी

४०. शासनाचे निवेदन वाचल्यानंतर उत्तर अनुकूल आहे किंवा प्रतिकूल आहे याची आपल्याला कल्पना येते. आणखी तिसरा प्रकार म्हणजे या घडीला शासन अनुकूल नाही व प्रतिकूल नाही अशी एक अवस्था असते. त्याबाबत "प्रश्न विचाराधीन आहे" असे सांगितले जाते. शासनाचे उत्तर प्रतिकूल असेल (आज ते तसे होते) तर मग पुढे त्यावर सभागृहात चर्चा होत नाही. त्यामुळे प्रतिकूल उत्तरावर चर्चा थांबू देण्यापेक्षा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन ठेवण्याचा प्रयत्न केल्यास निदान त्या प्रश्नावरील चर्चा पुढे सुरू राहू शकते. आम्ही तसा

प्रयत्न करून पाहिला व त्या प्रयत्नाला उत्तम यश आले. ते पुढीलप्रमाणे :-

"प्रा.बी.टी.देशमुख : मी विचारलेल्या दुसऱ्या प्रश्नाचे उत्तर देण्याचे देखील राज्यमंत्री टाळत आहेत. त्यांची चलाखी सभागृहाने आणि सभापती महोदय, आपण देखील लक्षात घ्यावी अशी माझी विनंती आहे. मी विचारलेल्या दुसऱ्या प्रश्नाचे उत्तर न देता दुसरेच व्याख्यान ते देत आहेत. अशा प्रकारे त्यांनी दुसरे व्याख्यान देणे बरोबर नाही.सर्वोच्च न्यायालयाने एक निर्णय दिलेला आहे, असे मी मघाशी सांगितले होते. मागच्या वेळी त्याप्रमाणे जी.आर. काढला होता. परंतु यावेळीसुद्धा तसा जी.आर. काढला नाही तेव्हा याबाबत शासन निदान विचार तरी करणार आहे काय ?

श्री.विजय वडेईवार : शासन याबाबतीत विचार करील."

४१. महाराष्ट्र पेश्वानर्स असोसिएशन (मपेअ) ही सेवानिवृत्त शासकीय कर्मचाऱ्यांची संघटना आहे. निदान तुमच्या कर्मचाऱ्यांच्या संघटनेशी तरी चर्चा कराल काय? असे पुन्हा याच चर्चेमध्ये विचारले तेव्हासुद्धा मा.राज्यमंत्र्यांनी अनुकूल उत्तर दिले. ती चर्चा पुढीलप्रमाणे :-

"प्रा.बी.टी.देशमुख : या लोकांशी बोलण्यासाठी कोर्टाने मनाई केली असेल तर त्यांना बोलावू नका. त्यांच्याशी चर्चा करण्यास शासनाला मनाई करण्यात आली आहे काय? कोर्टाने मनाई केली असेल तर त्यांना तुम्ही बोलावू नका.. मी अगदी सरळ विचारतो की, तुम्ही मपेअ या संघटनेच्या पदाधिकाऱ्यांशी चर्चा करणार काय? कोर्टाने मान्य केले असेल तर तुम्ही त्यांच्याशी चर्चा करा. ते पुण्यामध्ये रहातात, त्यांचा पत्ता निवेदनामध्ये दिलेला आहे. तुमच्या कर्मचाऱ्यांची संघटना आहे. तेव्हा त्या संघटनेच्या पदाधिकाऱ्यांना बोलावून त्यांच्याबरोबर आपण चर्चा करणार काय?

श्री. विजय वडेईवार : होय."

४२. एखादा कॅबिनेट मंत्री हिम्मत धरून "हाती दिलेल्या फाईलपेक्षा वेगळे उत्तर" एखाद्या वेळी देतो तरी, मात्र राज्यमंत्र्यांना ती गोष्ट शक्य नसते. विभागाच्या टिप्पणीबाहेर ते सहसा जाऊ शकत नाहीत. हा नेहमीचा अनुभव असल्यामुळे "प्रश्न विचाराधीन राहिल" चा खुंटा बळकट करून घेतल्यानंतर मी उपप्रश्न न विचारण्याचे ठरविले होते. पुढे इतर सदस्यांनी बरेच उपप्रश्न विचारले. त्यातील एका सदस्यांनी विचारलेल्या प्रश्नाला उत्तर देतांना मा.राज्यमंत्र्यांनी "भुर्दड" असा शब्द वापरला तेव्हा मला बोलणे भाग पडले. ती चर्चा पुढीलप्रमाणे :-

"श्री. विजय वडेईवार : सभापती महोदय, निवृत्ती वेतन धारकांच्या संघटनेच्या प्रतिनिधींबरोबर चर्चा करून निर्णय घेण्यात येईल. यामध्ये काही गोष्टी त्यांना लागू करण्यात आल्या आहेत, त्यामध्ये त्यांचे समाधान झालेले नाही. म्हणून त्यांनी अधिकची मागणी केली आहे. त्यांच्या सर्व मागण्या मान्य केल्या तर ७०० कोटींचा भुर्दड शासनावर बसणार आहे. आणि म्हणून त्या संदर्भात चर्चा करीत असतांना त्यांना काय दिले पाहिजे, किती दिले पाहिजे याबाबत चर्चा करून शासन निर्णय घेणार आहे?

प्रा.बी.टी.देशमुख : मंत्रिमहोदयांनी उत्तर देतांना 'भुर्दड' हा शब्द वापरला

NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन

१ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या

अधिव्याख्यात्यांची सभा

सभेची सूचना

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना जी भेदभावपूर्ण वागणूक देण्यात आली आहे. ती लक्षात घेता अशा सर्व प्राध्यापकांची एक बैठक घेण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. नागपूर व अमरावती विभागातील तीनही विद्यापीठांच्या क्षेत्रातील अशा प्राध्यापकांच्या बैठकीचे आयोजन करण्यात आलेले असून बैठकीचा दिवस, दिनांक वेळ व स्थळ खालील तक्त्यात दिल्याप्रमाणे आहे.

तक्ता

सभेचे ठिकाण : शिक्षक भवन, अमरावती विद्यापीठ परिसर, अमरावती

सभेचा दिवस व दिनांक : रविवार, दिनांक २० सप्टेंबर, २०१५

सभेची वेळ : दुपारी ३.०० वाजता

उभय विभागातील सर्व संबंधित प्राध्यापकांनी उपस्थित रहावे अशी विनंती आहे.- डॉ. अनिल ढगे, सचिव, नुटा

आहे. तेव्हा हा शासनावर भुर्दंड आहे काय?

श्री.विजय वडेटीवार : भुर्दंड नाही, बोजा पडलेला आहे."

४३. दरम्यानच्या काळामध्ये अनेक संघटनांनी उच्च न्यायालयापुढे हा अन्याय दूर करण्यासाठी याचिका दाखल केल्या होत्या. संघटनेतील ज्येष्ठ नेते श्री.संभाजीराव जाधव यांनी 'सुटा'च्या वतीने मुंबई उच्च न्यायालयात दिनांक २२ फेब्रुवारी, २०१० रोजी याचिका दाखल केली. प्रकरण न्यायप्रविष्ट झाले की त्यावर सभागृहात चर्चा होऊ शकत नाही असा नियमच आहे. मात्र नुसती याचिका दाखल केली म्हणजे ती न्यायप्रविष्ट होत नाही. याचिका 'अॅडमिट' झाल्यावर ते प्रकरण न्यायप्रविष्ट होते याची माहिती असल्यामुळे आम्ही सभागृहातील प्रयत्न सुरूच ठेवलेला होता. मंगळवार, दिनांक २० जुलै, २०१० रोजी आमचा तारांकित प्रश्न क्रमांक ६९०७ हा प्रश्नोत्तरामध्ये उत्तरासाठी होता. (P90NB2010) तो पाचव्याच क्रमांकावर असल्यामुळे त्यावर तपशीलवार चर्चासुद्धा होण्याची शक्यता होती.

४४. आम्ही विचारलेल्या तारांकित प्रश्न क्रमांक ६९०७ चे प्रश्न भाग एक, दोन व तीन अनुक्रमे पुढीलप्रमाणे होते :-

"(१) केंद्र शासनाने लागू केलेल्या सहाय्या वेतन आयोगाशी समकक्ष सेवानिवृत्ती वेतन योजना राज्यात अंमलात आणताना त्यातील काही महत्त्वाच्या तरतुदी राज्य शासनाने न स्विकारणे, काही योजनांबाबत अजूनही शासन निर्णय निर्गमित न होणे, 'कन्सोलिडेटेड पेन्शन' नवीन वेतनश्रेणीच्या किमान वेतनाच्या निम्न्याहून कमी निश्चित झालेली असणे, एका विशिष्ट तारखेपूर्वी (१ जानेवारी, २००६) व त्या तारखेनंतर निवृत्त झालेल्या सेवानिवृत्तांमध्ये असा भेदभाव करणे घटनेच्या कलम १४ चा भंग करणारे असल्याचा मा.सर्वोच्च न्यायालयाने डी.एस.नकारा विरुद्ध केंद्र शासन प्रकरणात (ISCC 305/1983) दिलेला निर्णय याबाबत महाराष्ट्र पेन्शनर्स असोसिएशनच्या अध्यक्षानी अतिरिक्त सचिव, वित्त विभाग यांना दिनांक २० जानेवारी, २०१० रोजी किंवा त्या सुमारास एक निवेदन देऊन अनेक त्रुटी लक्षात आणून दिल्या असून या संदर्भात उपरोक्त सर्वच त्रुटी व विशेषतः दिनांक १ जानेवारी, २००६ पूर्वी व नंतर निवृत्त झालेले/होणारे शासकीय कर्मचारी यांच्यातील भेदभाव संपुष्टात आणण्याच्या विचाराधीन प्रश्नावरील शासनाचा विचार पूर्ण झालेला आहे काय,

(२) असल्यास, शासनाने घेतलेल्या निर्णयाचे स्वरूप काय आहे,

(३) अद्यापही निर्णय झालेला नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत?"

४५. आम्ही विचारलेल्या तीनही प्रश्नांना मा.वित्तमंत्र्यांच्या वतीने मा.राज्यमंत्र्यांनी एकत्रितरित्या उत्तर दिले होते. ते पुढीलप्रमाणे :-

"श्री.विजय वडेटीवार,श्री.सुनील तटकरे यांच्याकरिता : (१) व (२) (३) सहाय्या केंद्रीय वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार केंद्रीय कर्मचाऱ्यांना लागू करण्यात आलेल्या विविध वेतनश्रेणींचा अभ्यास करून राज्य शासकीय व इतर पात्र निवृत्तीवेतनधारकांची निवृत्तीवेतन निश्चिती व अनुषंगिक बाबींसंबंधी शिफारशी करण्यासाठी श्री.पी.एम.ए.हकीम, केंद्र शासनाचे माजी सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या राज्य वेतन सुधारणा समिती, २००८ यांनी शासनास सादर केलेल्या शिफारशी स्वीकृत करण्याचा निर्णय जाणिवपूर्वक घेण्यात आला असून त्यानुसार दि.१.१.२००६ पूर्वी व दि. १.१.२००६ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या निवृत्तीवेतन/कुटुंब निवृत्तीवेतनात सुधारणा करण्याचे आदेश अनुक्रमे दिनांक ५.५.२००९ व दि.३०.१०.२००९ अन्वये निर्गमित करण्यात आले आहेत. महाराष्ट्र पेन्शनर्स असोसिएशनच्या अध्यक्षानी वित्त विभागास दिनांक २० जानेवारी, २०१० रोजी दिलेले निवेदन प्राप्त झाले असून त्यामध्ये केंद्रीय निवृत्तीधारकांना सहाय्या वेतन आयोगात मंजूर केलेले सर्व लाभ राज्यातील निवृत्तीवेतनधारकांना लागू करण्याची विनंती केली आहे. दरम्यानच्या काळात केंद्रीय निवृत्तीधारकांना सहाय्या वेतन आयोगात मंजूर केलेले सर्व लाभ राज्यातील निवृत्तीवेतनधारकांना लागू करण्यासाठी महाराष्ट्र पेन्शनर्स असोसिएशन व इतर काही जणांनी मुंबई उच्च न्यायालयात याचिका दाखल केल्या आहेत. या याचिका मा. उच्च न्यायालयाने दाखल करून घेतल्या असून त्या सुनावणीसाठी प्रलंबित आहेत. त्यामुळे ही बाब न्यायप्रविष्ट आहे."

४६. उत्तराच्या शेवटी "प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे" असे नमूद होते. प्रकरण न्यायप्रविष्ट असेल तर त्यावर सभागृहात चर्चा होऊ शकत नाही असा नियमच आहे. मात्र नुसती याचिका दाखल झाल्याबरोबर प्रश्न न्यायप्रविष्ट आहे असे होत नाही. याचिका 'अॅडमिट' झाली असेल तरच ते प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे असे समजले जाते. अनेक याचिका दाखल झालेल्या आहेत हे मला व्यक्तिशः ठाऊक होते, पण त्यापैकी कोणतीही याचिका 'अॅडमिट' झालेली आहे ही माहिती माझ्यापर्यंत आलेली नव्हती. उत्तर देणारे मंत्रिमहोदयसुद्धा याचिका दाखल झाल्या आहेत असे शब्द वापरत होते. शेवटी जेव्हा त्यांनी हे "प्रकरण 'अॅडमिट' झाले आहे" असे उद्गार काढले तेव्हा चर्चा तिथेच थांबली. ती पुढीलप्रमाणे :-

"प्रा. बी. टी. देशमुख : सभापती महोदय, सेवानिवृत्तांची प्रकरणे वेतन त्रुटी समितीच्या अंतर्गत येत नाहीत, तो त्या समितीचा विषय नाही हे मंत्रिमहोदयांनी याठिकाणी सांगितले. त्यांना त्याकरिता फोरम उपलब्ध नाही, म्हणून त्यांनी दिलेले निवेदन आपण मान्य केले. सेवानिवृत्त शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत काही चुकीचा निर्णय होणे योग्य नाही. आता मंत्रिमहोदयांनी हे प्रकरण उच्च न्यायालयामध्ये न्यायप्रविष्ट असल्याचे सांगितले. जर हे प्रकरण न्यायप्रविष्ट नसेल तर मला दोनतीन लहान प्रश्न विचारावयाचे आहेत. उच्च न्यायालयामध्ये अर्ज केल्यानंतर ते प्रकरण न्यायप्रविष्ट होत नाही, ते अॅडमिट झाल्यानंतर न्यायप्रविष्ट होते. माझ्या खाजगी स्रोताद्वारे मिळविलेल्या माहितीनुसार ते प्रकरण अजून अॅडमिट झालेले नाही. आणि जर अॅडमिट झाले असेल तर मी प्रश्न विचारणार नाही. त्यामुळे प्रकरण जर अॅडमिट झाले असेल तर ते कोणत्या तारखेला अॅडमिट झाले?"

श्री सुनील तटकरे : सभापती महोदय, क्रमांक १५३०/०९ ही याचिका उच्च न्यायालयामध्ये दाखल झाली आहे. त्याबाबत राज्य सरकारने जे काही धोरण स्वीकारावयाचे आहे, त्याबाबत विधी व न्याय विभागाचे अभिप्राय घेतले आहेत. त्यामुळे त्या संदर्भातील आमची भूमिका आम्ही उच्च न्यायालयामध्ये मांडू.

प्रा.बी.टी.देशमुख : सभापती महोदय, मंत्रिमहोदयांनी प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे असे सांगितले. प्रकरण अॅडमिट झाल्यानंतर ते न्यायप्रविष्ट होते. परंतु त्यांनी अॅडमिट झाल्याचे सांगितले नाही. दाखल झाले असे ते म्हणतात.

श्री.सुनील तटकरे : सभापती महोदय, याचिका न्यायालयामध्ये दाखल होते त्यावेळी त्या संदर्भात राज्य सरकारने आपली भूमिका शपथपत्राद्वारे स्पष्ट करावी असे उच्च न्यायालयाकडून सांगण्यात येते. त्यामुळे मला प्राप्त झालेल्या माहितीप्रमाणे हे प्रकरण उच्च न्यायालयामध्ये अॅडमिट झाले आहे.

प्रा.बी.टी.देशमुख : सभापती महोदय, मंत्रिमहोदयांनी प्रकरण उच्च न्यायालयामध्ये अॅडमिट झाल्याचे सांगितले आहे. त्यामुळे मी याबाबत प्रश्न विचारणार नाही. दिलेल्या माहितीबद्दल मी मंत्रिमहोदयांचा आभारी आहे."

४७. 'सुटा'च्या वतीने श्री.संभाजीराव जाधव यांनी या संदर्भात मुंबई खंडपीठासमोर दिनांक २२ फेब्रुवारी, २०१० रोजी याचिका सादर केली. ही सन २०१० ची याचिका क्रमांक १५९७ होय. निरनिराळ्या ३५ परिच्छेदांमधून मूळ याचिकेमध्ये प्रतिपादन करण्यात आले असून निरनिराळी १२ सहपत्रे सोबत जोडलेली आहेत. शेवटच्या परिच्छेदांमध्ये मुख्य विनंती (Prayer) पुढीलप्रमाणे होती :- "(a) by a Writ of Mandamus or any other Writ in the like nature, the Respondent No.1 be directed to give to the Petitioners and pre-2006 Pensioners the same Benefits as given to the Pensioners by the Government of India Order dated 01.09.2008, annexed at Exhibit " B" hereto;"

निरनिराळ्या राज्यशासनांनी केंद्राच्या योजनेप्रमाणेच सेवानिवृत्तांसाठी काढलेले शासननिर्णय या याचिकेसोबत सहपत्र म्हणून जोडलेले आहेत. राजस्थान, पश्चिम बंगाल, गुजरात, तामिलनाडू इत्यादी राज्यशासनाच्या शासननिर्णयांचा त्यामध्ये समावेश आहे. याचिकाकर्त्यांची एकूण संख्या ११४ आहे. प्रत्यक्षात क्रमांक १ वर 'सुटा' संघटना म्हणून व इतर ११३ शिक्षक याचिकाकर्ते म्हणून या याचिकेमध्ये समाविष्ट आहेत.

४८. निरनिराळ्या विद्यापीठ स्तरावरील संघटनांनी या याचिकेमध्ये संबंधित शिक्षकांना सहभागी करावे काय? याचाही विचार त्यावेळी झाला होता. खुद्द संभाजीरावांचे म्हणणे असे की "याचिकेमध्ये 'प्रेअर' ही आपण पिटीशनर्स व २००६ पूर्वीचे असे सर्व शिक्षक यांचे करिता केलेली आहे. दुसरे म्हणजे जवळ जवळ ११३ लोकांच्या सहभागामुळे पुरेसे अर्थवळ 'सुटा'च्या स्तरावर उभे झाले आहे व तिसरे म्हणजे आता सर्व विद्यापीठांच्या स्तरावरून शिक्षकांचा सहभाग मिळवायचा तर त्यामध्ये बराच वेळ जाईल व याचिका दाखल करण्याच्या कामी अकारण विलंब होईल." या कारणे सर्व स्तरावरून सहभागाचा विषय मागे पडला. बहुधा प्रत्येक सुनावणीच्या वेळी संभाजीराव स्वतः न्यायालयात उपस्थित असत. काही प्रसंगी मीही त्यांच्या सोबत उपस्थित होतो.

४९. इतरही काही याचिका यापूर्वीच दाखल झालेल्या होत्या. सन २००९ ची याचिका क्रमांक १५३० ही यामधील प्रधान याचिका ठरली व 'सुटा'ची याचिका त्या याचिकेच्या सोबत घ्यावी असे आदेश मा.खंडपीठाने दिनांक १८ मार्च, २०१० रोजी पारित केले. मा.खंडपीठाचा त्याबाबतचा मूळ आदेश शब्दशः पुढीलप्रमाणे :- "P.C. : 1. Our attention is invited to order dated 12th January, 2010 passed in Writ Petition No.1530 of 2009. We are also informed that the relief claimed in the said Writ Petition is more or less similar to one involved in the present Petitions. 2. In the circumstances, rule. To be heard with Writ Petition No. 1530 of 2009.

Counsel appearing for the concerned Respondents waive service. 3. Since the leading Petition is filed on the Original Side, Office shall take necessary steps for listing of all these matters before one Bench."

त्यानंतर दिनांक २४ जून, २०११ च्या सुनावणीमध्ये 'सुटा'च्या याचिकेबाबत मा.खंडपीठाने पुढीलप्रमाणे आदेश पारित केले :- "P.C. : 1. List on 29th June, 2011 along with Original Side Writ Petition No.1530/2009 and Appellate Side Writ Petition Nos.457/2011, 8086/2010, 2804/2011, 9000/2010 and 2871/2003."

५०. सन २०११ पर्यंतचा या याचिकेचा प्रवास मी थोडक्यात वर सांगितलेला आहे. संभाजीरावांच्या नंतर या याचिकेच्या प्रवासाशी असलेला माझा संपर्क कमी झाला किंवा जवळ जवळ तुटला असे म्हटले तरी चालेल. ज्या अनेक याचिकेसोबत 'सुटा'ची ही याचिका (क्रमांक १५९७/२०१०) जोडल्या गेली होती, त्यातील बहुसंख्य याचिका शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या व त्यांच्या संघटनांच्या होत्या. पुढे केव्हा तरी त्या याचिका (म्हणजे त्यातील शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या याचिका) मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार MAT कडे हस्तांतरित करण्यात आल्या. शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या नसलेल्या उरलेल्या याचिका या मा.उच्च न्यायालयातच राहिल्या. पुढच्या काळात तिकडे 'मॅट'कडे गेलेल्या याचिकांचे काय झाले व इकडे उच्च न्यायालयापुढे राहिलेल्या याचिकांचे काय झाले? याबाबतची माहिती त्यानंतर उपलब्ध होऊ शकली नाही.

५१. 'नुटा'च्या क्षेत्रातून अनेक ज्येष्ठ सदस्यांनी त्यावेळी अध्यक्ष म्हणून माझ्याकडे याबाबत आपण काहीतरी केले पाहिजे अशी भावना व्यक्त केली होती व अनेकांकडून ती व्यक्त केली जात होती. 'नुटा'चे माजी पदाधिकारी वर्धचे प्रा.श्री.व्ही.एच.घोरपडे यांनी याबाबत अध्यक्ष या नात्याने त्यावेळी माझ्याशी चर्चा केली होती. दुसरे एक ज्येष्ठ सदस्य डॉ.श्री.व्ही.एस.देवगावकर यांनी त्यावेळी अध्यक्ष या नात्याने माझ्याशी व त्यानंतर विद्यमान अध्यक्ष डॉ. प्रवीण रघुवंशी यांच्याशी याबाबत चर्चा केली होती. डॉ.श्री.व्ही.एस.देवगावकर यांनी याबाबत 'नुटा'च्या दिनांक २५ मे, २०१४ रोजी झालेल्या आमसभेमध्ये (विषय क्रमांक ६२९) सुद्धा एक ठराव मांडला होता. त्यावेळी पदाधिकारी या नात्याने उपरोक्त परिच्छेदातून दिलेली माहिती सांगण्यापलिकडे संघटनेच्या पदाधिकाऱ्यांजवळ सांगण्यासारखे वेगळे काही नव्हते.

५२. महाराष्ट्रात या विषयाशी संबंधित घटनाक्रमामध्ये घडलेल्या आणखी एका महत्त्वपूर्ण घटनेचा अवश्य उल्लेख केला पाहिजे, तो म्हणजे सेवानिवृत्त सहसंचालक डॉ.एम.ए.वाहुळ यांनी व त्यांच्या संघटनेने अतिशय प्रभावीपणे या विषयाबाबतचे महत्त्वपूर्ण मुद्दे सन २०१३च्या याचिका क्रमांक (4292/2013) द्वारे मा.उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठापुढे मांडले. त्या प्रकरणामध्ये दिनांक ९ जून, २०१५ रोजी मा.खंडपीठाचा निर्णय झाला असून निरनिराळ्या राज्यांचे शासननिर्णय, निरनिराळ्या उच्च न्यायालयांचे निर्णय, केंद्र शासनाचे निर्णय याचिकाकर्त्यांनी मा.उच्च न्यायालयाच्या लक्षात आणून दिले. मा.खंडपीठाने आपल्या निर्णयामध्ये १ ते १४ परिच्छेदातून वादीचे म्हणणे नमूद केले आहे. १५ व्या परिच्छेदामध्ये प्रतिवादीचे म्हणणे नमूद केले आहे.

५३. परिच्छेद १६ ते २७ मध्ये मा.खंडपीठाने आपले विश्लेषण नमूद केले आहे. न्यायालयाच्या या निर्णयातील मार्मिक निरीक्षणे नमूद असलेले परिच्छेद सर्व संबंधितांनी काळजीपूर्वक वाचावे असे आहेत. तो निर्णय प्रसूत करण्याचे संघटनेच्या स्तरावर ठरले असल्यामुळे याबाबत येथे जास्त प्रतिपादन करण्याची आवश्यकता आहे असे वाटत नाही. एक गोष्ट या ठिकाणी नमूद केली पाहिजे ती अशी की मा.खंडपीठाने आपल्या निर्णयामध्ये कोणतीही 'प्रेअर' मान्य करणारा निर्णय दिला नसला तरी जो निर्णय दिलेला तो या विषयाला न्याय देणारा मोठा निर्णय आहे असेच म्हणावे लागेल. ते लक्षात घेण्यासाठी या निर्णयातील शेवटचे दोन परिच्छेद (२६ व २७) मी मुद्दाम नमूद करू इच्छितो. ते पुढीलप्रमाणे :-

" 26. The State Government shall also consider the contention of the petitioner that, recommendation of Hakeem Committee are not applicable for deciding the pensionary benefits for the category of teaching staff working in universities and colleges in Maharashtra in general and the Government Resolution dated 5th May, 2009 and Government Resolution dated 12th August, 2009. The Respondent State is directed to hear the petitioner on the aspect that, the superannuated teachers retired between 1/ 1/1996 to 31/12/2005 are entitled for **minimum 50% pension of the revised pay scales introduced w.e.f. 1/ 1/2006 as a result of implementation of 6th pay commission and to take decision within four months from today.**"

" 27. In the light of discussion in foregoing paragraphs, we direct the Respondent State Government to reconsider the entire issue/controversy keeping in view observations made in foregoing paragraphs, office memorandums issued by the Union of India on the recommendation of the U.G.C., orders issued by other State Governments, judgments of the various High Courts and the Supreme Court, and take the fresh decision within four months from today and communicate the same to the petitioner. "

५४. प्रशासकीय न्यायाधिकरणापासून तर मा.उच्च न्यायालय व त्यानंतर सर्वोच्च न्यायालयापर्यंत याबाबतची अनेक प्रकरणे आजवर निकाली निघाली. त्याविषयीची आणखी माहिती मी नमूद करू इच्छितो. सर्व प्रथम मा.पंजाब व हरियाणा हायकोर्टापुढे CWP No.19266 of 2010 या मुख्य प्रकरणात (सोबत आणखी ८ याचिका) दिनांक २५ जुलै, २०१२ रोजी त्या न्यायालयाच्या एकलपीठाने (Single Judge Bench) दिलेला निर्णय याबाबतचा सुरुवातीचा निकाल म्हणून सांगता येईल. या प्रकरणामध्ये याचिकाकर्ते कोण होते? याबाबतची त्या निर्णयात नमूद असलेली माहिती पुढीलप्रमाणे :-

"They were granted the selection grade 3 years' prior to 1.1.1996. The selection grade of Lecturers/Librarians w.e.f. 1.1.1986 was 3700-5700 which was revised to 12000-18300 w.e.f. 1.1.1996. At the time of their retirement, they were getting selection grade of 12000-18300 and had more than 3 years of service in the selection grade prior to 1.1.1996."

५५. केंद्र शासनाच्या दिनांक ३१.१२.२००८ च्या आदेशानुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या हरियाणा राज्यामध्ये लागू करण्याचा हरियाणा राज्याचा शासननिर्णय दिनांक २७.०८.२००९ रोजी निर्गमित झाला. त्यामध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद होती :-

"The incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade) who had completed 3 years of service as such on or before 1.1.2006 shall be placed in the pay band of Rs.37400-67000 with AGP 9000 w.e.f. 1.1.2006 and shall be re-designated as Associate Professors."

५६. दिनांक १७ एप्रिल, २००९ रोजी हरियाणा शासनाने सेवानिवृत्ती वेतनाचा शासननिर्णय निर्गमित केला. त्याप्रमाणे ३ वर्षे सेवा झालेले निवडश्रेणीतील प्राध्यापक व रिडर यांचे सेवानिवृत्तीवेतन यथोचितरित्या निर्धारित झाले. इथपर्यंत सारे सुरळीत चालले होते. पुढे हरियाणाच्या वित्त विभागाने दिनांक १० जुलै, २००९ रोजी एक आदेश काढून मूळ योजनेच्या विपरित सूचना दिल्या. त्यावर आधारित एक आदेश दिनांक ७ सप्टेंबर, २०१० रोजी हरियाणाच्या उच्च शिक्षण आयुक्तांनी निर्गमित केला. त्यानुसार ३ वर्षे निवडश्रेणीमध्ये पूर्ण केलेल्या रिडर व अधिव्याख्यात्यांचे सेवानिवृत्ती वेतन १५६००-३९००० या पेवॅंड नुसार निश्चित करावे असे आदेशित केले व त्यातच रिकव्हर्च्या काढण्याचे फर्मानसुद्धा काढण्यात आले. हा घटनाक्रम मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्णयात पुढील शब्दात नमूद आहे :-

"Their pension was fixed at 23200 plus DA as admissible since 1.1.2006 placing them in the minimum pay band of 37400-67000/-. They were drawing pension in this pay-scale when the impugned letter dated 7.9.2010 was issued by the Higher Education Commissioner, Haryana, **according to which the fixation of pension/family pension of the petitioners was wrong and it was stated that the retired Lecturers (Selection Grade) before 1.1.2006 were entitled to the pay scale of 15600-39100**, according to which the minimum pension would be 11800/- plus DA as admissible w.e.f. 1.1.2006. In the light of this letter, which was addressed to the banks from where the petitioners were drawing their pension, **their pension has been reduced and recovery of the excess payment was initiated by the banks.**"

५७. उच्च शिक्षण आयुक्तांच्या या ०७.०९.२०१० च्या परिपत्रकामुळे हे प्रकरण न्यायालयात गेले. उभय बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर मा.उच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निरीक्षण नोंदविले :-

"In the light of the above what really comes out of the whole issue is that the **Government of Haryana in pursuance to the decision of the Government of India**

dated 31.12.2008 accepted the same vide its letter dated 27.8.2009 and granted the incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade), who had completed 3 years of service on or before 1.1.2006, to be placed in the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- vide Fitment Table no.4 issued along with order dated 2.9.2009"

५८. उच्च शिक्षण संचालकांच्या स्पष्टीकरणात्मक पत्रकाविषयी मा.उच्च न्यायालयाने आपल्या निर्णयात पुढीलप्रमाणे मत नोंदविले :-

"When this clarification is read along with the substantive rule and the scheme of pay revision, since the petitioners had completed more than 3 years of service in the selection grade prior to 1.1.2006, they were to be fixed in the Pay Band of 37400-67000/- as they were drawing selection grade of 12000-18300/- prior to their retirement. The clarification issued by the Higher Education Commissioner, Haryana vide memorandum dated 7.9.2010 is, thus, against the decision taken by the Government of Haryana and in

violation of the Pension Rules, 2009."

५९. केंद्र शासनाच्या दिनांक १५ डिसेंबर, २००९ च्या आदेशाने व दिनांक १ जुलै, २०१० च्या आदेशाने न्यायालयाच्या या मताला पुष्टी मिळत आहे, असे मा.उच्च न्यायालयाने आपल्या निर्णयात पुढील शब्दात नमूद केले आहे :-

"The opinion of this Court finds support from the letter dated 15.12.2009 issued by the Government of India wherein while dealing with the revision of pension of pre-2006 pensioners/family pensioners, it has been clearly specified therein that Readers/Lecturers (Selection Grade) and Deputy Librarian (Selection Grade)/College Librarian (Selection Grade) who had completed 3 years of service in the pay-scale of 12000-18300/- and/or the corresponding pay-scale(s) applicable prior to 1.1.1996 shall be placed in the minimum of the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- for revision of the pension/family pension w.e.f. 1.1.2006 which has been reiterated by the Government of India in its letter

सहपत्र : एक

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या कालावधीत सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना भेदभावपूर्ण वागणूक

ज्या तारखेपासून वेतन आयोग लागू होतो त्या तारखेनंतर निवृत्त होणाऱ्या सर्व शिक्षकांना व कर्मचाऱ्यांना त्याप्रमाणे सर्व सुविधा दिल्या जातात. सहावा वेतन आयोग राज्यशासनाने १ जानेवारी, २००६ पासून लागू केला. पण प्रत्यक्षात अंमलबजावणी करतांना अनेक बाबतीत विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचे दोन गट करून त्यांना वेगवेगळी वागणूक देण्यात आली. त्यातील प्रमुख बाबी पुढीलप्रमाणे :-

(१) ग्रॅज्युईटी प्रदान करण्याच्या प्रयोजनार्थ पाडलेले दोन गट : पहिला गट १ जानेवारी, २००६ ते ३१ ऑगस्ट, २००९ या काळात सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा व दुसरा गट : २१ ऑगस्ट, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा

(२) पूर्ण सेवानिवृत्तीवेतनासाठी पात्र एकूण सेवा ३३ वर्षांपेक्षा २० वर्षे धरण्याची सुविधा लागू करतांना पाडलेले दोन गट : पहिला गट १ जानेवारी, २००६ ते १ सप्टेंबर, २००९ या काळात सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा व दुसरा गट : १ सप्टेंबर, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा

(३) निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या कालावधीत सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना सेवानिवृत्तीवेतन निश्चित करण्याची सुविधा लागू करतांना शासनाने पाडलेले दोन गट : पहिला गट १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या काळात सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा व दुसरा गट म्हणजे २७ फेब्रुवारी, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा

२. ग्रॅज्युईटी प्रदान करण्याच्या प्रयोजनार्थ पाडलेले दोन गट : पहिला गट १ जानेवारी, २००६ ते ३१ ऑगस्ट, २००९ या काळात सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा व दुसरा गट : २१ ऑगस्ट, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा :- यातील पहिल्या गटाला ग्रॅज्युईटी ५ लाख रुपये ठरविण्यात आली. शासननिर्णयाने ती पुढे ७ लाख करण्यात आली, पण दुसऱ्या गटातील शिक्षकांनाच ती मिळेल अशी त्या शासननिर्णयात तरतूद होती. हा अन्याय दूर करण्यासाठी उच्च न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालयापर्यंत संघर्ष करावा लागला व त्यात या शिक्षकांना उत्तम यश मिळाले. या संघर्षाचे तपशील नमूद असलेली सहा वार्तापत्रे संघटनेतर्फे यापूर्वी प्रसृत करण्यात आलीत. (ती पुढीलप्रमाणे :- सन २०१३ च्या नुटा बुलेटीनचे (१) पृष्ठ क्रमांक ९३-९५ (२) पृष्ठ क्रमांक १४९ (३) पृष्ठ क्रमांक २१० (४) पृष्ठ क्रमांक २२० व त्यानंतर सन २०१४ च्या नुटा बुलेटीनचे (५) पृष्ठ क्रमांक ८२ व (६) पृष्ठ क्रमांक १४५). त्यामुळे येथे त्याबाबत जास्त काही माहिती देण्याची आवश्यकता आहे असे वाटत नाही.

३. सेवानिवृत्तीसाठी पात्र सेवा एकूण ३३ वर्षांपेक्षा २० वर्षे धरण्याची सुविधा लागू करतांना पाडलेले दोन गट : पहिला गट १ जानेवारी, २००६ ते १ सप्टेंबर, २००९ या काळात सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा व दुसरा गट : १ सप्टेंबर, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांचा : या प्रवर्गातील शिक्षकांनासुद्धा न्यायालयाच्या मार्फतच न्याय पदरात पाडून घ्यावा लागला. याबाबतची तपशीलवार माहिती देणाऱ्या मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने

सन २०१३ च्या याचिका क्रमांक ८२५६ मध्ये दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०१४ रोजी दिलेला निर्णय सन २०१४ च्या नुटा बुलेटीनच्या पृष्ठ २०३ व २०४ वर शब्दशः प्रसृत केलेला आहे. त्यामुळे याबाबत वेगळी आणखी काही माहिती येथे नमूद करण्याची आवश्यकता वाटत नाही.

४. निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या कालावधीत सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना सेवानिवृत्तीवेतन निश्चित करण्याचे सूत्र लागू करतांना २७ फेब्रुवारी, २००९ नंतर सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांच्यापेक्षा वेगळी व भेदभावपूर्ण वागणूक देण्यात आली आहे. या भेदभावाचे स्वरूप समजावून घेणे आवश्यक आहे.

५. "दिनांक १ जानेवारी, २००६ नंतरच्या निवृत्तीवेतनधारकांच्या निवृत्तीवेतनात/कुटूंबनिवृत्तीवेतनात सुधारणा करण्याबाबत" या विषयावर राज्यशासनाच्या वित्त विभागाने दिनांक २२ जून, २००९ रोजी एक शासननिर्णय निर्गमित केला. यावेळी विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या लागू करणारा शासननिर्णय निर्गमित झालेला नव्हता. तो पुढे दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ रोजी निघाला. दिनांक २२ जून, २००९ च्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ६ मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद होती :-

"२० वर्षांची अर्हताकारी सेवा पूर्ण केल्यानंतर नियतवयामानानुसार/स्वेच्छा सेवानिवृत्ती घेऊन सेवानिवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना सेवानिवृत्तीच्या शेवटच्या १० महिन्यात अर्जित केलेल्या सरासरी मूळ वेतनाच्या किंवा शेवटच्या महिन्यात घेतलेल्या मूळ वेतनाच्या ५०% टक्के यापैकी जी रक्कम कर्मचाऱ्यास लाभदायक ठरेल, ती रक्कम निवृत्तीवेतन म्हणून अनुज्ञेय होईल."

६. पुढे दिनांक ३० ऑक्टोबर, २००९ रोजी "महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ मध्ये सुधारणा करण्याबाबत दिनांक १ जानेवारी, २००६ नंतरच्या निवृत्तीवेतनधारकांच्या निवृत्तीवेतनात/कुटूंबनिवृत्तीवेतनात सुधारणा" या विषयावर आणखी एक शासननिर्णय निर्गमित करण्यात आला. या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ५.१ मध्ये "शासकीय कर्मचाऱ्यास त्याने सेवानिवृत्तीच्या शेवटच्या १० महिन्यात अर्जित केलेल्या सरासरी मूळ वेतनाच्या ५०% किंवा शेवटच्या महिन्यात घेतलेल्या मूळ वेतनाच्या ५०% यापैकी जी रक्कम त्याला लाभदायक ठरेल, ती रक्कम निवृत्तीवेतन म्हणून अनुज्ञेय होईल." अशी तरतूद समाविष्ट आहे. मात्र त्याच शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ५.४ मध्ये पुढीलप्रमाणे तरतूद आहे :-

"५.४ परिच्छेद ५.१, ५.२ व ५.३ मधील तरतूदी दिनांक २७ फेब्रुवारी, २००९ पासून अस्तित्वात येतील व या दिनांकास किंवा त्यानंतर सेवानिवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना त्या लागू होतील. दिनांक १ जानेवारी, २००६ रोजी किंवा त्यानंतर परंतु दिनांक २७ फेब्रुवारी, २००९ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना त्यावेळी अस्तित्वात असलेले नियम/आदेश लागू राहतील."

यातून हा भेदभाव निर्माण झालेला आहे.

dated 1.7.2010 wherein it has been further stated that it has been asserted that **the revised pension, in no case, shall be lower than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus grade pay corresponding to the pre-revised pay-scale from which the petitioner had retired."**

६०. शेवटी मा.उच्च न्यायालयाच्या एकलपीठाने जो निर्णय दिला, त्यामध्ये स्पष्टपणाने पुढील आदेश नमूद आहेत :-

(A) "Since the petitioners admittedly had completed 3 years of service in the prerevised scale of 12000-18300, prior to their retirement, although before 1.1.2006, they are held entitled to the fixation of pension by placing them in the minimum pay band of 37400-67000 with AGP of 9000 or revision of their pension/family pension w.e.f.1.1.2006."

(B) "In view of the above, writ petitions are allowed; impugned order dated 7.9.2010 passed by the Higher Education Commissioner, Haryana, cannot sustain and is hereby quashed."

(C) "The consequential benefits, which would include the amount which was recovered by the banks in compliance with impugned order dated 7.9.2010, be released to the petitioners within a period of two months from the date of receipt of certified copy of this order."

६१. मा.पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या एक सदस्यीय पीठाने दिनांक २५ जुलै, २०१२ रोजी CWP No.19266 of 2010 या प्रकरणात हा जो उपरोक्त निर्णय दिला त्यावर हरियाणा राज्यशासनाने त्याच उच्च न्यायालयाच्या 'डिव्हिजन बेंच'पुढे (सर्व प्रकरणी) अपिल दाखल केले. त्या न्यायालयाचे मा.मुख्य न्यायमूर्ती श्री.ए.के.सिक्री व न्या.राकेशकुमार जैन या उभय न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने दिनांक १४ जानेवारी, २०१३ रोजी या प्रकरणी (LPA No.1955 of 2012) निर्णय (Circulated on Page 176 of 2014 NUTA Bulletin) दिला. राज्यशासनाचे म्हणणे फेटाळून लावले व एक सदस्यीय खंडपीठाचा निर्णय कायम केला. त्या निर्णयामध्ये मूळ वादी याचिकाकर्ते (Petitioners) शिक्षक आता जे प्रतिवादी (Respondents) आहेत, त्यांची माहिती पुढील शब्दात देण्यात आली होती :-

"Undisputedly, the respondents retired from service prior to 01.01.2006; they were getting selection grade of 12000-18300 at that time; and completed more than three years of service in the selection grade prior to 01.01.2006. They claimed benefit of 50% minimum pension of the corresponding pay band of of 37400-67000+AGP 9000 of the prerevised selection grade of Lecturers of 12000-18300 on the basis of Government of India letter dated 31.12.2008, which has been allowed by the learned Single Judge vide its order under challenge."

६२. एकल पीठाने या शिक्षकांना जो न्याय दिला होता त्याची नोंद द्विसदस्यीय खंडपीठाने आपल्या निर्णयात केलेली आहे. ती पुढील शब्दात :-

"The learned Single Judge, while referring to the aforesaid Rule, made the following observations :-"

Rule 6 of the Revised Pension Rules provides that the pensioner/family pensioner shall not be entitled to pension lower than 50% of the minimum pay in the pay band plus grade pay in the corresponding revised scale in terms of the Haryana Civil Services/Revised Pay Rules, 2008. This was clarified vide office memorandum dated 10.7.2009 wherein it was mentioned that the entitlement of pension would have no correlation with the subsequent upward revision of pay, if any, from the post from which the employee retired and it would be relatable only to the pay drawn in the admissible scale of corresponding pay at the time when the employee retired and pension was sanctioned. When this clarification is read along with the substantive rule and the scheme of pay revision, since the petitioners had completed more than 3 years of service in the selection grade prior to 1.1.2006, they were to

be fixed in the Pay Band of 37400-67000/- as they were drawing selection grade of 12000-18300/- prior to their retirement. The clarification issued by the Higher Education Commissioner, Haryana vide memorandum dated 7.9.2010 is, thus, against the decision taken by the Government of Haryana and in violation of the Pension Rules, 2009."

६३. मा.उभय न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने शेवटी सर्वबाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतल्यावर एकसदस्यीय खंडपीठाने दिलेल्या निर्णयाशी आम्ही पूर्णपणे सहमत आहोत. उच्च शिक्षण आयुक्तांचे दिनांक ७.०९.२०१० चे आदेश रद्दबादल ठरविणाऱ्या त्या निर्णयामध्ये काहीही चूकीचे नाही. राज्यशासनाच्या अपिलामध्ये काहीही दम (Merit) नाही, त्यामुळे आम्ही ते फेटाळून लावत आहोत. हा आपला निर्णय (P176NB2014) पुढीलप्रमाणे शब्दबद्ध केला :-

"After hearing learned counsel for the parties, we are in full agreement with the aforesaid observations of the learned Single Judge and find no error in the impugned order by which the order passed by the **Higher Education Commissioner, Haryana dated 07.09.2010 has been quashed.**" (Circulated on Page 176 of 2014 NUTA Bulletin)

६४. पंजाब व हरियाणाच्या मा.उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने या सर्व शिक्षकांच्या प्रकरणात (एकुण आठ) दिनांक १४ जानेवारी, २०१३ रोजी जो उपरोक्त निर्णय दिला, त्या सर्व प्रकरणात हरियाणा राज्यशासनाने मा.सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका (SLP's) दाखव केल्यात. "State Of Haryana & Anr Petitioner(s) Versus Satya Pal Yadav & Anr Respondent(s) With SLP(C) No. 26908-26911 / 2013" या प्रकरणासोबतच मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक १० जुलै, २०१४ रोजी (P197NB2014) या सर्व विशेष अनुमती याचिका 'डिसमिस' केल्या. त्या पुढील शब्दात :-

"Heard Mr. Neeraj Jain, learned senior counsel for the petitioners and Mr. Bharat Sangal, learned counsel for the respondents. We are convinced that there is no substance in these special leave petitions and they are accordingly **DISMISSED** without any order as to costs." (Circulated on Page 197 of 2014 NUTA Bulletin)

६५. हरियाणामधील व महाराष्ट्रातील परिस्थितीचे साम्य लक्षात घेणे आवश्यक आहे. ते पुढीलप्रमाणे :-

(१) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या अंमलात आणण्याची व्यवस्था हरियाणा शासनाने मान्य केली होती, तशी ती महाराष्ट्र शासनानेही मान्य केली आहे.

(२) केंद्राच्या त्या समग्र योजनेची अंमलबजावणी करण्याचे मान्य करून केंद्र शासनाची मदत स्वीकारण्याचा स्पष्ट उल्लेख पहिल्याच परिच्छेदात करून महाराष्ट्र शासनाने दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चा शासननिर्णय निर्गमित केला. केंद्राची ती व्यवस्था स्वीकारणारा शासननिर्णय हरियाणा शासनाने दिनांक २७ ऑगस्ट, २००९ रोजी काढला होता.

(३) स्वीकारलेल्या समग्र योजनेमध्ये विब्बा घालणारा आदेश हरियाणामध्ये तेथील उच्च शिक्षण आयुक्तांनी दिनांक ७ सप्टेंबर, २०१० रोजी काढला. महाराष्ट्रामध्ये समग्र योजनेशी विसंगत आदेश हकीम समितीच्या अहवालाप्रमाणे दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासन आदेशाने वेतनश्रेण्यांचा शासननिर्णय निघण्यापूर्वीच काढण्यात आले होते.

६६. हरियाणामधील व महाराष्ट्रातील परिस्थितीमध्ये असलेला फरक लक्षात घेणे आवश्यक आहे. तो पुढीलप्रमाणे :-

(१) केंद्राची मदत घेतल्यामुळे त्यांची योजना कोणताही बदल न करता अंमलात आणण्याचे अभिवचन दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयानुसार दिल्यामुळे त्या योजनेशी विसंगत कृत्य करणे हे सरळ-सरळ केंद्राची फसवणूक करणारे एक बेकायदेशीर कृत्य ठरते.

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची व्यवस्था या शिक्षकांना लागू करायची नाही व त्यांना राज्यशासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे सर्व बाबतीत एकसारखे करायचे असा सनदी अधिकाऱ्यांचा निर्धार होता. त्या निर्धारानुसार "अनुषंगिक लाभ शासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे राहतील" असे कळविण्यात आले होते. (१) किरकोळ रजा सर्वत्र आठ दिवस राहतील असे पत्रक निघाले होते. (२) त्याचबरोबर दिनांक ५ मे, २००९ पेन्शनबाबतचा जो शासननिर्णय निघाला त्यावेळी "३ वर्षांच्या सेवेनंतर सिलेक्शन ग्रेड लेक्चररला पे बँड चार" ही व्यवस्था महाराष्ट्रात अस्तित्वात आलेली नव्हती, त्यामुळे दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने त्या घटनेकडे डोळे झाकून ठेवलेले दिसतात. पुढे ती व्यवस्था दिनांक १२

ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयाने अस्तित्वात आली व त्याच शासननिर्णयात परिच्छेद ८(ब) अन्वये पुढील व्यवस्थाही आली :-

"8 (B) Following allowances and benefits shall be at par with the state government employees. **However for those areas where the teachers are already drawing more allowances or enjoying more benefits than the state government employee (even after the 6th pay commission) the higher rates and / or benefits shall continue i.e. the teachers shall continue to get whichever is higher (existing rates and benefits or as per state government employees after 6th pay commission.)**" हरियाणाच्या व महाराष्ट्राच्या परिस्थितीमधील हा फरक लक्षात घेण्यासारखा आहे.

६७. पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या एकलपीठाने काही प्राध्यापकांच्या प्रकरणी दिलेला एक निर्णय व त्यानंतर त्याच उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने अपिलात मूळ एकलपीठाचा निर्णय कायम करणारा दिलेला निर्णय याबाबतची माहिती यापूर्वी दिलेली आहे. आता त्याच उच्च न्यायालयाने आणखी एका प्रकरणी (CWP No. 19641 of 2009) दिनांक २१ डिसेंबर, २०१२ रोजी निर्णय दिला. हे प्रकरण मुख्य अभियंत्यांशी संबंधित असले तरी त्यातील धोरणात्मक मुद्दा सारखाच असल्यामुळे त्याची माहिती करून घेणे आवश्यक आहे. या याचिकाकर्त्यांची माहिती मा.उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयाच्या परिच्छेद २ मध्ये दिलेली आहे. ती पुढीलप्रमाणे :-

"The petitioners in this writ petition, who are 27 in numbers, retired as Chief Engineers of Haryana Irrigation Department. As pointed out above, all these petitioners retired prior to 01.01.2006, as on 31.12.2005, these petitioners were getting pension on the basis of 50% of the notional pay or actual pay drawn (depending on the qualifying service) in the previous pay scale of Rs. 18400-22400 (which was the pay scale of the post of Chief Engineer revised earlier w.e.f. 01.01.2006 on the recommendations of the 6th Central Pay Commission)."

६८. हरियाणा शासनाने या अभियंत्यांना १ जानेवारी, २००६ पासून कोणत्या वेतनश्रेण्या लागू केल्या याचा उल्लेख या निर्णयाच्या परिच्छेद ७ मध्ये आहे. तो पुढील शब्दात :-

"The pay scales of the employees of the Haryana Government were revised w.e.f. 01.01.2006 and accordingly Superintending Engineers, Chief Engineers and Engineers-in-Chief who were getting different pay scales prior to 01.01.2006 were placed in pay band 4 i.e. Rs. 37400-67000. Thus, the pay scale of Rs. 18400-500-22400 is revised to Rs. 37400-67000 with corresponding grade pay of Rs. 10000/- w.e.f. 01.01.2006."

६९. सेवेत अगोदर असुधारित १८४००-२२४०० या वेतनश्रेणीत असलेल्या या अभियंत्यांना सुधारित वेतनश्रेणीमध्ये ३७०००-६७००० (अधिक १०००० ग्रेड पे) हा पे बँड दिला असला तरी ७ जानेवारी, २००९ च्या हरियाणा राज्यशासनाच्या एका शासननिर्णयान्वये त्या पे बँड चार मध्ये या अभियंत्यांसाठी एक उप पे बँड तयार केला गेला, तो पुढीलप्रमाणे :-

Pre-revised scale (31)	Revised Pay Band + Grade Pay
Rs. 18400-500-22400	PB-4 Rs. 37400-67000+10000
	Revised Pay

Pre-revised Basic Pay	Pay in the Pay Band	Grade Pay	Revised Basic Pay
18400	43390	10000	53390
18900	44700	10000	54700
19400	44700	10000	54700

७०. दिनांक १७ एप्रिल, २००९ च्या अधिसूचनेमध्ये हरियाणा शासनाने आपले सेवानिवृत्ती वेतनाचे नियम जाहीर केले. त्यातील "Minimum ceiling of pension/family pension" या मधल्याखाली नियम सहा मधील दुसरा परिच्छेद पुढीलप्रमाणे होता :-

"(2) The entitlement of pension calculated at 50 percent of the minimum of pay in the pay band plus grade pay would be at the minimum of the pay in the pay band (irrespective

of the prervised scale of pay) plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale. For example, if a pensioner had retired in the pre-revised scale of pay of Rs.18400-22400, the corresponding pay band being Rs.37400-67000 and the corresponding grade pay being Rs.10,000/- per month his minimum guaranteed pension would be 50 per cent of Rs.37400 + Rs.10000 that is Rs.23,700/-."

७१. याचा परिणाम असा झाला की १८४००-२२४०० या जुन्या वेतनश्रेणीत असलेला अभियंता सेवारत असेल तर त्याला १८४०० ला नवीन श्रेणीत ४३३९० अधिक १०००० ग्रेड पे मिळून एकूण ५३३९० सुधारित मूळ वेतन मिळणार पण तोच अभियंता १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेला असेल तर ३७००० सुधारित वेतन अधिक १० हजार ग्रेड पे मिळून एकूण ४७४०० च्या ५० टक्के म्हणजे २३७०० सेवानिवृत्तीवेतन मिळणार. ही बाब मा.खंडपीठाने आपल्या निर्णयाच्या परिच्छेद १० मध्ये पुढील शब्दात मांडली आहे :-

"10. As per Sub Rule 2 of Rule 6 above, an employee who had retired in the pre-revised pay scale of Rs. 18400-22400 and was getting pension in the said pay scale (which would naturally cover those employees who had already retired prior to 01.01.2006 like the petitioners), pension of such an employee is to be fixed at Rs.23,700/- i.e. termed as minimum guaranteed pension. The petitioners object to this provision. According to them, an employee who was having basic pay of Rs. 18400-22400, his pay is fixed at Rs.53,390/- in the pay band of Rs.37400-67000, 50 per cent thereof would be Rs. 26,695/-. It is, thus, submitted that the pension could not be fixed at an amount lesser than Rs.26,695/- and figure of Rs.23,700/- mentioned in the aforesaid Rule is clearly erroneous and illegal."

७२. त्यानंतर मात्र पंजाब व हरियाणा खंडपीठाने दिल्लीस्थित केंद्र स्तरावरील प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या पूर्ण खंडपीठाने दिनांक १ नोव्हेंबर, २०११ रोजी या प्रकरणी जो निर्णय दिला त्याच्याशी मोठ्या प्रमाणात सहमती व्यक्त करून आपला निर्णय दिला. केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या निर्णयावर दिल्ली उच्च न्यायालयात केंद्र शासनाने अपिल केले आहे याची पंजाब व हरियाणा खंडपीठाला माहिती होती. त्यांच्या निर्णयातील परिच्छेद १३ मधील पुढील मजकूर पहा :- "The Tribunal has further directed the Union of India to refix the pension of all pre-2006 retirees w.e.f. 01.01.2006 based on the resolution dated 29.08.2008 and in the light of observations made by the Tribunal in that order. No doubt, the writ petitions challenging the aforesaid judgement are filed by the Union of India, which are pending before the High Court of Delhi. However, we were informed that the High Court has not granted any stay of operation of the said judgement of the Tribunal." याच निर्णयाच्या परिच्छेद १४ मधील पुढील मजकूर पहा :- "14. Be that as it may, it would be useful and apposite to examine the rationale given by the Tribunal in the said judgement in granting the relief to pre-01.01.2006 pensioners." केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या या निर्णयाची तपशीलवार माहिती पुढे दिलेली असल्यामुळे तसेच पंजाब व हरियाणा खंडपीठाच्या दिनांक २१ डिसेंबर, २०१२ रोजीच्या या निर्णयातील आदेशाचा शेवटचा परिच्छेद २६ मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या आदेशातसुद्धा शब्दशः आलेला असल्याने व तो याच लेखाच्या परिच्छेद ८७ मध्ये जसाच्या तसा उधृत केलेला असल्यामुळे याबाबत आणखी काही माहिती येथे देण्याची आवश्यकता आहे असे वाटत नाही. तो निर्णय या अधिकाऱ्यांच्या बाजूने होता एवढे नमूद करणे पुरेसे होईल.

७३.१ १ जानेवारी, २००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेले व त्यानंतर सेवानिवृत्त झालेले शिक्षक यांना आज जशी भेदभावपूर्ण वागणूक दिली जात आहे, तशीच ती १ जानेवारी, १९९६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेल्या शिक्षकांनासुद्धा देण्यात आली होती. त्याबाबत न्यायालयाच्या निर्णयामुळेच तो भेदभाव दूर झाला.

७३.२ सिलेक्शन ग्रेडमध्ये ५ वर्षांची सेवा झाली व १ जानेवारी, १९९६ नंतर निवृत्त झालेल्या शिक्षकाला १४९४० चा लाभ मिळून त्याचे सेवानिवृत्तीवेतन रुपये ७४७० वर निश्चित होत होते. पण १ जानेवारी, १९९६ च्या पूर्वी ८ दिवस अगोदर याच प्रवर्गातील शिक्षक ५ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा सिलेक्शन ग्रेडमध्ये झालेला असेल तरी १२०००-१८००० च्या वेतनश्रेणीतील

किमान वेतन रुपये १२००० धरून त्याचे सेवानिवृत्तीवेतन रुपये ६००० वर निश्चित केले जात होते. दोन प्राध्यापकांनी याबाबत मा.उच्च न्यायालयांत दाद मागितली. दिनांक १ ऑगस्ट, २०१२ रोजी या W.P. No. 2630/2010 प्रकरणात मा.औरंगाबाद खंडपीठाने दिलेल्या निर्णयामुळे हा अन्याय दूर झाला.

७३.३ या शिक्षकांच्या व्यथेचे स्वरूप काय होते हे या खंडपीठाच्या निर्णयाच्या परिच्छेद ३ मध्ये नमूद आहे. तो परिच्छेद पुढीलप्रमाणे :-

"3. Shri Soman, learned Advocate for the Petitioner in both matters has pointed out that both the petitioners have retired in 1993 i.e. prior to 1.1.1996 and liberalized pension scheme or formula became applicable from 1.1.1996. As the pension calculations are linked with revised wages, wages of both the petitioners have been revised accordingly and their pay has been fixed at minimum in revised pay scale. Revised pay-scale of Rs.12000-420-18300 and the petitioners wage has been fixed at Rs.12000/-. Therefore, 50 per cent of this revised basic i.e. Rs.6,090/- per month has been sanctioned to the petitioners as pension. Contention of Mr. Soman is, revised pay formula itself requires the lecturer (selection grade) like the present petitioners, to be fixed at Rs.14,940/-, if they have completed five years service in the grade. He contends that the petitioners had already completed five years in earlier pre-revised scale of Rs.3700-5700 and hence, on 1.1.1996, wage of the petitioners needed to be fixed at minimum i.e. at Rs.14,940/- in revised pay scale and 50 percent of it i.e. Rs.7,470/- , ought to have been given as pension."

७३.४ उभय बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर मा.उच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निर्णय दिला :-

"11. We, therefore, find that the denial by Respondents to fix petitioners pay at minimum i.e. Rs.14,940/- is arbitrary, unfounded and hence, unsustainable. In this situation, we direct the Respondents to undertake exercise of revising the wages of petitioners in accordance with remark appearing in appendix-I to Govt. Resolution dated 11.12.1999 quoted above and if they satisfy the terms & conditions in said remark, their pay be fixed at Rs.14,940/- and thereafter their pension be calculated, accordingly. The said exercise shall be completed within four months from today and the revised pension along with arrears, if any, shall then be released within a period of four months to the petitioners."

७४. केंद्र शासनातील कर्मचाऱ्यांसाठी व अधिकाऱ्यांसाठी असलेल्या प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या मुंबई व पाटणा खंडपीठाने वेगवेगळे निर्णय दिल्यामुळे दिल्लीस्थित केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या मुख्य खंडपीठाकडे (Central Administrative Tribunal : Principal Bench) ही बाब निर्णयासाठी आली. एकूण चार प्रकरणे (1) OA No.0655/2010 With (2) OA No.3079/2009 (3) OA No.0306/2010 (4) OA No.0507/2010 मध्यवर्ती प्रशासकीय न्यायाधिकरणपुढे निर्णयार्थ होती. पूर्णखंडपीठामध्ये "Hon'ble Mr. Justice V.K. Bali, Chairman, Hon'ble Mr.M.L. Chauhan, Member (J), Hon'ble Dr. (Mrs.) Veena Chhotray, Member" या तीन सदस्यांचा समावेश होता. या प्रकरणी न्यायाधिकरणाने दिनांक १ नोव्हेंबर, २०११ रोजी निर्णय दिला. हा निर्णय देतांना निरनिराळ्या ३० परिच्छेदात बराच तपशीलवार उहापोह करण्यात आला आहे. काही उच्च न्यायालयांनी या निर्णयाच्या आधारावर पुढे अनेक निर्णय दिलेत. न्यायाधिकरणाच्या या निर्णयाची आवश्यक ती माहिती घेणे गरजेचे आहे.

७५. केंद्र शासनाने सहाय्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी मान्य केल्या व त्यावरील आपला निर्णय जाहीर करणारा केंद्र शासनाचा शासननिर्णय दिनांक २९ ऑगस्ट, २००८ रोजी निर्गमित झाला. ०१.०१.२००६ पूर्वी सेवानिवृत्त झालेले जे अधिकारी व कर्मचारी आहेत त्यांना सेवानिवृत्ती वेतननिश्चितीचे केंद्र शासनाचे मूळ सूत्र काय होते? हे या न्यायाधिकरणाच्या परिच्छेद १३ मध्ये नमूद आहे. ते पुढीलप्रमाणे :-

(A) All past pensioners should be allowed fitment benefit equal to 40% of the pension excluding the effect of merger of 50% dearness allowance/dearness relief as pension (in respect of pensioners retiring on or after 1/4/2004) and

dearness pension (for other pensioners) respectively. The increase will be allowed by subsuming the effect of conversion of 50% of dearness relief/ dearness allowance as dearness pension/ dearness pay. Consequently, dearness relief at the rate of 74% on pension (excluding the effect of merger) has been taken for the purposes of computing revised pension as on 1/1/2006. This is consistent with the fitment benefit being allowed in case of the existing employees.

(B) The fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than **fifty percent of the sum of the minimum of the pay in the pay band and the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale** from which the pensioner had retired. (5.1.47)

७६. दिनांक ०१ सप्टेंबर, २००८ ला एक कार्यालयीन आदेश (Office Memo : OM) निर्गमित करून त्यामध्ये काही विपरित बदल करण्यात आले. तसाच एक विपरित स्पष्टीकरण करणारा Office Memo (OM) दिनांक १४ ऑक्टोबर, २००८ ला निर्गमित झाला. या दोनही कार्यालयीन आदेशांमध्ये २००६ पूर्वी निवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांच्या सेवानिवृत्तीवेतन निश्चितीच्या सूत्रामध्ये आक्रमक असे विपरित बदल केले. मूळ व्यवस्था पुढीलप्रमाणे होती :-

"That the revised pension of the pre-2006 retirees should not be less than 50% of the **sum of the minimum of the pay in the Pay Band and the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale** held by the pensioner at the time of retirement."

आता दि. ०३.१०.२००८ च्या कार्यालयीन आदेशाने या मूळ सूत्रात काय बदल केले हे लक्षात घेऊ (१) बोल्ट टाईपात दाखविलेले हे "**sum of the**" हे शब्द व "**the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale**" हे शब्द गाळून टाकले व मूळ सूत्रात "**irrespective of the pre-revised scale of pay**" हे शब्द जोडून दिले.

७७. केंद्र शासनाच्या मूळ सूत्रामध्ये केंद्रशासनाच्याच दिनांक ०३.१०.२००८ च्या स्पष्टीकरणात्मक कार्यालयीन आदेशाने हे जे बदल केले त्यावर न्यायाधिकरणाने आपल्या निर्णयाच्या परिच्छेद २६ मध्ये प्रखर टिका केलेली आहे. ती पुढील शब्दात :-

"According to us, such a course was not available to the functionary of the Government in the garb of clarification thereby altering the recommendations given by the VI CPC, as accepted by the Central Government. According to us, deletion of the words "**sum of the**" and "**grade pay thereon corresponding to the pre-revised scale**" and addition of the words "irrespective of the pre-revised scale of pay plus", as introduced by the respondents in the garb of clarification vide OM dated 3.10.2008 amounts to carrying out amendment to the resolution dated 29.08.2008 based upon para 4.1.47 of the recommendations of the VI CPC as also the OM dated 1.9.2008 issued by the Central Government pursuant to the aforesaid resolution, which has been accepted by the Cabinet. **Thus, such a course was not permissible for the functionary of the Government in the garb of clarification, that too, at their own level without referring the matter to the Cabinet.**"

७८. केंद्र शासनाच्या मूळ आदेशाला कार्यालयीन आदेशान्वये जी सुधारणा करण्यात आली ती मूळ "Minimum of pay in the Pay Band" याचा मुळातील अर्थ "including the Grade Pay" असा असतांना स्पष्टीकरणामुळे तो "Minimum of the Pay in the Pay Band" असा झाला. असा अर्थ काढणे संपूर्णपणे चूकीचे आहे असे मा.न्यायाधिकरणाने आपल्या निर्णयाच्या परिच्छेद २९ मध्ये पुन्हा नमूद केलेले आहे. ते पुढील शब्दात :-

"29. From the above extracted portion it is clear that the principle of modified parity, as recommended by the V CPC and accepted by the VI CPC and accepted by the Central Government provides that revised pension in no case shall

be lower than 50% of the sum of the minimum of the pay in the pay band and grade pay corresponding to revised pay scale from which the pensioner had retired. According to us, as already stated above, in the garb of clarification, respondents interpreted **minimum of pay in the pay band as minimum of the pay band**. This interpretation is apparently erroneous"

७९. अशारीतीने काढण्यात आलेला चूकीचा अर्थ मान्य केला तर त्याचे काय परिणाम होतील हेही न्यायाधिकरणाने पुढे त्याच परिच्छेदाच्या (a) या उपपरिच्छेदात नमूद आहे. ते पुढील शब्दात :-

"if the interpretation of the Government is accepted it would mean that pre-2006 retirees in S-29 grade retired in December,2005 will get his pension fixed at Rs.23700/- and another officer who retired in January 2006 at the minimum of the pay will get his pension fixed at Rs.27350/-. This hits the very principle of the modified parity, which was never intended by the Pay Commission or by the Central Government;"

८०. शेवटी न्यायाधिकरणाने परिच्छेद ३० मध्ये पुढीलप्रमाणे निर्णय दिला:-

"(A) In view of what has been stated above, we are of the view that the clarificatory OM dated 3.10.2008 and further OM dated 14.10.2008 (which is also based upon clarificatory OM dated 3.10.2008) and OM dated 11.02.2009, whereby representation was rejected by common order, are **required to be quashed and set aside, which we accordingly do**.

(B) Respondents are directed to re-fix the pension of all pre-2006 retirees w.e.f. 1.1.2006, based on the resolution dated 29.08.2008 and in the light of our observations made above.

(C) Let the respondents re-fix the pension and pay the arrears thereof within a period of 3 months from the date of receipt of a copy of this order. OAs are allowed in the aforesaid terms, with no order as to interest and costs."

८१. दिल्लीस्थित केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या मुख्य पूर्ण खंडपीठाने जो निर्णय दिला त्यावर केंद्र शासनाने दिल्ली उच्च न्यायालयापुढे अपिल दाखल केले. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने "W.P.(C) 1535/2012 Union Of India & Anr.....petitioners VERSUS Central Govt. SAG & Ors..... Respondents" या प्रकरणात (सोबत इतरही ३ प्रकरणे) आपला निर्णय दिनांक २९ एप्रिल, २०१३ रोजी दिला व पुढील शब्दात न्यायाधिकरणाचा निर्णय कायम केला :-

"The writ petitions are dismissed. The decision of the Full Bench of the Tribunal is upheld but without any order as to costs."

८२. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयाचे तपशील समजून घेण्यापूर्वी एक गोष्ट लक्षात घेतली पाहिजे की केंद्र शासनाला आपली चूक लक्षात आली होती व म्हणूनच त्यांनी दिनांक २८ जानेवारी, २०१३ रोजी एक १२ परिच्छेदांचा कार्यालयीन आदेश (OM) काढून आपली चूक काही प्रमाणात दुरुस्त केली होती. या कार्यालयीन आदेशाच्या परिच्छेद २ मधील पुढील मजकूर पहा :-

"2. It has been decided that the pension of pre 2006 pensioners are revised w.e.f. 1.1.2006 in terms of para 4.1 or para 4.2 of the aforesaid OM dated 1.9.2008, as amended from time to time, would be **further stepped up to 50% of the sum of minimum of pay in the pay band and the grade pay correspondent to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired**"

८३. केंद्र शासनाने अंशतः चूक दुरुस्त केली असे म्हणण्याचे कारण असे की या कार्यालयीन आदेशातील परिच्छेद ९ पुढीलप्रमाणे होता :-

"9. These orders will take effect from the date of approval by the Government, i.e. 24-09-2012. There will be no change in the amount of revised pension/family

pension paid during the period 01-01-2006 and 23-09-2012, and, **therefore, no arrears will be payable** on account of these orders for that period."

८४. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाने आपल्या दिनांक २९ एप्रिल, २०१३ च्या निर्णयाच्या परिच्छेद १ मध्ये केंद्रशासनाचा ११ परिच्छेदांचा कार्यालयीन आदेश पूर्णपणे उधृत केला आहे. त्यानंतर केंद्र शासनाने आपली चूक झाली होती व न्यायाधिकरण बरोबर होते ही गोष्ट अप्रत्यक्षपणे मान्य केलेली आहे व परिच्छेद ९ लक्षात घेता आता थकवाकीचे काय करावयाचे? एवढेच काम आमच्यासाठी शिल्लक उरले आहे. असे मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्णयातील परिच्छेद २ व ३ मध्ये नमूद आहे. ते पुढीलप्रमाणे :-

"2. The only issue therefore which survives is, with respect to paragraph 9, of the office memorandum aforesaid which makes it applicable with effect from September 24, 2012, and thereby denying arrears to be paid to the pensioners with effect from January 01, 2006.

3. In short, the Government of India has tacitly admitted that it was in the wrong and that the Tribunal is correct."

८५. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयाच्या परिच्छेद ५ मध्ये पूर्वीच निवृत्त झालेल्यांना सेवानिवृत्तीवेतन कसे अदा केले जाते याचे तपशील नमूद केलेले आहेत. ते पुढील शब्दात :-

"5. How would the existing pensioners get pension was decided by the Government as per a resolution dated August 29, 2008 which accepted para 5.1.47 of the recommendations of the 6th Pay Commission to the following effect:-

"All past pensioners should be allowed fitment benefit equal to 40% of the pension excluding the effect of merger of 50% dearness allowance/dearness relief as pension (in respect of pensioners retiring on or after 1/4/2004) and dearness pension (for other pensioners) respectively. The increase will be allowed by subsuming the effect of conversion of 50% of dearness relief/dearness allowance as dearness pension/dearness pay. Consequently, dearness relief at the rate of 74% on pension (excluding the effect of merger) has been taken for the purposes of computing revised pension as on 1/1/2006. This is consistent with the fitment benefit being allowed in case of the existing employees. **The fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than fifty percent of the sum of the minimum of the pay in the pay band and the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired.**"

८६. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाने आपला निर्णय देताना पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या एका निर्णयातील परिच्छेद २१ ते २६ आपल्या निर्णयाच्या परिच्छेद ७ मध्ये उधृत केलेले आहेत. त्यातील परिच्छेद २२ पुढीलप्रमाणे आहे:-

"22. The Tribunal has accepted this contention and because of this reason, it is held that subsequent OMs dated 03.10.2008 and 14.10.2008 purportedly issued to clarify para 4.2 of OM dated 01.09.2008 were contrary to the plain meaning of the said para and whereby the criteria and principle for determination of the pension had been completely changed that too when these two subsequent OMs dated 03.10.2008 and 14.10.2008 were issued by the lower authorities having no power to issue such clarification." शेवटी परिच्छेद ८ मध्ये पुढीलप्रमाणे निर्णय नोंदविला :-

"8. We are in complete agreement with the reasoning of the Division Bench of the Punjab & Haryana High Court and adopt the same and do not burden ourselves any further. We conclude by noting that as regards the substance of the view taken by the Tribunal, even the Central Government accepts its correctness, but insists to make the same applicable prospectively."

८७. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयातील आदेशाचा महत्त्वाचा भाग पंजाब व हरियाणाच्या उच्च न्यायालयाच्या दिनांक २१ डिसेंबर, २०१२ च्या परिच्छेद २६ वर आधारित असून तो पुढीलप्रमाणे आहे :-

"(A) It is for the aforesaid reasons, we remark that there is no need to go into the legal nuances. Simple solution is to give effect to the resolution dated 29.08.2008 whereby recommendations of the 6 th Central Pay Commission were accepted with certain modifications.

(B) We find force in the submission of learned counsel for the petitioners that subsequent OMs dated 03.10.2008 and 14.10.2008 were not in consonance with that resolution.

(C) Once we find that this resolution ensures that the fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than 50% of the sum of the minimum of the pay in the pay band and the grade pay thereon corresponding to the prerevised pay scale from which the pensioner had retired,

(D) this would clearly mean that the pay of the retiree i.e. who retired before 01.01.2006 is to be brought corresponding to the revised pay scale as per 6th Central Pay Commission and then it has to be ensured that pension fixed is such that it is not lower than 50% of the minimum of the pay in the band and the grade pay thereon.

(E) As a result, all these petitions succeed and mandamus is issued to the respondents to refix the pension of the petitioners accordingly within a period of two months and pay the arrears of pension within two months.

(F) In case, the arrears are not paid within a period of two months, it will also carry interest @ 9% w.e.f. 01.03.2013. There shall, however, be no order as to cost."

८८. मा.दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या या निर्णयावर केंद्र शासनाने मा.सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका (SLP (C) 23055 of 2013) दाखल केली. ती मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक २९ जुलै, २०१३ रोजी फेटाळून लावली. त्यावर केंद्र शासनाने पुन्हा पुनर्विलोकन याचिका (Review Petition (C) No(s). 2492 Of 2013 In SLP(C) 23055/2013) दाखल केली. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने ती दिनांक १२ नोव्हेंबर, २०१३ रोजी पुढील शब्दात 'डिसमिस' केली :-

"This Review Petition has been filed against order, dated 29th July, 2013, whereby the **Special Leave Petition was dismissed**. Delay condoned. Prayer for oral hearing is rejected. We have perused the Review Petition as well as the grounds in support of the Review Petition. In our opinion, no case for review of order, dated 29th July, 2013, is made out. Consequently, **the review petition is dismissed.**" (Circulated on Page 122 of 2015 NUTA Bulletin)

८९. त्यावर केंद्र शासनाने पुन्हा सर्वोच्च न्यायालयात पूर्वनिर्णय निवारक याचिका (Curative Petition (C) No. 126 Of 2014 In Review Petition (C) No. 2492 Of 2013 In Special Leave Petition (C) No.23055 Of 2013) दाखल केली. मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या (1) CJI. R.M. Lodha (2) H.L. Dattu J. (3) Dr. B.S. Chauhan J. (4) Surinder Singh Nijjar J. (5) Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla J." या पाच न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने दिनांक ३० एप्रिल, २०१४ रोजी ती 'क्युरेटीव्ह पिटीशन' पुढील शब्दात 'डिसमिस' केली :-

"We have gone through the curative petition and the relevant documents. In our opinion, no case is made out within the parameters indicated in the decision of this Court in Rupa Ashok Hurra Vs. Ashok Hurra & Anr., reported in 2002 (4) SCC 388. Hence, the Curative **Petition is dismissed.**" (Circulated on Page 119 of 2015 NUTA Bulletin)

९०. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षक, सर्व स्तरावरचे शिक्षक, तसेच शासकीय कर्मचारी यांच्यासाठी सुधारित वेतन व सुधारित निवृत्तीवेतन ठरवितांना **वेतन आयोगाची गरज का भासते?** हे मुळातून लक्षात घेतले पाहिजे. वेतन आयोगाचा जन्म हा काही गेल्या पाच-पन्नास वर्षातील नाही. वेतन आयोगाची ही व्यवस्था १९ व्या शतकात सुद्धा होती असे दिसून येते. ब्रिटिशांच्या काळामध्ये या धर्तीवर रॉयल कमिशन नेमले जात होते. सन १८८६-८७ मध्ये

अॅडिसन कमिशन नेमलेले होते. त्यानंतर सन १९१२-१५ मध्ये इस्लींग्टन कमिशन नेमले होते. शासकीय कर्मचारी व नंतर निमशासकीय संस्थामध्ये काम करणारे जे कर्मचारी आहेत यांना जे काही वेतन आपण लागू करतो ते रुपयामध्ये असते. रुपयाचे मूल्य, वेतनधारकांचा काही संबंध नसलेल्या घटकांमुळे घटत जाते. त्यावर उपाय म्हणून अशाप्रकारच्या वेतन आयोगाची नियुक्ती करायची आणि **रुपयांचे घसरलेले मूल्य लक्षात घेऊन वेतनश्रेण्यांच्या पुनर्रचनेची शिफारस करायची अशाप्रकारचा उद्देश यामागे असतो.**

९१. स्वातंत्र्यानंतर दहा ते तेरा वर्षांच्या फरकाने आतापावेतो अशाप्रकारचे सहा आयोग नेमले गेले. वेतन आयोगाच्या कामाविषयीचे स्वरूप पाचव्या केंद्रीय वेतन आयोगाने आपल्या अहवालातील परिच्छेद क्रमांक १.३ मध्ये सांगितले आहे. त्यामध्ये असे म्हटलेले आहे की :-

"Pay Commission are a device by which an independent body investigates the demands of Central Government employees and submits its recommendations which are binding on both Government and its employees. Conceptually, they fall short of a forum for collective bargaining, but **they do provide an opportunity for a periodic review** by an outside body in whom both the Government and the employees have confidence."

९२. या वेतन आयोगांनी अतिशय महत्त्वपूर्ण भूमिका यापूर्वीच्या काळामध्ये बजावलेली दिसून येते. रुपयांचे घसरलेले मूल्य लक्षात घेऊन आपल्या शिफारशी दर १०/१२/१३ वर्षांनी या आयोगांनी केलेल्या आहेत. या वेतन आयोगाच्या शिफारशी तोलामोलाच्या मानल्या जातात व न्यायालय त्यामध्ये शक्यतो हस्तक्षेप करित नाही. सुप्रीम कोर्टाने यापूर्वी निर्णय दिलेले आहेत की, आम्ही या वेतन आयोगाच्या कामामध्ये ढवळाढवळ करणार नाही. विशेष काही गोष्ट असेल त्या वेळीच लक्ष देऊ. सर्वोच्च न्यायालयाने वेतन आयोगाच्या बाबतीत घेतलेली ही स्थिर भूमिका आहे. एका निर्णयामध्ये (State of U.P. and Others Vs J.P.Chaurasia and Others 1989 (1) SCC 121) सर्वोच्च न्यायालयाने स्पष्टपणे असे नमूद केलेले आहे की, :-

"The equation of posts or equation of pay must be determined by expert bodies like Pay Commission. They would be the best judge to evaluate the nature of duties and responsibilities of posts. If there is any such determination by a Commission or Committee, **the Court should normally accept it.** The Court should not try to tinker with such equivalence unless it is shown that it was made with extraneous consideration. " काही आगावू हेतू ठेवून केले असेल तर ती गोष्ट वेगळी आहे. अन्यथा वेतन आयोगाच्या शिफारशी आम्ही मान्य करू ही भूमिका सर्वोच्च न्यायालयाने या व अशा अनेक प्रकरणांमध्ये घेतलेली आहे.

९३. सर्वोच्च न्यायालयाने दुसऱ्या एका प्रकरणात (Prabhat Kiran Maithani and Others Vs. Union of India and Another 199 Supreme Court Cases (L & S) 279) पुढील प्रमाणे भूमिका घेतलेली आहे. :-

"We are afraid this is a matter which lay entirely within the sphere of the functions of the Pay Commission. **The Court cannot satisfactorily decide such disputed questions** on the slender material on which the learned counsel for the petitioner relies in order to displace what appears to us to be, prima facie, the effect of the Report of the Third Pay Commission of 1973"

९४. आणखी तिसऱ्या एका प्रकरणात (Secretary, Finance Department and Others Vs. West Bengal Registration Service Association and Others 1993 (Supp. (1) SCC 1.) सर्वोच्च न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निर्णय दिलेला आहे :-

"It is well settled that equation of posts and determination of pay scales is the primary function of the executive and not the judiciary and, therefore, **ordinarily courts will not enter upon the task of job evaluation which is generally left to expert bodies like the Pay Commissions,** etc. But that is not to say that the Court has no jurisdiction and the aggrieved employees have no remedy if they are unjustly treated by arbitrary State action or inaction".

९५. केंद्र शासनाने नेमलेला वेतन आयोग केंद्राच्या शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी असतो हे खरे असले तरी राज्यामध्ये निरनिराळ्या राज्य शासनांनी याबाबत

धोरणात्मक निर्णय घेतलेले दिसून येतात. महाराष्ट्रामध्ये १९७७ पर्यंत राज्य स्तरावर वेतन आयोग नेमला जात असे. ही पद्धती चालू ठेवायची नाही असा निर्णय डिसेंबर १९७७ मध्ये झाला. १९६६ च्या वेतन श्रेणीची पुनर्रचना झाली त्यावेळी बडकस आयोग नेमण्यात आला होता. १९७६ साली शासकीय कर्मचारी, निमशासकीय कर्मचारी आणि शिक्षकांसाठी राज्य स्तरावर भोळे वेतन आयोग नेमला होता. यामुळे कामाला विलंब होतो म्हणून ७६-७७ साली मोठ्या प्रमाणात कर्मचाऱ्यांनी आंदोलनाद्वारे मागणी केली व त्यानंतर राज्य शासनाने धोरणात्मक निर्णय घेतला. डिसेंबर ७७ मध्ये राज्य शासनाने जो धोरणात्मक निर्णय घेतला तो असा होता की, "राज्य शासकीय व इतर कर्मचाऱ्यांच्या वेतनश्रेण्या सुधारण्याकरिता राज्य शासनाकडून स्वतंत्र वेतन आयोग नियुक्त न करता केंद्र शासन जेव्हा जेव्हा केंद्रीय कर्मचाऱ्यांसाठी वेतन आयोग नियुक्त करील तेव्हा तेव्हा त्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी वरील केंद्र शासनाचे वेतन विषयक निर्णय (Decisions of the Central Government on the Commission's recommendations in regard to pay scales) राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या तुलनीय प्रवर्गाना लागू करण्यात येतील. वेतन निश्चितीचे सूत्र देखील केंद्र शासनाप्रमाणे असेल" डिसेंबर ७७ मध्ये जो धोरणात्मक निर्णय महाराष्ट्र शासनाने घेतला, त्यामध्ये आज सुद्धा बदल झालेला नाही. याबाबतची तपशीलवार माहिती याच लेखात परिच्छेद १६ ते २० मध्ये दिलेली आहे.

९६. सेवानिवृत्ती वेतनाचे निर्धारण करण्याच्या सूत्रामध्ये पहिल्या वेतन आयोगापासून व त्यानंतर सतत बदल होत गेले. सुरुवातीला सेवेच्या अंतिम कालखंडातील सरासरी वित्तलब्धीच्या (Average Emolument) ३७.५ टक्के (३०/८०) इतके ते निवृत्तीवेतन निश्चित होत असे. त्यानंतर ते ४१.२५ टक्के (३३/८०) करण्यात आले. दिनांक ३१ मार्च, १९७९ पासून त्यामध्ये 'स्लॅब सिस्टिम' सुरू करण्यात आली व ते ४२.८६ टक्के ते ५० टक्के निश्चित व्हायला लागले. चौथ्या वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार दिनांक १ जानेवारी, १९८६ पासून ते ५० टक्क्यावर निश्चित झाले.

पाचव्या वेतन आयोगाने याबाबतच्या व्यवस्थेमध्ये बरेच बदल केले. ५० टक्क्यांचा नियम कायम ठेवला, मात्र "आता निवृत्त होणारे" व "पूर्वी निवृत्त झालेले" या दोघांच्याही बाबतीत कशाच्या ५० टक्के? याबाबतच्या व्याख्या स्पष्ट केल्या. आता जे निवृत्त होतात, त्यांना "निवृत्त होतानांच्या अंतिम कालखंडात जी "सरासरी वित्तलब्धी" असेल, (कदाचित त्या वेतनश्रेणीत ती बरीच वरची किंवा सर्वात वरची असू शकेल) त्याच्या ५० टक्के" याला त्यांनी 'पूर्ण समतुल्यता' (Complete Parity) असे म्हटले आहे, तर "पूर्वी निवृत्त झालेले त्यांना ते ज्या वेतनश्रेणीत निवृत्त झाले त्या वेतनश्रेणीच्या समतुल्य नव्या वेतनश्रेणीच्या सुरुवातीच्या किमान तळपातळीच्या ५० टक्के" याला त्यांनी "सुधारित समतुल्यता" (Modified Parity) असे म्हटले आहे.

९७. सुधारित समतुल्यतेचे मोठे जबरदस्त समर्थन पाचव्या वेतन आयोगाने आपल्या अहवालाच्या परिच्छेद १३७.२० मध्ये केलेले आहे. ते पुढीलप्रमाणे :-

"137.20 We have given our careful consideration to the suggestions. While we do not find any merit in the suggestion to revise the pension of past retirees with reference to maximum pay of the post held at the time of retirement, as revised by the Fifth CPC, there is force in the argument that the revised pension should be not less than that admissible on the minimum pay of the post held by the retiree at the time of retirement, as revised by the Fifth CPC. We have no hesitation in conceding the argument advanced by pensioners that they should receive a pension at least based on the minimum pay of the post as revised by Fifth Pay Commission in the same way as an employee normally gets the minimum revised pay of the post he holds. We recommend acceptance of this principle, which is based on reasonable considerations."

९८. सेवानिवृत्तांसाठी आपल्या अहवालात मांडलेला "पूर्ण समतुल्यता" व "सुधारित समतुल्यता" हा विचार आम्ही सिद्धान्त म्हणून मांडण्याचे ठरविले आहे, असे प्रतिपादन पाचव्या वेतन आयोगाने केले आहे. आज हा वेतन आयोग लागू होत असतांना व पुढचे पुढचे वेतन आयोग लागू होत असतांना त्यावेळीसुद्धा सेवानिवृत्ती वेतनाच्या निर्धारणासाठी "मार्गदर्शक तत्त्व" म्हणून आमचा हा सिद्धान्त उपयोगी पडेल असे मोठे जोरदार समर्थन पाचव्या आयोगाने आपल्या अहवालाच्या परिच्छेद १३७.२१ मध्ये केलेले आहे. ते पुढील शब्दात:-

"137.21 The Commission has decided to enunciate a principle for the future revision of pensions to the effect that complete parity should normally be conceded up to the date of last pay revision and modified

parity (with pension equated at least to the minimum of the revised pay scale) be accepted at the time of each fresh pay revision. This guiding principle which we have accepted would assure that past pensioners will obtain complete parity between the pre-86 and post-86 pensioners but there will be only a modified parity between the pre-96 and post-96 pensioners. The enunciation of the principle would imply that at the time of the next pay revision say, in the year 2006, complete parity should be given to past pensioners as between pre-1996 and post-1996 and modified parity be given between the pre-2006 and post-2006 pensioners. (emphasis supplied)"

९९. सुधारित समतुल्यतेचा सिद्धान्त (Modified Parity) पाचव्या वेतन आयोगाने मांडला, तो सहाव्या वेतन आयोगाने मान्य केला, केंद्र शासनाने मान्य केला. या सर्व बाबींचा ऊहापोह करून त्यात शासनातील खालच्या पातळीवरून खुलासे-प्रतिखुलासे यांच्या बुरख्याखाली सुधारित समतुल्यतेच्या सिद्धान्ताला सुरुंग लावणे पूर्णपणे चुकीचे आहे, असा स्पष्ट निर्णय केंद्रीय न्यायाधिकरणाच्या पूर्ण खंडपीठाने दिनांक १ नोव्हेंबर, २०११ रोजी एका (OA No. 655/2010) प्रकरणात दिलेला आहे. त्या निर्णयातील परिच्छेद २९ शब्दशः पुढीलप्रमाणे :-

"29. From the above extracted portion it is clear that the principle of modified parity, as recommended by the V CPC and accepted by the VI CPC and accepted by the Central Government provides that revised pension in no case shall be lower than 50% of the sum of the minimum of the pay in the pay band and grade pay corresponding to revised pay scale from which the pensioner had retired. According to us, as already stated above, in the garb of clarification, respondents interpreted minimum of pay in the pay band as minimum of the pay band. This interpretation is apparently erroneous"

१००. केंद्रीय न्यायाधिकरणाचा हा निर्णय दिल्ली उच्च न्यायालयामध्ये कायम राहिला. उच्च न्यायालयाच्या निर्णयावरील विशेष अनुमती याचिका (SLP) सर्वोच्च न्यायालयात फेटाळली गेली, त्यावरील पुनर्विलोकन याचिका (Review Petition) सर्वोच्च न्यायालयात फेटाळली गेली. त्यावरील पूर्व निर्णय निवारक याचिका (Curative Petition) सर्वोच्च न्यायालयात फेटाळली गेली. हे येथे लक्षात ठेवले पाहिजे. इतकेच नव्हे तर न्यायाधिकरणाच्या या निर्णयाच्या आधारावर पंजाब व हरियाणा हायकोर्टाने आपला एक निर्णय शब्दबद्ध केला आहे.

१०१. केंद्रीय न्यायाधिकरणासमोर असलेल्या उपरोक्त प्रकरणातील वस्तुस्थिती व महाराष्ट्राच्या परिस्थितीतील साम्य-भेद लक्षात घेण्यासारखे आहेत. सुधारित समतुल्यतेचा पाचव्या वेतन आयोगाचा सिद्धान्त सहाव्या वेतन आयोगाने स्वीकारला. तो पुढे केंद्र शासनाने स्वीकारला, त्याचबरोबर विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या याबाबतच्या शिफारशी लक्षात घेऊन केंद्र शासनाने मान्यतेचा निर्णय निर्गमित केला. केंद्राची योजना महाराष्ट्र राज्यशासनाने मान्य केली. त्यातील कोणत्याही अटीची मोडतोड करणार नाही या अटीवर ८० टक्के केंद्राचे सहाय्य घेण्याचे मान्य केले. त्याप्रमाणे दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ चा शासननिर्णय निर्गमित झाला. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना मिळणाऱ्या अनुषंगिक लाभांपैकी "सेवानिवृत्ती वेतन व्यवस्था" हा एक लाभ आहे. हा लाभ कसा लागू करण्यात यावा याबाबतच्या दोन व्यवस्था आज आपल्या समोर आहेत. "सहाव्या वेतन आयोगानुसार व त्याच्या अंमलबजावणीनंतर दिनांक ५ मे, २००९ च्या शासननिर्णयाने शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी पाचव्या वेतन आयोगातील मूळ निवृत्तीवेतनात ४० टक्के वाढ देण्याची सरसकट व्यवस्था" ही एक व्यवस्था आहे व सहाव्या वेतन आयोगाची व्यवस्था अंमलात येण्यापूर्वी "विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांसाठी अस्तित्वात असलेली दिनांक १५ नोव्हेंबर, १९९९ च्या शासननिर्णयाने सुधारित समतुल्यतेवर आधारित निवृत्तीवेतन निश्चितीची व्यवस्था" ही दुसरी व्यवस्था होय. या दोनपैकी विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना कोणती व्यवस्था लागू करावी याचे उत्तर निःसंदिग्ध शब्दात दिनांक १२ ऑगस्ट, २००९ च्या शासननिर्णयाच्या परिच्छेद ४ (B) मध्ये शासनाने दिलेले आहे. ते पुढीलप्रमाणे :- "the teachers shall continue to get whichever is higher (existing rates and benefits or as per state government employees after 6th pay commission.)" मंत्रालयाच्या उच्च शिक्षण विभागातील कोण्यातरी अधिकाऱ्याने हा शासननिर्णय निदान एखाद्या वेळी तरी वाचावा अशी अपेक्षा करणे गैर आहे काय?

दिनांक : २१ ऑगस्ट, २०१५

IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT BOMBAY BENCH AT AURANGABAD

W. P. NO. 4292 OF 2013

Association of college and University superannuated teachers (Maharashtra) a society registered at No.MAH-853/2009 under the provisions of the Society's registration Act, having its head office at 20, Sawarkar Nagar, N-5(South), CIDCO, Aurangabad Through its President and Convener, Principal Dr. M.A. Wahul. PETITIONER **VERSUS** (1) Union of India Through its Under Secretary, Department of Education, New Delhi (2) The State of Maharashtra Through its Secretary, Department of Higher and Technical Education, Mantralaya, Mumbai-32. (3) The Director, Higher Education, Maharashtra State, Pune. (4) The University Grants Commission, Bahadurshan Jafar Marg, New Delhi – 100 001. RESPONDENTS Mr. Pradeep Deshmukh h/f Mr. Y.R. Barhate, Advocate for the Petitioner. Mr. G.R. Ingole, A.G.P. for the Respondent/State. Mr. Alok Sharma, ASG for Respondent No.4. Mr. R.B. Bagul, Advocate for Respondent No.1.

CORAM

S. S. SHINDE & P. R. BORA, JJ.

Reserved on : 08.05.2015 : Pronounced on : 09.06.2015

JUDGMENT (Per S. S. Shinde, J.)

This Petition is filed with the following prayers :-

“(B) By issue of writ of mandamus or appropriate writ or direction of like nature it be declared that the recommendations of Hakim committee are not applicable for deciding pensionary benefits for the category of teaching staff working in universities and colleges in Maharashtra in general and the government Resolution dated 05/05/2009 and the government Resolution dated 12/08/2009 be quashed and set aside.

(C) By issuing writ of mandamus or appropriate writ or direction of like nature it be declared that the superannuated teachers retired between 1/1/1996 to 31/12/2005 are entitled for minimum 50% pension of the revised pay scales introduced w.e.f. 1/1/2006 as a result of implementation of 6th pay commission and as such the members of petitioner Association are entitled for same.

(D) By issue of writ of mandamus or appropriate writ or direction of like nature the Respondent No.2 & 3 be directed to pay the difference in the pensionary benefits i.e. additional 10% amount as pensionary benefit over and above the amount actually paid w.e.f. 1/1/2006 within three months with interest thereon and further directed to pay the pension at the rate 50% of pensionable pay in future.”

2. It is the case of the petitioner that, the petitioner Association is aggrieved by the discrimination made by the respondent No.2 in respect of Revision of pension/family pension of the teachers who have retired between 1/1/1996 to 31/12/2005 (i.e. pre-1/1/2006 pensioners/family pensioners) while implementing the recommendations made by the sixth pay commission. It is the case of the petitioner that, the petitioner is Association of College and University superannuated teachers (Maharashtra), which is a registered organization under the Maharashtra Societies Registration Act, 1860 bearing its registration No. MAH 853/2009. The Association of College and University superannuated teachers, (Maharashtra) (hereinafter referred to as “Association” for the sake of brevity). The Association is committed for the welfare of the superannuated college and university teachers including principals. The Association has its head office at Aurangabad (Maharashtra) within the jurisdiction of this Court. There are total 325 members of the association and they have filed present Writ Petition through Association.

3. The main grievance of the petitioner Association pertains to Government Resolution dated 5th May, 2009 by which discrimination is made by the respondent No.2 – State of Maharashtra while making the revision of pension/family pension as per the directions given in the office memorandum dated 15th December, 2009 and 1st July, 2010 issued by the Government of India in respect of pay scales, revision of

pay scales and fixation of pension/family pension as per the recommendations made by the sixth central pay commission and as per the decision taken by the University Grants Commission regarding the pre-1/1/2006 pensioners/family pensioners (i.e. who retired from the period of 1/1/1996 to 31/12/2005). It is the case of the petitioner that, the respondent No.2 – State of Maharashtra has made certain modifications in the rules regulating pension, retirement/death gratuity and family pension under the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982, which are applicable to the State Government employees including petitioner by issuing Government **Resolution dated 15th November, 1999**. By which it is decided that, the full pension in no case shall be less than 50% of the minimum of the revised scale introduced by the pay commission for the post last held by the employee at the time of his retirement. It was further decided that such pension will be suitably reduced pro-rata, where the petitioner has less than the maximum required service for pension as rule 110 of the Maharashtra Civil Services (Pension) rules, 1982.

4. It is the case of the petitioner that, the State of Maharashtra has given minimum 50% pension of the revised pay scale introduced by the pay commissions to the pre-1996 employees (i.e. teachers retired during 4th pay commission) and post 2006 (i.e. teachers retired during 6th pay commission) employees while implementing the recommendations of 5th and 6th pay commission respectively. Only in case of petitioner (i.e. college and University superannuated Teachers who retired during 1/1/1996 to 31/12/2005) the discrimination has been made by the State Government of Maharashtra while implementing the recommendations of sixth pay commission. It is the case of the petitioner that, the college and university teachers including principals forms a separate category/cadre i.e. all India cadre. For the recruitment of the post of college and university teachers including principals, the advertisement has to be given in a national newspaper and appointments have to be made on all India basis. **The pay scales of college and university teachers including principals are recommended by government of India, circulated by the University Grants commission accepted and implemented by the State Government. It is the case of the petitioner that, the other States have implemented** the said recommendations pertaining to the pension which is arbitrary and violation of article 14 and 16 of the Constitution of India.

5. It is the case of the petitioner that, the government of India has constituted sixth pay commission. The sixth pay commission submitted its report in March, 2008. The sixth pay commission report recommended revision of pay scales and fixation of pension/family pension w.e.f. 1/1/2006. For the first time the sixth pay commission has evolved a pay band system for the employees. It is the case of the petitioner

that, the University Grants Commission prescribes qualification, service conditions and workload including pay scales. These service conditions are reviewed and revised by the pay commission. The pay scales and age of superannuation are also revised by the university grants commission and the recommendations of the university grants commission were accepted by the State of Maharashtra. It is the case of the petitioner that, revision of pension is a natural process and the pay scales and revised pensionary benefits are inseparable components. Therefore, extending the benefit of the revised pay scales to the teachers who were in service before 1/1/1996, after 1/1/2006 and denying the same who were retired before 1/1/2006 (i.e. who retired from the period between 1/1/1996 to 31/12/2005) ultimately results into discrimination. The superannuated teachers who were retired before 1/1/2006 are deprived from getting minimum 50% pension amounts of the revised pay scales introduced w.e.f. 1/1/2006. Therefore, it is necessary for the State of Maharashtra to ensure that, pensionary benefits are synchronized in such a way that pensionary benefits are in tune with revised pay scales introduced w.e.f. 1/1/2006. The respondent No.2 – **State of Maharashtra has assured and paid the 50% of pension of the revised pay scales by making modifications in Maharashtra Civil Services (pension) Rules, 1982 to the pre-1996 and post 2006 pensioners/teachers.**

6. It is the case of the petitioner that, the Government of India vide its office memorandum dated 1st September, 2008 directed all the heads of departments to revise the pension/family pension w.e.f. 1/1/2006 in accordance with the provisions mentioned in the said office memorandum. According to **the clause 4.2 of office memorandum dated 1st September, 2008** the fixation of pension will be subject to the provisions of the revised pension, and in no case it shall be lower than 50% of the minimum of the pay band plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired. In the case of HAG + and above scales this will be 50% of the minimum of the revised pay scale (pay Band + AGP).

7. It is the case of the petitioner that, on 3rd October, 2008 the Government of India, Ministry of Personnel, Public Grievances and pensions had issued another office memorandum thereby making certain clarifications and modifications in respect of various provisions of the office memorandum dated 1st September, 2008.

8. It is the case of the petitioner that, when the pension is consolidated as per clause 4.2 is higher than the pension consolidated as per clause 4.1, then in that case, there would be no option but to treat the pension consolidated as per clause 4.2 as basic pension. Now it is settled position of law that, whichever is beneficial to the pensioner should be given to them. It is the case of the petitioner that, on 14th October, 2008, the Government of India issued an office memorandum for effective implementation of government's decision on the recommendations of the sixth pay commission in respect of the revision of pension of Pre-2006 pensioners/family pensioners. It is the case of the petitioner that, on 31st December, 2008, the Government of India vide its letter had informed the respondent University Grants commission that, after taking into consideration the recommendations made by it, the government of India has decided to revise the pay scales of teachers and equivalent cadres in the central universities. The recommendation of sixth pay commission in respect of pension for central government employees, including the eligibility for full pension i.e. 50% of average pay or last pay drawn whichever is higher after 20 years of qualifying service, shall be adopted for only those teachers and other cadres who are already on pension in central universities and colleges and other institutions deemed to be universities under the purview of university Grants commission. It is the case of the petitioner that, as far as applicability of the scheme is concerned, **once the scheme is accepted and implemented** by the State Legislature/Government to the universities, colleges and other higher educational institutions coming under the purview of state legislature/government, **then it is to be implemented in as composite scheme without making any modifications in it.**

9. It is the case of the petitioner that, now a question arose about the petitioners who retired from the posts in the pre-revised scale of pay Rs. 12000-420-18300 (or the corresponding pay scale applicable to 1/1/1996) to determine their pension/family pension in terms of clause 4.2 of the office

memorandum dated 1st September, 2008 in the category of readers/lecturers (selection grade), according to the revised pay scales applicable to teachers in equivalent cadres in central universities/colleges. It was directed vide letter dated 31st December, 2008 issued by the government of India that, incumbents of the post of readers and lecturers who had completed three years of service in the pay scale of Rs. 12,000-420-18300 on 1/1/2006 will be placed in the pay band of Rs. 37,400-67,000/- with academic grade pay (AGP) of Rs. 9000/- and revised **minimum pension shall be Rs. 37,400 + 9000 = 46,400 and 50% in terms of clause 4.2 is Rs.23,200/-**. It is the case of the petitioner that, this policy of revision of pension was re-emphasized by government of India vide its office memorandum dated 15th December, 2009. It is the case of the petitioner that, whereas the retired principals and Professors who had completed three years of service in the pay scale of Rs. 16,400 – 22,400 on 1/1/2006 will be placed in pay Band of Rs. 37400-67000/- with academic grade pay (AGP) of Rs. 10,000/- and revised minimum pension shall be 37,400 + 10,000 = 47,400 and 50% in terms of clause 4.2 is Rs. 23,700/-.

10. It is the case of the petitioner that, on 1st July, 2010, the Government of India issued a letter to the University Grants Commission with reference to office memorandum dated 1st September, 2008. It relates to the government's decision regarding pension/family pension of all pre-2006 pensioners/ family pensioners in terms of clause 4.2. It has been clarified that the fixation of pension will be subject to the provision that, the revised pension **in no case shall be less than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus the grade pay corresponding to the revised pay scale from which the pensioners had retired.** It was also directed that, the entitlement of minimum pension of the faculty and other staff of the central universities and colleges retired prior to 1/1/2006 i.e. pre-2006 pensioners may be worked out by the individual universities and colleges following the principles laid down in clause 4.2 of the office memorandum dated 1st September, 2008, as clarified by office memorandum dated 3rd October, 2008. It was also clarified that, if the University/College has fixed the pension in a manner different from the above formula, then same may be reworked by them and necessary adjustments be made. It is the case of the petitioner that, in view of the recommendations made by the sixth pay commission, the State of Maharashtra vide its order dated 23rd September, 2008 constituted the State pay fixation committee under the Chairmanship of Shri. P.M.A. Hakeem. On 20th December, 2008, the pay fixation committee submitted its report to the State Government. In the said report the Hakeem committee recommended increase up to 40% on the actual pension. On 27th February, 2009, the Government of Maharashtra has approved the recommendations made by Hakeem committee.

11. It is the case of the petitioner that, a bare perusal of clause 34(4.2.1) of the Hakeem committee report reflects that, without considering the clause 4.1 and 4.2 of the office memorandum dated 1st September, 2008, issued by the government of India the Hakeem Committee had given flat increase of 40% of the basic pay. The Hakeem committee while doing so observed that the said increase has been made in view of the sixth pay commission recommendations. It is the case of the petitioner that, it has been recommended that, the minimum pension proposed shall be applicable with prospecting effect. As per clause 37 (4.5.1) the committee recommended that for grant of 50% pension the minimum qualifying service which was 33 years has been reduced to 20 years as per the recommendations of central government. The employees who had or will complete minimum 20 years of service their pension shall be fixed on the basis of aggregate salary of last 10 months or 50% of the salary drawn in the last month, whichever is higher shall be paid to the pensioner. It was further recommended by the Hakeem committee that, this is to be implemented with prospecting effect. It is the case of the petitioner that, **college and university teachers are excluded in the report submitted by Hakeem committee** because the pay scales of college and university teachers are recommended by University Grants commission. Therefore recommendations made by the Hakeem committee are not binding on college and university teachers. All the recommendations made by Hakeem committee referred here in above as per direction from government of India were duly accepted by the State Government with certain modifications.

12. It is the case of the petitioner that, in view of the

recommendations made by the 6th pay commission and Hakeem committee report dated 20th December, 2008, the Government of Maharashtra issued government resolution dated 27th February, 2009 and 5th May, 2009.

13. It is the case of the petitioner that, on 12th August, 2009 the Government of Maharashtra has passed a government resolution in pursuant to the letter dated 31st December, 2008, issued by the government of India, which revises the pay scales for teachers and equivalent cadres. **It has been clarified by the Government of India that, the payment of central assistance to implement this scheme will be subject to the condition that, the entire scheme of revision of pay scales together with all the conditions shall be implemented by the State Government as a composite scheme without any modification.** It is the case of the petitioner that, the Government of Maharashtra has revised the pension of petitioner vide its government resolution dated 5th May, 2009, and thereafter has revised the pay scales of the college and university teachers vide its government resolution dated 12th August, 2009. In fact the revision of the pay scales should be made earlier before the revision of pension. This itself shows that the Government of Maharashtra is not serious in making revision of pension of petitioner. In this case, the revision of pension is not consistent with the revision of the pay scales. It is the case of the petitioner that, for the review, revision of the scale and revision of pension, it is necessary to implement one and same formula otherwise the formula of pay fixation and the basis of pension fixation will result into lifetime pecuniary losses to the pensioners as has been done by the State of Maharashtra (i.e. Respondent No.2). It is the case of the petitioner that, various State Governments have given protection to the revision of pension of college and university teachers including principals by issuing necessary orders relying on office memorandum dated 15th December, 2009 issued by Government of India.

14. It is the case of the petitioner that, the teachers who were in service during 1/1/1996 to 31/12/2005 i.e. during the period of fifth pay commission and **retired on and after 1/1/2006 i.e. on the date of implementation of sixth pay commission are eligible and entitled for minimum 50% of the revised pay scales as recommended by sixth pay commission.** It is the case of the petitioner that, in view of the decision of the Government of India to implement the recommendations of sixth pay commission, the pay scales were fixed and accordingly the pension came to be revised for all central government employees who retired prior to 1/1/

2006 and also after 1/1/2006 thereby eliminating the discrimination amongst the pre-2006 retired employees and post 2006 retired employees. It is the case of the petitioner that, the benefits of sixth pay scheme to the pre-2006 and post 2006 were extended by various state governments to its retired employees/teachers as per the recommendations made by the sixth pay commission. It is the case of the petitioner that, the State Governments of Tamil Nadu, Rajasthan, West Bengal, Gujarat, Kerla, Punjab and Orissa have already extended the benefits of sixth pay commission recommendations to their pre-2006 and post 2006 retired employees/college and university teachers. Thus the government of Maharashtra has made discrimination and disparity in the pension that has been granted to the teacher's and professor's selection grade in the State of Maharashtra and the similarly situated persons in other States.

15. The State Government through Incharge Director of Higher Education, Maharashtra State, Pune has filed two affidavits dated 25th August, 2014.

16. We have given careful consideration to the submissions advanced by the learned counsel appearing for the petitioner and also the learned counsel appearing for the respective respondents. With their able assistance, we have perused the pleadings, grounds taken in the Petition, annexures thereto, other documents placed on record and also the judgment of this Court, other High Courts and the Supreme Court, cited across bar by the learned counsel appearing for the petitioner. It appears that, the petitioner for the redressal of the same grievance, which is raised in this Petition, filed various representations with the State Government. It appears from perusal of Exhibit 'K' Colly to the Petition that, as many as five representations were filed. The said representations were filed to the concerned Authorities of Respondent Nos. 2 and 3 on 8th April, 2010, 14th May, 2010, 22nd June, 2011, 1st July, 2011 and 15th February, 2013. It further appears that, the State Government and its authorities have not addressed to the grievance raised by the petitioner through the said representations, and therefore, the petitioner is constrained to file the present Petition. It appears that, in view of the recommendations made by the 6th Pay commission and Hakeem Committee report dated 28th December, 2008, the Government of Maharashtra issued Government Resolutions dated 27th February, 2009 and 5th May, 2009. It would be apt to reproduce hereinbelow the relevant clause (3) of the Government Resolution dated 5th May, 2009:-

"3. On the lines of the recommendations of sixth pay

CURATIVE PETITION : SECTION XIV
IN THE SUPREME COURT OF INDIA
(Record Of Proceedings)

CURATIVE PETITION (CIVIL) NO.126 OF 2014
IN
REVIEW PETITION (CIVIL) NO. 2492 OF 2013
IN
SPECIAL LEAVE PETITION (C) NO.23055 OF 2013

Union Of India And Another ..Petitioner (S) **VERSUS**
Central Govt. Sag (S-29) And Another Respondent (s)
(appln. for oral hearing and office report)

DATE: 30/04/2014

This Petition was circulated today.

CORAM

Hon'ble The Chief Justice
Hon'ble Mr. Justice H.L. Dattu
Hon'ble Dr. Justice B.S. Chauhan
Hon'ble Mr. Justice Surinder Singh Nijjar
Hon'ble Mr. Justice Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla
By Circulation

UPON perusing papers the Court made the following

ORDER

Curative Petition is dismissed in terms of signed order.
(Pardeep Kumar) (Renu Diwan)
AR-cum-PS Court Master
(SIGNED ORDER IS PLACED ON THE FILE)

IN THE SUPREME COURT OF INDIA

Inherent Jurisdiction

CURATIVE PETITION (C) NO. 126 OF 2014

IN

REVIEW PETITION (C) NO. 2492 OF 2013

IN

SPECIAL LEAVE PETITION (C) NO.23055 OF 2013

Union Of India And Another ..Petitioner (S) **VERSUS**
Central Govt.Sag (S-29) And Another Respondent (s)

ORDER

Application for oral hearing is rejected.

We have gone through the curative petition and the relevant documents. In our opinion, no case is made out within the parameters indicated in the decision of this Court in Rupa Ashok HurraVs. Ashok Hurra & Anr., reported in 2002 (4) SCC 388. Hence, the Curative

PETITION IS DISMISSED.

CJI. (R.M. LODHA) J.

(H.L. DATTU) J. : (DR. B.S. CHAUHAN) J.

(SURINDER SINGH NIJJAR) J.

(FAKKIR MOHAMED IBRAHIM KALIFULLA) J.

NEW DELHI; APRIL 30, 2014.

commission, the state government has decided to revise the pension of the pensioners, who retired before 1/1/2006 by giving 40% increase on the basic pension (Basic pension which does not include D.A. And D.P.) vide government resolution dated 27th February, 2009, accordingly pension in respect of the pensioners who retired before 1/1/2006 will be fixed as per the example given below :-

A. Basic pension as on 1st January, 2006....

Rs.10,000/-

B. D.P. Rs. 5000/-.

C. D.A. 24% Rs. 3,600/-

D. 40% increase on Basic pension (A) above

Rs. 4,000/-

E. Pension as on 1/1/2006 (A+B+C+D)."

The para 4.1 of office memorandum dated 1st September, 2008 issued by the government of India is incorporated by government of Maharashtra i.e. respondent No.2 in its government resolution dated 5th May, 2009."

It is the contention of the learned counsel appearing for the petitioner that, **para 4.2 of office memorandum dated 1st September, 2008, issued by the Union of India, is deliberately omitted by the State of Maharashtra** and the members of the petitioner were deprived of their rightful claims and thereby the State Government has made discrimination while granting the revision of pensionary benefits to the members of the petitioner – Association.

In order to appreciate aforementioned contention of the learned counsel appearing for the petitioner, it is necessary to make reference to the office memorandum dated 1st September, 2008 issued by the Government of India, directing all the heads of departments to revise the pension/family pension w.e.f. 1/1/2006. The relevant clause 4.1 and 4.2 of the said memorandum read thus :-

"4.1 The pension/family pension of existing pre-2006 pensioners/family pensioners will be consolidated with effect from 1/1/2006 by adding together :-

I. The existing pension/family pension.

II. The dearness pension, where applicable.

III. Dearness relief up to AICPI (IW) average index 536 (Base year 1982 = 100) i.e. @ 24% of basic pension/basic family pension plus dearness pension as admissible vide this departments O.M. No. 42/2/2006-P & PW (G) dated 5/4/2006.

IV. Fitment weight – age @ 40% of the existing pension/family pension.

Where the existing pension in (1) above includes the effect of merger of 50% dearness relief w.e.f. 1/4/2004, the existing pension for the purpose of fitment weight age will be recalculated after excluding the merger dearness relief of 50% from the pension.

The amount so arrived will be regarded as **consolidated pension/family pension** with effect from 1/1/2006.

4.2 The fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case shall be lower than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired. In the case of HAG + above scales, this will be 50% of the minimum of the revised pay scale." (Underlines supplied)

17. Upon careful perusal of the said clause 4.2 of the aforementioned memorandum dated 1st September, 2008, it appears that, **the fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case shall be lower than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus the grade pay** corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired. In case of HAG + and above scales this will be 50% of the minimum of the revised pay scale (pay band + AGP).

18. It further appears that, on 3rd October, 2008, the Government of India, Ministry of Personnel, Public Grievances and Pensions had issued another office memorandum, thereby issuing certain clarifications and modifications in

respect of the office memorandum dated 1st September, 2008, which is reproduced hereinbelow :-

"Clarification/modification of clause 4.2-

the pension calculated at 50% of the minimum of pay in the pay band plus grade pay would be calculated (i) at the minimum of the pay in the pay band (irrespective of the pre-revised scale of pay) plus the grade pay corresponding to the pre-revised the pay scale. For example, if a pensioner had retired in the pre-revised scale of pay of Rs. 16400-22400, the corresponding pay band being Rs. 37400-67000 and the corresponding grade pay being Rs. 10,000/- p.m., and therefore the minimum guaranteed pension would be 50% of Rs. 37,400 + Rs. 10,000 (i.e. Rs.23,700).

The pension will be reduced to pro rata, where the pensioner had less than the maximum full required service for full pension as per rule 49 of the centre's civil services (pension) Rules, 1972 applicable on 1/1/2006 and in no case will be less than Rs. 3500 p.m. Whereas the pension consolidated as per para 4.1 of the office memorandum dated 1/9/2008 is higher than the pension calculated in the manner indicated above; the same (hired consolidated pension) will be treated as basic pension."

According to the learned counsel appearing for the petitioner, thereafter the government of India has been persuading the same issue of Pre-2006 pensioners from time to time till February, 2013.

19. Upon careful perusal of the Government Resolutions dated 27th February, 2009 and 5th May, 2009, **it appears that, Government of Maharashtra did not incorporate clause 4.2 of the memorandum dated 1st September, 2008 in the aforesaid Resolutions.** Therefore, prima facie, it appears to us that, the petitioner is justified in making grievance that, the State Government did not incorporate clause 4.2 of the memorandum dated 1st September, 2008 issued by the Government of India in the Government Resolutions, which caused prejudice to the interest of the members of the petitioner-Association.

20. It is also not in dispute that, the Government of India issued an office memorandum on 14th October, 2008, for effective implementation of the Government's decision on the recommendation of 6th Pay Commission in respect of revision of pension of the persons like the members of the petitioner association prior to 2006. It is also not in dispute that, on 31st December, 2008, the Government of India vide its letter had informed the Respondent – University Grants Commission that, after taking into consideration the recommendations made by it, the Government of India has decided to revise the pay scales of the teachers and equivalent cadres in the Central Universities. It, prima facie, appears that, the petitioner's service conditions are governed by the guidelines issued by the U.G.C. There is also substance in the contention of the petitioner that, once the scheme framed by the Government of India, as recommended by the U.G.C., is accepted by the State Legislature/Government to the universities, colleges and other higher educational institutions coming under the purview of state legislature/government, then it is to be implemented in as composite scheme without making any modifications in it. The petitioner's grievance that, the Hakeem Committee's recommendations would not apply to the petitioner or the State Government is bound to abide by the recommendations of the Union of India and U.G.C. like other States are already following, has not been considered or gone into by the State Government inspite of the various representations addressed by the petitioner to the State and State Authorities. It is not necessary for us to enter into merits of the claim of the petitioner at greater length. However, it needs to be mentioned that, the State Government has failed to address the grievance of the petitioner raised through various representations about alleged discrimination by holding that, the pre-1996 employees i.e. teachers retired during 4th pay commission, and post 2006 i.e. teachers retired during 6th pay commission are entitled for minimum 50% pension of the revised pay scale. However, denied the same to those who have retired during 1/1/1996 to 31.12.2005. The petitioner is also justified in contending that, **the State of Maharashtra should have first considered the revision of pay, and then should have proceeded further for revision of pension, but the State proceeded to revise the pension in absence of revision of pay scales of the members of the petitioner – Association on the line of recommendations by the U.G.C. and Government of India.**

It appears that, the Hakeem Committee recommended increase up to 40% on the actual pension. However, according to the petitioner, Hakeem Committee's recommendation would not apply to them. Therefore, in our opinion, it was necessary for the State Government to consider the grievances raised by the petitioner through various representations.

21. It prima facie appears that, the State Government did not abide by clause (6) of the Government Resolution issued by **the Finance Department of Government of Maharashtra dated 15th November, 1999**, which is placed on record at Exhibit 'A' Colly by the petitioner. The said resolution was issued for modification in the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982. The clause (6) of the said Resolution reads thus :-

“(6) Pension shall be calculated at 50% of “Pensionable Pay” in all cases and shall be subject to a minimum of Rs. 1275 per month and a maximum of upto 50% of highest pay admissible in the State Government, (which is Rs. 24,500 per month since 1st January 1996), but the full pension in no case shall be less than 50% of the minimum of the revised scale of pay introduced with effect from 1st January 1996 for the post last held by the employee at the time of his retirement. However, such pension will be suitably reduced pro-rata where the pensioner has less than the maximum required service for pension as per rule 110 of the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982 applicable to the pensioner as on the date of his superannuation/retirement and in no case it will be less than Rs. 1,275 per month. By way of illustration an example is given as Annexure-I.” (Underlines added)

22. The learned counsel appearing for the petitioner invited our attention to **the unreported judgment of the Division Bench of Bombay High Court, bench at Aurangabad decided on 1st August, 2012 in Writ Petition No. 2630 of 2010, wherein the controversy in relation to fixation of pay of the petitioners therein**, was considered by the Division Bench. The Division Bench of this Court in para 8 of the said judgment observed that, the issue raised is squarely covered by the decision in the case of D.S. Nakara V/s Union of India reported in AIR 1983 SC 130, wherein the Hon'ble Apex Court has found that, all pensioners constitute a single homogeneous class and no norm can be inserted or used to discriminate amongst them. In the said judgment in para 11, the Division bench observed that, the denial by Respondents to fix petitioners' pay at minimum i.e. Rs. 14,940/- is arbitrary, unfounded and hence, unsustainable, and therefore, in the facts of that case, the Respondents were directed to undertake exercise of revising the wages of petitioners in accordance with remark appearing in appendix-I to Government Resolution dated 11.12.1999.

23. The learned counsel appearing for the petitioner has brought to the notice of this Court by inviting attention to **the orders issued by various State Governments**, wherein the similarly situated employees like the members of the petitioner-Association have been extended benefit of clause 4.2 of the memorandum dated 1st September, 2008 issued by the Government of India, by revising the pay scales and then pension. In the case of Union of India and another V/s Central Government SAG and others decided on 29th April, 2013 in Writ Petition (C) No. 1535 of 2012 by Delhi High Court, it is observed in para 26 that, the State Government did by passing resolution dated 29th August, 2008 accept the recommendation of the Central Pay Commission with certain modifications. Subsequent office memorandum dated 3rd October, 2008 and 14th October, 2008 were not in consonance with the earlier resolution dated 29th August, 2008. Therefore, the Court observed that, the Resolution dated 29th August, 2008 ensures that, the fixation of pension will be subject to the provision that the revised pension, in no case, shall be lower than 50% of the sum of the minimum of the pay in the pay band and the grade pay thereon corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired, this would clearly mean that the pay of the retiree i.e. who retired before 01.01.2006 is to be brought corresponding to the revised pay scale as per 6th Central Pay Commission and then it has to be ensured that pension fixed is such that, it is not lower than 50% of the minimum of the pay in the band and the grade pay thereon. Accordingly, in the facts of that case, the Delhi High Court allowed the Petitions and mandamus was issued to the Respondents to re-fix the pension of the petitioners

within a period of two months and pay arrears of pension within two months thereafter.

24. It is not in dispute that, various State Governments of which the names are mentioned in the Petition, have taken a decision based upon the instructions issued by the Government of India and on the recommendations of the U.G.C. If the members of the petitioner-Association forms a same class, as that of employees who have been granted benefits by other State Governments, there is no reason for the Government of Maharashtra not to reconsider the case of the petitioner in the light of various Government memorandums issued by the Government of India governing the subject. The State Government is bound to abide by clause (6) of the Government Resolution dated 15th November, 1999, which is reproduced hereinabove. Since this Court is inclined to give directions to the State Government to consider the grievances raised by the petitioner through various representations, it is not necessary to elaborate any further on merits. However, prima facie, **we find substance in the contention of the petitioner that, the State Government ought to have considered the revision of pay and then should have proceeded further for revision of pension.**

25. According to the clause 4.2 of office memorandum dated 1st September, 2008, the fixation of pension will be subject to the provisions of the revised pension, and in no case it shall be lower than 50% of the minimum of the pay band plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired. In the case of HAG + and above scales this will be 50% of the minimum of the revised pay scale (pay Band + AGP). Upon perusal of the Government Resolution dated 5th May, 2009 and further revision of pay scales of the college and university teachers by Government Resolution dated 12th August, 2009, we find that, the Government of Maharashtra has first proceeded to revise the pension and then pay scale, rather it should have been other way round. **Therefore, we are of the considered view that, the State Government should reconsider the entire issue including the relevant clauses of the Government Resolutions, which affects on the members of the petitioner-Association, and to take necessary steps for fixation of pay and on the basis of the said pay fixation proceed further for revision of pension**, keeping in view the office orders issued by the various State Governments giving the benefits of 6th pay commission recommendation to their pre-2006 and post 2006 retired employees of college and university teachers, various State Governments have also given protection to the revision of pension of college and university teachers including principals by issuing necessary orders relying on office memorandum dated 15th December, 2009 issued by the Government of India.

26. The State Government shall also consider the contention of the petitioner that, recommendation of Hakeem Committee are not applicable for deciding the pensionary benefits for the category of teaching staff working in universities and colleges in Maharashtra in general and the Government Resolution dated 5th May, 2009 and Government Resolution dated 12th August, 2009. The Respondent – State is directed to hear the petitioner on the aspect that, the superannuated teachers retired between 1/1/1996 to 31/12/2005 are entitled for minimum 50% pension of the revised pay scales introduced w.e.f. 1/1/2006 as a result of implementation of 6th pay commission and to take decision within four months from today.

27. In the light of discussion in foregoing paragraphs, we direct **the Respondent State Government to reconsider the entire issue/controversy keeping in view observations made in foregoing paragraphs, office memorandums issued by the Union of India on the recommendation of the U.G.C., orders issued by other State Governments, judgments of the various High Courts and the Supreme Court, and take the fresh decision within four months** from today and communicate the same to the petitioner.

28. Rule made absolute in above terms. Writ Petition is disposed of.

Sd/- (P.R. BORA, J.) Sd/- (S.S.SHINDE, J.)

IN THE HIGH COURT OF PUNJAB AND HARYANA AT CHANDIGARH

Date of Decision :- 25.07.2012

C.W.P.No.19266 of 2010 : Satyapal Yadav and another
....Petitioner(s) vs. State of Haryana and anotherRespondent(s)

C.W.P.No.19283 of 2010 : Laxmi Narain Sangwan and others
....Petitioner(s) vs. State of Haryana and anotherRespondent(s)

C.W.P.No.19419 of 2010 : Samar Singh Saran and others
....Petitioner(s) vs. State of Haryana and othersRespondent(s)

C.W.P.No.19661 of 2010 : Ram Labhaya Arora and others
....Petitioner(s) vs. State of Haryana and othersRespondent(s)

C.W.P.No.19856 of 2010 : D.P.Bhanot and othersPetitioner(s)
vs. State of Haryana and othersRespondent(s)

C.W.P.No.20163 of 2010 : Bachan Jindal and othersPetitioner(s)
vs. State of Haryana and othersRespondent(s)

C.W.P.No.20381 of 2010 : Mrs.Geeta Chaudhary and others
....Petitioner(s) vs. State of Haryana and anotherRespondent(s)

C.W.P.No.20474 of 2010 : Charanjit Lal KatyalPetitioner(s)
vs. State of Haryana and anotherRespondent(s)

C.W.P.No.190 of 2011 : Dr.Nirmla MittalPetitioner(s) vs. State
of Haryana and othersRespondent(s)

C.W.P.No.6048 of 2012 : Smt. Promila Sagar and others
....Petitioner(s) vs. State of Haryana and othersRespondent(s)

C.W.P.No.10576 of 2012 : Smt.Kaushal K.RaoPetitioner(s)
vs. State of Haryana and othersRespondent(s)

CORAM

**HON'BLE MR.JUSTICE AUGUSTINE
GEORGE MASHI**

Present:- Mr.R.K.Malik, Sr. Advocate with Mr.Vijay Dahiya, Advocate, for the petitioner. Mr.R.N.Lohan, Advocate for the petitioners in CWP Nos.19419, 19661, 19856 and 20163 of 2010. Mr.Sanjay Vashisth, Advocate for the petitioner in CWP No.20381 of 2010. Mr.K.K.Garg, Advocate for the petitioners in CWP No.190 of 2011 Mr.Ravi Verma, Advocate for the petitioners in CWP Nos.6048 and 10576 of 2012. Mr.Harish Rathee, Sr.D.A.G., Haryana. Mr.Ranjeevan Gupta, Advocate for Mr.Vikas Chatrath, Advocate for respondents No.4-SBI (CWP Nos.19661, 20163 & 19419 of 2010). Mr.Harsh Aggarwal, Advocate for PNB-respondent No.7 (CWP No.19661 of 2010) No.6 (CWP No.19856 of 2010) No.5 (CWP No.20163 of 2010)

AUGUSTINE GEORGE MASHI, J.

By this order, I propose to dispose of eleven writ petitions i.e. CWP Nos.19266, 19283, 19419, 19661, 19856, 20163, 20381, 20474 of 2010, 190 of 2011, 6048 and 10576 of 2012 wherein challenge has been laid to the order dated 07.09.2010 passed by the Higher Education Commissioner, Haryana vide which pension/family pension of the petitioners has been ordered to be reduced.

With the consent of the counsel for the parties, these writ petitions are taken up for hearing together as common questions of fact and law are involved. Facts, for the sake of convenience, are being taken from CWP No.19283 of 2010.

I have heard counsel for the parties and with their assistance have gone through the records of the case.

Petitioners/spouses of the petitioners, who were **working as Lecturers/Librarians were granted the selection grade and they continued to draw the same for more than 3 years prior to their retirement.** Not only this, they were granted the selection grade 3 years' prior to 1.1.1996. The selection grade of Lecturers/Librarians w.e.f. 1.1.1986 was 3700-5700 which was revised to 12000-18300 w.e.f. 1.1.1996. **At the time of their retirement, they were getting selection grade of 12000-18300 and had more than 3 years of service in the selection grade prior to 1.1.1996.**

Government of India, Ministry of Human Resources Development, Department of Higher Education, on the recommendations of the University Grants Commission (UGC) revised the scales of teachers and equivalent cadres in the Universities and Colleges vide letter dated 31.12.2008.

In pursuance to the Government of India letter dated 31.12.2008 and the University Grants Commission's letter dated

26.6.2009 approving the fitment table notified by the Government of India for fixation of pay of the incumbents, who were holding position as on 1.1.2006 in various categories of posts. The Government of Haryana vide notification dated 24.8.2009 constituted a Committee of Officers comprised of the Chief Secretary, Finance Secretary and Education Secretary, Haryana to study various recommendations made by the Ministry of Human Resources Development, Government of India and recommendation of the U.G.C. to make its independent recommendations to the State Government for appropriate action.

As per the Government of India letter dated 31.12.2008, it was decided that there shall be only three designations in respect of teachers in the Universities and Colleges, namely, Assistant Professors, Associate Professors and Professors and there shall be no change in the present designation in respect of Library and Physical Education Personnel at various levels. The pay of teachers and equivalent posts in Universities and Colleges was fixed according to their designation in two pay-bands of 15600-39100/- and 37400-67000/- with appropriate

CHAMBER MATTER : : SECTION XIV
IN THE SUPREME COURT OF INDIA

(Record Of Proceedings)

**REVIEW PETITION (C) NO(s).2492 OF 2013
IN SLP(C) 23055/2013**

Union Of India And Another ..Petitioner (S) **VERSUS**
Central Govt.Sag (S-29) And Another Respondent (s)

(With appln(s) for c/delay in filing review petition
and oral hearing)

DATE: 12/11/2013

This Petition was circulated today.

CORAM

Hon'ble Mr. Justice Surinder Singh Nijjar
Hon'ble Mr. Justice Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla
By Circulation

UPON perusing papers the Court made the following

ORDER

Delay condoned.

Prayer for oral hearing is rejected.

The review petition is dismissed in terms of the signed order.

(Vinod Lakhina) Court Master : : (Indu Bala Kapur) Court Master

(SIGNED ORDER IS PLACED ON THE FILE)

IN THE SUPREME COURT OF INDIA

Civil Appellate Jurisdiction

**REVIEW PETITION (C) NO(s).2492 OF 2013
IN SLP(C) 23055/2013**

Union Of India And Another ..Petitioner (S) **VERSUS**
Central Govt.Sag (S-29) And Another Respondent (s)

ORDER

This Review Petition has been filed against order, dated 29th July, 2013, whereby the Special Leave Petition was dismissed.

Delay condoned.

Prayer for oral hearing is rejected.

We have perused the Review Petition as well as the grounds in support of the Review Petition. In our opinion, no case for review of order, dated 29th July, 2013, is made out.

Consequently, the review petition is dismissed.

(SURINDER SINGH NIJJAR) J.

(FAKKIR MOHAMED IBRAHIM KALIFULLA) J.
NEW DELHI : NOVEMBER 12, 2013

'Academic Grade Pay' (for short 'AGP'). It was further decided as per clause (ix) that the incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade) who have completed three years in the current pay-scale of 12000-18300/- on 1.1.2006 shall be placed in the Pay Band of 37400-67000/- with AGP of 9000/- and shall be re-designated as Associate Professor. Under clause (x), those incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade) who had not completed three years in the pay-scale of 12000-18300/- on 1.1.2006 were to be placed at an appropriate stage in the Pay Band of 15600-39100/- with AGP of 8000/- **till they complete three years of service in the grade of Lecturer (Selection Grade)/Reader and thereafter shall be placed in the higher Pay Band of 37400-67000/- and accordingly re-designated as Associate Professor.**

On due consideration of various re-commendations made by the Government of India letter dated 31.12.2008 and in continuation with the State Government notification dated 20.8.2009 vide which revised structure of pay of teachers and equivalent teachers in Universities and Colleges in Haryana based on the Fitment Table of the UGC, order dated 27.8.2009 (Annexure P-3) was issued by the Government of Haryana, Finance Department. In clause A thereof, it was decided as follows :-

"A. Subject to further guidelines to be received from U.G.C. and other Rules/Guidelines applicable in this regard if any;

(i) The Lecturers, Lecturers (Senior Scales) and Lecturers (Selection Grade), who have not completed 3 years of service as such on or before 31.12.2008 working in Universities and Colleges in Haryana shall be designated as Assistant Professors in the Pay Band of Rs.15600-39100 with appropriate Academic Grade Pay as per notifications of the Government of India.

(ii) The incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade) who had completed 3 years of service as such on or before 1.1.2006 shall be placed in the pay band of Rs.37400-67000 with AGP 9000 w.e.f. 1.1.2006 and shall be re-designated as Associate Professors.

(iii) The incumbent Readers and Lecturer (Selection Grade) who have completed 3 years as such after 1.1.2006 but on or before 31.12.2008 shall be placed in the Pay Band of Rs.37400-67000 with AGP 9000 w.e.f. the date on which he/she so completed 3 years of said service and shall be redesignated as Associate Professors.

B. All other recommendations contained in the MHRD letter dated 31.12.2008 shall be considered by a Committee of Officers notified vide Finance Department, Government of Haryana orders dated August 24th, 2009 in the light of the regulations and conditions to be received from the UGC and/or specific circumstances obtaining in the State of Haryana, in the interest of organic growth and development of higher education system in the State."

Thereafter, another order dated 2.9.2009 was issued by the Department of Finance, Government of Haryana, vide which letter dated 27.8.2009 was clarified and a Fitment Table no.4 was attached therewith which reads as follows :-

"Pre-revised scale Rs.12000-420-18300		Revised Pay Band + AGP Rs.37400-67000 + AGP9000		
Pre-revised Basic Pay	Pay in the pay band	Revised Pay Academic Grade pay	Revised Basic Pay	
13260	37400	9000	46400	
13680	37400	9000	46400	
14100	37400	9000	46400	
Xxx	Xxx	Xxx	xxx"	

In the meanwhile, Government of Haryana vide notification dated 17.4.2009 notified the Haryana Civil Services (Revised Pension) Part I Rules, 2009 which were deemed to have come into force w.e.f. 1.1.2006. These Rules applied to all pensioners/family pensioners who were drawing their pension/family pension or who were eligible/entitled to pension/family pension as on 1.1.2006 under the Punjab Civil Services Rules, Vol.2, as amended from time to time, and as applicable to the pensioners/family pensioners under the rule making power of Haryana Government. Rule 6 of these Rules reads as follows:-

"Minimum ceiling of pension/family pension

6. (1) The fixation of revised entitlement of pension shall be subject to the provision that the revised entitlement of pension so worked out shall, in no case, be lower than fifty percent of the minimum of the pay in the pay band + grade pay in the corresponding revised scale in terms of Haryana Civil Services (Revised Pay) Rules, 2008, or as the case may be, Haryana Civil Services (Assured Career Progression) Rules, 2008, to the pre-revised pay scale from which the pensioner had retired.

(2) The entitlement of pension calculated at 50 per cent of the minimum of pay in the pay band plus grade pay would be at the minimum of the pay in the pay band (irrespective of the pre-revised scale of pay) plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale. For example, if a pensioner had retired in the pre-revised scale of pay of Rs.18400-22400, the corresponding pay band being Rs.37400-67000 and the corresponding grade pay being, Rs.10,000/- per month his minimum guaranteed pension would be 50 per cent of Rs.37,400 + Rs.10,000 that is Rs.23,700/-.

(3) The entitlement of pension is worked out in terms of sub-rules (1) and (2) above shall further be reduced prorata in all cases where the pensioner had less than the minimum service required for full pension as per rules as applicable on 1st January, 2006 and in no case it will be less than Rs.3500/- per month."

While implementing these Rules, a clarification was sought by various departments with regard to Rule 6, one of which was, in cases where scales of posts from which the employees retired, has been revised upwards after the employee retired whether with effect from any date after 1.1.1986? The corresponding upward revised pay-scale is to be taken into account for the purpose of this Rule. This was answered by the Finance Department, Government of Haryana, vide office

NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या कालावधीत सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांची सभा

सभेची सूचना

निवडश्रेणीमध्ये ३ वर्षे किंवा त्यापेक्षा जास्त सेवा होऊन १ जानेवारी, २००६ ते २७ फेब्रुवारी, २००९ या कालावधीत सेवानिवृत्त झालेल्या अधिव्याख्यात्यांना जी भेदभावपूर्ण वागणूक देण्यात आली आहे. ती लक्षात घेता अशा सर्व प्राध्यापकांची एक बैठक घेण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. नागपूर व अमरावती विभागातील तीनही विद्यापीठांच्या क्षेत्रातील अशा प्राध्यापकांच्या बैठकीचे आयोजन करण्यात आलेले असून बैठकीचा दिवस, दिनांक वेळ व स्थळ खालील तक्त्यात दिल्याप्रमाणे आहे.

तक्ता

सभेचे ठिकाण : शिक्षक भवन, अमरावती विद्यापीठ परिसर, अमरावती

सभेचा दिवस व दिनांक : रविवार, दिनांक ४ ऑक्टोबर, २०१५

सभेची वेळ : दुपारी ४.०० वाजता

उभय विभागातील सर्व संबंधित प्राध्यापकांनी उपस्थित रहावे अशी विनंती आहे.- डॉ. अनिल ढगे, सचिव, नुता

memorandum dated 10.7.2009 which reads as follows :-

“(b) The entitlement of pension has no correlation with the subsequent upward revision of pay, if any, or for that matter the current subsequent scale of pay of the post from which the employee retired and is to be relatable only to the pay drawn in the admissible scale of corresponding pay at the time when the employee retired and pension was sanctioned. Thus, the relevant scale of pay as mentioned in column 2 and 3 of Annexure-I shall correlate independently with the figures mentioned under columns 4 and 8 without any other intermediate extrapolations or any account with reference to the scale of pay in which the retiree was drawing his pay just prior to his retirement, death etc.”

Since the petitioners/spouses had completed more than 3 years of service on or before 1.1.2006 in the selection grade of 12000-18300, their pension was fixed at 23200 plus DA as admissible since 1.1.2006 placing them in the minimum pay band of 37400-67000/-. They were drawing pension in this pay-scale when the impugned letter dated 7.9.2010 was issued by the Higher Education Commissioner, Haryana, according to which the fixation of pension/family pension of the petitioners was wrong and it was stated that the retired Lecturers (Selection Grade) before 1.1.2006 were entitled to the pay scale of ‘ 15600-39100, according to which the minimum pension would be 11800/- plus DA as admissible w.e.f. 1.1.2006. In the light of this letter, which was addressed to the banks from where the petitioners were drawing their pension, **their pension has been reduced and recovery of the excess payment was initiated by the banks.**

Petitioners have placed on record letter dated 15.12.2009 issued by the Government of India which relates to the revision of pension of pre-2006 pensioners/family pensioners who retired as Readers/Lecturers (Selection Grade) and equivalent cadres clarifying therein that those pensioners, who had retired from the posts in the pre-revised scale of pay of 12000-18300/- (or the corresponding pay-scales applicable prior to 1.1.1996) and those incumbents who had completed 3 years of service in the pay-scale of 12000-18300 prior to their retirement (and/or the corresponding pay-scale(s) applicable prior to 1.1.1996) shall be placed at the minimum of the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- for revision of their pension/family pension w.e.f. 1.1.2006. The same position was reiterated vide letter dated 1.7.2010 by asserting that the revised pension, in no case, shall be lower than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus the grade pay corresponding to the pre-revised pay scale from which the pensioners had retired.

Petitioners have asserted that the impugned letter dated 7.9.2010 issued by the Higher Education Commissioner, Haryana, is not sustainable as the claim of the petitioners is covered by the decision of the Government of Haryana dated 27.8.2009 wherein it was clearly mentioned that the Readers and Lecturers (Selection Grade) who had completed three years’ service as such shall be placed in the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- w.e.f. 1.1.2006. Prayer has also been made for quashing of the impugned letter on the ground of violation of principles of natural justice as no notice was issued to the petitioners prior to reduction of their pension.

In the light of the above what really comes out of the whole issue is that **the Government of Haryana in pursuance to the decision of the Government of India dated 31.12.2008 accepted the same vide its letter dated 27.8.2009 and granted the incumbent Readers and Lecturers (Selection Grade), who had completed 3 years of service on or before 1.1.2006, to be placed in the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- vide Fitment Table no.4 issued along with order dated 2.9.2009 and the**

incumbent Deputy Librarian/Assistant Librarian (Selection Grade)/ College Librarian (Selection Grade) with 3 years’ service who had prerevised scale of 12000-18100/- were placed in the revised pay-band of 37400-67000 plus AGP of 9000/-.

Rule 6 of the Revised Pension Rules provides that the pensioner/family pensioner shall not be entitled to pension lower than 50% of the minimum pay in the pay band plus grade pay in the corresponding revised scale in terms of the Haryana Civil Services/Revised Pay Rules, 2008. **This was clarified vide office memorandum dated 10.7.2009 wherein it was mentioned that the entitlement of pension would have no correlation with the subsequent upward revision of pay, if any, from the post from which the employee retired and it would be relatable only to the pay drawn in the admissible scale of corresponding pay at the time when the employee retired and pension was sanctioned.** When this clarification is read along with the substantive rule and the scheme of pay revision, since the petitioners had completed more than 3 years of service in the selection grade prior to 1.1.2006, they were to be fixed in the Pay Band of 37400-67000/- as they were drawing selection grade of 12000-18300/- prior to their retirement. The clarification issued by the Higher Education Commissioner, Haryana vide memorandum dated 7.9.2010 is, thus, against the decision taken by the Government of Haryana and in violation of the Pension Rules, 2009.

The opinion of this Court finds support from the letter dated 15.12.2009 issued by the Government of India wherein while dealing with the revision of pension of pre-2006 pensioners/family pensioners, it has been clearly specified therein that Readers/Lecturers (Selection Grade) and Deputy Librarian (Selection Grade)/College Librarian (Selection Grade) who had completed 3 years of service in the pay-scale of 12000-18300/- and/or the corresponding pay-scale(s) applicable prior to 1.1.1996 shall be placed in the minimum of the Pay Band of 37400-67000 with AGP of 9000/- for revision of the pension/family pension w.e.f. 1.1.2006 which has been reiterated by the Government of India in its letter dated 1.7.2010 wherein it has been further stated that it has been asserted that the revised pension, in no case, shall be lower than 50% of the minimum of the pay in the pay band plus grade pay corresponding to the pre-revised pay-scale from which the petitioner had retired. These letters although not adopted by the Government of Haryana as such but are in consonance with the decision of the Government of Haryana which is not only just and equitable but flows from Government of India’s letter dated 31.12.2008 which has been duly adopted by the Government of Haryana vide letter dated 20.8.2009. Since the petitioners admittedly had completed 3 years of service in the prerevised scale of 12000-18300, prior to their retirement, although before 1.1.2006, they are held entitled to the fixation of pension by placing them in the minimum pay band of 37400-67000 with AGP of 9000 or revision of their pension/family pension w.e.f.1.1.2006.

In view of the above, writ petitions are allowed; impugned order dated 7.9.2010 passed by the Higher Education Commissioner, Haryana, cannot sustain and is hereby quashed. The consequential benefits, which would include the amount which was recovered by the banks in compliance with impugned order dated 7.9.2010, be released to the petitioners within a period of two months from the date of receipt of certified copy of this order.

July 25, 2012
(AUGUSTINE GEORGE MASIH) JUDGE

NUTA BULLETIN (Official Journal of NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION) **EDITOR :** Prof. Vivek S. Deshmukh, Balaji Society, Yavatmal 445 001. **PUBLISHER :** Prof. Vivek S. Deshmukh, Balaji Society, Yavatmal 445 001. Published at NUTA Bulletin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati University Campus, **Amravati- 444 602. PRINTED AT** Bokey Printers, Gandhi Nagar, Amravati. (M.S) **REGD NO. MAHBIL/2001/4448** Postal Registration No. ATI/RNP/078/2015-17 (Uploaded on www.nuta.in on 21.08.2015) Price : Rs. Five / Name of the Posting office : **R.M.S. Amravati.** Date of Posting : **01.09.2015**

If Undelivered , please return to : NUTA Bulletin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati University Campus, **Amravati- 444 602.**

To,.....
